

არსენალი

არსენალი
გინა ლიტონი

№ 11 (80), 29 მაისი - 11 ივნისი, 2009. „კვირის პალიცა“, სამხედრო-ანალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი.

„კავკაზ-2009“
სახლი სოფრთხის
მოლოდინები...

5 წელი
„არსენალთან“
ერთად

1425
2009

ვინ დასერირობს
პრეზიდენტის
კანცელარიაში -
ჯაგუშები თუ
მორჩვენებები

სულქვევა ნაღები

**რეპორაჟი
NATO-ს
საგზაო
სწავლებელიდან**

7

**„კავკაზ-2009“
კალის
დემონსტრირების
ქილევ ერთი
გაგალითი**

16

**5 წელი
„არსენალთან“
ერთად**

9

**საზღვაო ნაღები
თავდაცვის უზუჟიან
საუპაღუგად რჩეგა**

48

ანგონსაიუერგეი

38

**ოგაგა
უგუგუგუგანოღ
ღარგა...**

20

სარჩევი

- 4 **ქალაქი** ახალი ამბები
სწავლება
- 7 რეპორტაჟი **NATO**-ს სამხედრო სწავლებებიდან
ანოთაცია
- 8 საქართველოში სამხედრო ჟურნალისტთა საერთაშორისო ასოციაცია დაფუძნდა
თარგი
- 9 5 წელი „არსენალთან“ ერთად
საუბრა
- 11 ვინ დასერიწობს პრეზიდენტის კანცელარიაში: ჯამბუჯი თუ მოჩვენებები?
სიახლე
- 14 უპილოტო საფრენი აპარატები სტელსის ტექნოლოგიით
15 უახლესი გერმანული კორპუსები
საფრთხე
- 16 „კავკასი-2009“ – ძალის დემონსტრირების კიდევ ერთი მაგალითი
რეპორტი
- 18 კავკასიური მოვლენების მიმოხილვა...
პროგნოზი
- 20 ობამა უშველმფეროდ დარჩა
ინოვაციური ტექნოლოგიები
- 22 საჰაერო რადარები
საუბრა
- 32 ცენტრალური სადაზვერვო სამმართველოს საიდუმლო ოპერაციები კორეაში
პროფსინონალი
- 38 ანტისაიბერები
ქალი და ჯარი
- 39 ქალი დაბადებული ჯარისკაცად თანამედროვე მათეზიტი
შეხვედრა
- 42 საზღვაო ამბები
გაზრდა
- 44 ჩეხეთის ავიაცია
საზღვაო ინტელი
- 48 საზღვაო ნაღები თავდაცვის ეფექტიან საშუალებად რჩება
კომპიუტერი
- 52 არსენალის ვიდეო
არსენალის ინტელი
- 53 მძაფრისეფექტიანი ფილმების გმირი – სწრაფმსროლელი **Ingram**

კალაქორის სეზონი

„არსენალის“ ამ სათუთილო ნომრის გაცნობა ჩვენს ერთგულ მკითხველს ფინისში მოუწევს, მაშინ, როდესაც ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის სწავლებები საქართველოში დასრულდებიან. იქნება, სამაგიეროდ ჩრდილო კავკასიაში დაიწყება ყველაზე ფართომასშტაბიანი (საბჭოთა პერიოდის შემდეგ) რუსული სწავლებები.

გასულ წელს, ალიანსის სწავლების დამთავრების შემდეგ, ერთ კვირაში რუსეთში სამხედრო სწავლებებზე გაყვანილი დანაყოფები და საბრძოლო ტანკები დისლოკაციის ადგილებზე დაბრუნების ნაცვლად, საქართველოს შემოუსია.

იმედს გვაქვს, ამჯერად გასული წლის ტრაგედია აღარ განმეორდება, თუმცა სიფრთხილეს თავი არ სტყვი...»

*ირაკლი ალადაშვილი
გიორგი შორაშოლიანი*

ყურადღება!
გამოიწერეთ „არსენალი“
და მიიღეთ შინ,
ორ კვირაში ერთხელ!
ტელ: 38-26-74;
38-26-73

რედაქციის დაუკითხავად
მასალების გადაბეჭდვა
აქრძალულია

გადაცემულია დასაბეჭდად
25.05.2009

გაზეთ „კვირის პალიტრის“
დამატება ©
რედაქციის მისამართია:
თბილისი, იოსებძის ქ. №49.
ტელ: 38-37-47

სარეკლამო განყოფილება:
ტელ: 37-78-07; 38-78-70
email: arsenal@kvispalitra.com
ქრენალი გამოდის
ორ კვირაში ერთხელ
პარასკევს

ამერიკულ მოგავლის ყუმბარსატყორცს სხელ ნერტილუბში გამოსდიან

ავტომატურ ყუმბარსატყორცს XM25-ს, რომელსაც წინაღობებით დაცული მიზნების განადგურება შეუძლია, ამა წლის ზაფხულს საბრძოლო პირობებში გამოცდიან. ყუმბარსატყორცს XM25-ს ერთ-ერთი ქვედანიყოფი მიიღებს, რათა შეაფასოს მისი შესაძლებლობები ბრძოლის ველზე.

სამხედრო ჩინონები ჯერჯერობით არ ახმაურობენ, კერძოდ, სად გაიგზავნება ყუმბარსატყორცნი გამოსაცდელად — ერაყში თუ ავღანეთში. გარდა ამისა, უცნობია ამ შეიარაღების ზუსტი რაოდენობა, რომლითაც უახლოეს მომავალში ამერიკული საბრძოლო ქვედანიყოფების უზრუნველყოფა დაეკმეფი.

შეგახსენებთ, რომ 12 აპრილს პენტაგონი ახალი ყუმბარსატყორცის გამოცდას აპირებდა. ვარისკაცებისთვის უნდა დაერიგებინათ ამ შეიარაღების

ხუთი კომპლექტი, მაგრამ ცხელ წერტილებში მათ გაგზავნაზე, სადაც აშშ-ის სამხედრო კონტინგენტია დისლოცირებული, ლაპარაკი არ ყოფილა აშშ-ის არმიამ ჯერჯერობით უნდა შეიქმნას ამ ახალი იარაღის გამოყენების ტაქტიკა და ტექნიკა.

XM 125, რომელსაც ხშირად მოძველის ყუმბარსატყორცსაც უწოდებენ, შეიძლება გამოიყენონ იმ დაფარული მიზნების გასანადგურებლად, რომელიც ნეიტრალიზება ჩვეულებრივი იარაღით შეუძლებელია. ყუმბარა XM25 შეიძლება აფეთქდეს მოცემულ წერტილში — მიზნის თავზე ან მის ახლოს. შეიარაღების კონსტრუქციაში გამოყენებულია ლაზერული მანძილმზომები და სენსორები, რომლებიც 25-მილიმეტრიან საბრძოლო მარაგს დეტონაციის წერტილსაც უსახავენ.

პენტაგონმა თიქრანის განსხლვა დაიდასტურა

აშშ-ის თვალდაცვის სამინისტრომ დაადასტურა ინფორმაცია თიქრანის მიერ ხაშუკული სიძორის რაკეტის გამოცდის თაობაზე.

აშშ რაკეტის სიძორეს 2-2,5 ათასი კილომეტრი აუგებს. აშშ-ის თვალდაცვის მინისტრი არ აკონკრეტებს, სახელდობრ რომელი რაკეტა გაუმუშაო ირანმა და იყო თუ არა ეს ახალი მოდელი თუ მხოლოდ ძველის ახალი მოდიფიკაციაა. არც ის არის ცნობილი, გაანადგურა თუ არა რაკეტამ მიზანი.

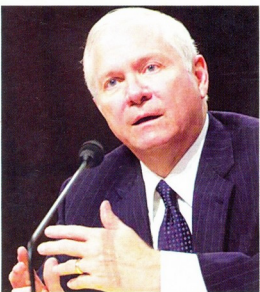
ახალი რაკეტის გაუმუშავებე განცხადება 20 მაისს ირანის პრეზიდენტმა მამუდ აჰმადინეჯადმა გააკეთა. ირანის ლიდერის მტკიცებით, ახალი მყარსაფუთიანი რაკეტა SAJIL 2-ს შეუძლია ისრაელის ტერიტორიაზე მისვლა და მან გამოცდა წარმატებით გაიარა — დასახული მიზანი განადგურა.

იმედროულად, ირანის სახელმწიფო ტელევიზიით გადაიკა რაკეტის გაშვების კადრები, რაც ძალიან პეკვდა

SHAHAB 3-ს — ძველი მოდიფიკაციის შეიარაღებას. ამგვარად, უცნობი რჩება, რომელი რაკეტა გამოცადეს ირანელმა სამხედროებმა.

ალხანიშნავია, რომ რაკეტის გამოცდა მოჰყვა აშშ-ის პრეზიდენტ ბარაკ ობამას გამოსვლას, რომლის დროსაც ის თიქრანის სანქციების გამეცხვებით დაემუქრა, თუკი ირანი უარს იტყვის ბირთვულ პროგრამაზე მოლაპარაკების განახლებაზე.

ვენეზოლის ხელმოწერა ჯარისკაცი შაქო

აშშ-ის თავდაცვის მინისტრმა რობერტ გეისმა ჯარისკაც ზაქარი ბოიდი საქციელი მოიწინა, — ის თალიბებს საშინაოდ ჩაცმული, ვარდისფერ ტრუსსა და სანდლებში შეებრძოლა. პენტაგონის ხელმძღვანელი უდღანეთში მჭიდროდ ტრუსის მამაც ჯარისკაცთან შეხვედრას გეგმავს, რომ ხელი ჩამოართვას. „კაცი, რომელიც თალიბებს მხოლოდ ტრუსსა და სანდლებში ებრძვის, ნამდვილი გეიკაცია“, — მიანჩინა გეისის.

იოლი ავროსადგენია, როგორც იმ-ოქმელებად უდღანელ ბოვიკებზე ვარდისფერტრუსიანი ამერიკელი ჯარისკაცის დანახვა. „ეს ფსიქოლოგიური იმის

საწარმოებელი საოცარი გამოკონებაა“, — ამბობს მინისტრი.

შეგახსენებთ, რომ 19 წლის ზაქარი ბოიდი თალიბების თავდასხმისას, დრო რომ მოეყო, მხოლოდ ვეუშნაფელეტი და ჩაფუტე დაიხურა და ასე იცვალა პოსტს. ვარდისფერტრუსიანი ჯარისკაცი ბრუსტერტიან ასოშიეთოდ პრეხის ფოტოგრაფმა დააფოქსირა და მისი ფოტო გაავრცელა. თავად ბოიდი შაქოს, რომ არმიდან გარიცხავენ ამგვარი ჩაცმულობის გამო, მაგრამ რობერტ გეისმა დაარწმუნა საზოგადოებრიობა, რომ ბოიდის მოძვეალს არმიამში საფრთხე არ ექმეება.

რუსეთს კონტრაქტი რაეშალა

ზოგიერთი წყაროს ინფორმაციით, რუსული მიგ-31 გამანადგურებელ-გზაგადამჭრელების პარტიის მიწოდებაზე კონტრაქტი, რომელიც 2007 წელს დაიდო სირიასა და რუსეთს შორის, ჩაიშალა.

გამანადგურებლების მოდერნიზაცია ნიკელორდის აუთსამშენებლო ქარხანა „სოკოლში“ მიმდინარეობდა. ქარხნის ხელმძღვანელობის თქმით, მიგ-31-ების მომზადება შეწყვედა „კონტრაქტის უქონლობის გამო“. ხელმძღვანელობა არ ადასტურებს, სახელდობრ რომელი ქვეყნისთვის იყო განკუთვნილი მოდერნიზებული

ბული მიგ-ები, მაგრამ სამხედრო ექსპერტთა აზრით, ეს სწორედ სირია იყო.

სხვა წყაროების ცნობით, სირიამ თვითმფრინავების შექენაზე უარი მიხმე ფინანსური მდგომარეობის გამო თქვა. ამ ქვეყანას ისედაც მართებს რუსეთის 3 მლრდ რუბლზე მეტი, მიუხედავად იმისა,

რომ 2005 წელს ოფიციალურმა მოსკოვმა სირიის დეკლარაციის 70% ჩამოწერა.

2007 წელს გამანადგურებელ მიგ-29 CMT-ების მიღებაზე უარი განაცხადა ალფინამაც, მაგრამ, როგორც თქვეებთან, უარს არა ეკონომიკური, არამედ პოლიტიკური სარჩული ელი.

ინდოეთმა ბალისტიკური რაკეტა AGNI-II გამოსადა

ინდოელმა სამხედროებმა 2009 წლის 19 მარტს გამოცადეს საშუალო სიშორის ბალისტიკური რაკეტა AGNI-II, რომელიც საყარუდოდ ბირთვული საბრძოლო ქობინებით დაკომპლექტდება.

რაკეტა შტატ ორისის მახლობლად მდებარე მობილური გამშვები დანაგარებიდან გაუშვეს. მიუხედავად იმისა, რომ გაოცდამ კარგად ჩაიარა, ინდოელი მეცნიერები გამოც-

დის დეტალურ ანალიზს მინც გააკეთებენ.

ორსაფეხურიანი ბალისტიკურ რაკეტა AGNI-II-ს შეუძლია 2500-დან 3000-მდე კმ მანძილზე მიზნის განადგურება და 1000 კგ სასარგებლო დატვირთვის ტარება.

გარდა ამისა, ინდოელ სამხედროებს აქვთ მცარე სიშორის რაკეტა AGNI-I-ც, რომლის მოქმედების სიშორე 700-800 კმ-ს შეადგენს. აშკამად მიმდინარეობს მუშაობა AGNI-III-ის უფრო სრულყოფილ მოდიფიკაციაზე. მას 3500 კმ-მდე მანძილის დაფარვა შეუძლია.

ამ ტიპის უფრო თანამედროვე რაკეტაა AGNI-V, რომელზეც უკვე მუშაობენ ინდოელი კონსტრუქტორები. მათი თქმით, რაკეტა დახალეობით 5-6 ათას კილომეტრს დაფარავს. მისი გამოცდა 2010 წლისთვის იგეგმება.

საქართველოს
სარედაქციო
სამსახური
თბილისი

ჩრდილო კორეამ ატომური ბომბი გამოსადა და რაკეტები გაუშვა

25 მაისის დილა მთელი მსოფლიოსთვის შემაშფოთებელი ღვინისმი გათენდა — ჩრდილო კორეის ტრიატორიაზე რიხტერის სკალით 3,58 ბალი სიმძლავრის მიწისძვრა დაფიქსირდა, რომელიც სპეციალისტების აზრით ხელოვნურად, ატომური ბომბის მიწისქვეშა აფეთქებით იყო გამოწვეული.

გარდა ამისა, ჩრდილოკორეელმა სამხედროებმა „მიწა-ჰერის“ კლასის სამი

მართვილი რაკეტა გაუშვეს, საერაულოდ, იმ ამერიკული მშვერავი თვითმფრინავების ჩამოსაგდებად, რომლებიც მიწისქვეშა ატომური აფეთქების ეპიცენტრის მოსაძებნად გადვინდნენ.

პირველი ატომური გამოცდა ფხენიანმა 2006 წელს ჩაატარა.

ატომური ბომბების გამოცდის პარალელურად ჩრდილო კორეა ყოველწლიურად აუტობიუსებს მათ ვადამტან ბალისტიკურ

რაკეტებსაც. ა.წ. 5 აპრილს ფხენიანმა ორბიტაზე პირველი ჩრდილოკორეული ხელოვნური თანამგზავრის გაყვანის შესახებ ცნობა გაავრცელა. თუკი ეს მართლაც სრულდება სინამდვილე, მაშინ ვაიმის, შევლოკორულ ბალისტიკურ რაკეტებს უკვე შეუძლიათ აშშ-ის დასავლეთ სანაპირომდე მიღწევა.

რუსულ თვითმფრინავებს F-22-ები დაჰყვებიან

რუსული სტრატეგიული ბომბდამშენების გასაყოლად ალასკის შტატში განთავსებული აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების ავიაბაზიდან ჰაერში აფ-

რინდა მჭეოთე თაობის ორი მრავალმომხობრივი გამანადგურებელი F-22 Raptor-ი.

ბომბდამშენი Ty-95MC-ები ჩრდი-

ლოვნულეანი ოკეანისა და ალუკების კუნძულების ნეიტრალურ წყლებში საჰაერო პატრულირების ამოცანებს ასრულებდნენ. ორივე თვითმფრინავის ეკიპაჟები უორიენტრო ადგილებში ფრენის ჩვეულებს ამუშავებდნენ.

ფრენის ხანგრძლივობამ ISთ-ზე მეტი შეადგინა, ამოცანის შესრულებისას მანქანები ჰაერშივე გამართეს საწვავით საჰაერო ტანჯვებმა. ეს იყო ფრენის ყველაზე უროულესი ელემენტი.

ალსანშიაა, რომ რუსეთის სტრატეგიული ავიაცია არც ისე დღი დახანა რვეულარულად ასრულებს ნეიტრალური ტერიტორიების პატრულირების სასწავლო დაგეგმვებს. ამასთან, სხვა სახელმწიფოების საზღვრები არ ირღვევა, მაგრამ მათ გასაყოლად ჰაერში არავითხელ აფრენილან NATO-ს გამანადგურებლები.

ამერიკულ PATRIOT-ს კოლონეთი განათავსებენ

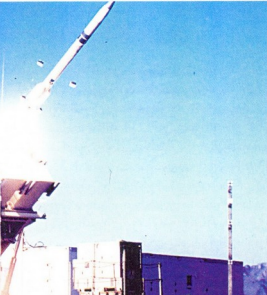
2009 წლის დამლკვამდე პოლონეთის ტერიტორიაზე განთავსდება აშშ-ის არმიის ქვედანაყოფი, ასე სამხედროს

რადიონობით, რომლებიც შეიარაღებული არიან საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებით PATRIOT-ებით აშშ-ს ასევე დაგეგმილი აქვს პოლონეთში რაკეტსაინაღმდეგო სისტემების ელემენტების — შორი მოქმედების რაკეტა-გზავდაამქვერლებსა და ჩხეთში კი რადარების განთავსება.

პოლონეთში ამერიკული ქვედანაყოფების განთავსებაზე საბოლოო გადაწყვეტილებას 2009 წლის ივლისში მიიღებენ. ამის შემდეგ ქვეყანაში განათავსებენ აშშ-ის არმიის 100-110 სამხედრო მოსამსახურეს და 196 რაკეტა PATRIOT-ს. საწყის ეტაპზე ამერიკელები პოლონეთში კვარტალში ერთხელ ჩავლენ, 2012 წლიდან კი კონტინგენტი კარშავის მახლობლად მუდმივად დაბინავდება. ეს გეგმა შესრულდება აშშ-სა

და პოლონეთს შორის სტრატეგიული პარტნიორობის შესახებ შეთანხმების ფარგლებში, რომელიც 2008 წლის აგვისტოში დაიდო.

პოლონეთში რაკეტსაინაღმდეგო თავდაცვის სისტემების განლაგება რუსეთის უკმაყოფილებას იწვევს. აღრე ვარშავა მზად იყო რუსეთთან ითანამშრომლა, მათ შორის NATO-ს პროგრამების ფარგლებში, რომლის პარტნიორი ოფიციალური მოსკოვიც არის, მაგრამ როგორც პოლონელმა სამხედრო დიდნიოსანმა განაცხადა, „შარშან რუსეთმა, ჩვენმა პარტნიორმა, დამოუკიდებელი სახელმწიფოს — საქართველოს ოკუპირება მოახდინა“. აქედან გამომდინარე, რუსეთის შესაძლო აგრესიის შემთხვევაში ვარშავის ვაშინტონის დახმარების იმედი აქვს.

კაპოვანი NATO-ს სამხედრო სწავლებიდან

ვაზიანის სამხედრო ბაზაში გრძელდება პროგრამა „პარტნიორობა შვედობისთვის“ ფარგლებში მამდინარე NATO-ს საერთაშორისო სამხედრო სწავლება Cooperative Longbow/Cooperative Lancer 09.

სწავლებაში, რომელიც მადრიდის სახმელეთო კომპონენტური სარდლობის შტაბის ხელმძღვანელობით ტარდება, 14 ქვეყანა მონაწილეობს, რომელთაგან 8 აკმადა ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის წევრია. სწავლებაში ასევე მონაწილეობენ წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი და ლტოლვილთა საკითხებში გაეროს უმაღლესი კომისარეტი.

სწავლების პირველი სამუშაო ეტაპის — Cooperative Longbow 09-ის მიზანია სამუშაო პროცედურების დახვეწა და მრავალეროვანი ბრძავების ურთიერთდახმების გაუმჯობესება. სამუშაო სწავლების დაგეგმვა ჯერ კიდევ გასულ წელს ბელგიაში დაიწყო, ზაფხულში კი იტალიაში მომავალ სწავლებაში მონაწილე ქვეყნების ოფიცერთა შეხვედრებში სწავლების სამუშაო ნაწილის გეგმის გაწერა მოახდინა.

სხვა მასშტაბური სწავლების მსგავსად, სამუშაო Cooperative Longbow 09 წინასწარ დაგეგმილი სცენარით მიმდინარეობს, რომელსაც სამხედროები ატლანტიკის ოკეანეში, მოგონილ პატარა კუნძულზე ათამაშებენ. მრავალეროვნული სამეთაურო რგოლების, ბატალიონებისა და ბრიგადების დონეზე სამხედროებს მნიშვნელოვანი პუნქტების დაცვა, სამოქალაქო პირთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, საჭიროების შემთხვევაში მათი ევაკუაცია და ანტიტერორისტული ოპერაციების ჩატარება ევალებათ.

ბრიგადის ბენერალი ჟოვანი სავარუზე

Cooperative Longbow 09-ის ფარგლებში 18 მასს აკრედიტებული ჟურნალისტებისთვის ვაზიანის სამხედრო ბაზაში შედიადღე გაიმართა. სწავლებების ოფიციალურ პრესსამსახურს ესპანელი პოლკოვნიკი ლუის აბარაიო ხელმძღვანელობს.

პრესკონფერენციაზე მოხსენება გააკეთა ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის წარმომადგენელმა, სწავლების ხელმძღვანელის მოადგილემ, ბრიგადის გენერალმა ჯოვანი სავარუზემ, რომელმაც სწავლების ეფექტიანად წარმართვაში მასპინძელ ქვეყანას, მადრიდის სახმელეთო ჯარების სარდლობასა და მონაწილე მხარეებს შორის კოორდინაციის მაღალი დონის საჭიროება აღინშნა. ამავდროულად, აქცენტო გაკეთდა პროგრამა „პარტნიორობა შვედობისთვის“ ფარგლებში საერთაშორისო სწავლების რეგულარული ჩატარების აუცილებლობაზე.

საქართველოს შეიარაღებული ძალების გაერთიანებული შტაბის J-3-ის ოპერატიული დაგეგმვის დეპარტამენტის უფროსის მოადგილემ, პოლკოვნიკმა ნუგზარ ცინცაძემ ისაუბრა ჩვენი ქვეყნისთვის ამ სწავლების მნიშვნელობაზე და აღნიშნა, რომ ეს ჩვენი ქვეყანას შესაძლებლობას აძლევს, გახდეს თავსებადი NATO-ს წევრი ქვეყნების შეიარაღებულ ძალებთან, დახვეწოს სამუშაო პროცედურები და მიიღოს მრავალეროვნულ შტაბებში მუშაობის გამოცდილება, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოს ალიანსში ინტეგრაციის პროცესს. მისი თქმით, რამდენიმე ქვეყნის გამოთქმის მიუხედავად, სწავლება გეგმის მიხედვით გაწერილ ვალებში მიმდინარეობს.

Cooperative Longbow 09 21-მასს დასრულდა, ორი დღის შემდეგ, 21-მასს, სწავლების მეორე საველე ეტაპი — Cooperative Lancer 09 დაიწყო, რომელშიც სამხედროები პოლიგონზე უკვე სამუშაო სწავლებისას შემუშავებული სცენარის მიხედვით იმოქმედებენ.

თეიმურ პულუზაშვილი

სამუშაო სწავლებისას სამხედროები რეალურად უკვე დაამუშავებულ სცენარს პოლიგონზე გაითამაშებენ

საქართველოში სახელმწიფო ჟურნალისტთა საერთაშორისო ასოციაცია დაფუძნდა

საქართველოში ახალი არასამთავრობო ორგანიზაცია დაფუძნდა. ვეიქრობთ, „არსენალის“ მკითხველებისთვის საინტერესო უნდა იყოს ის ფაქტი, რომ შეიქმნა საქართველოს სამხედრო ჟურნალისტთა საერთაშორისო ასოციაცია.

საქართველოს სამხედრო ჟურნალისტთა ასოციაციის განვითარებისთვის ხელშეწყობა, სამოქალაქო საზოგადოების ინფორმირება სამხედრო-პოლიტიკური პროცესების შესახებ, საქართველოს ვეროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრირებისთვის ხელშეწყობა, — ეს ამ მხნეების მოკლე ჩამონათვალაა, რომელიც გაცხადებული აქვს არასამთავრობო ორგანიზაცია „სამხედრო ჟურნალისტთა საერთაშორისო ასოციაციას“.

ასოციაციის დამფუძნებლები და წევრები არიან: გიორგი ცხვიტყა, ჯობა ლიქელაიძე და ირაკლი აღადაძე.

სხვა ქვეყნებისგან განსხვავებით, საქართველოში სამხედრო ჟურნალისტთა ასოციაცია პირველად ჩამოყალიბდა.

არასამთავრობო ორგანიზაცია გაერთიანებს ყველა ამ კონფლიქტურ სიტუაციებში მუშაობის საკითხებზე და დაქმნებიან სტუდენტებს ცოდნის გაღრმავებაში.

2008 წლის აგვისტოში რუსეთ-საქართველოს სამხედრო დაპირისპირების დროს ცხადი შეიქმნა, რომ საქართველოში მძაფრად განიცდის სამხედრო კვალიფიკაციის ნაკლებობას. საბრძოლო მოქმედებების დროს სუსტად მუშაობდა

სამხედრო-საქველ პრესცენტრი და ჟურნალისტებს მწირი ინფორმაცია ჰქონდათ შესაბამისად, ასოციაცია აპირებს თანამშრომლობის სამხედრო უწყებასთან და სურვილის შესთხვევაში გაუმაროს მომავალ ოფიცრებს დასუფლითის გამოცდილება შეიძლება და სამხედროების ურთიერთობის ისტორიიდან.

ასოციაცია აპირებს აქტიურად ჩაეროს ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსთან თანამშრომლობის პროცესში და შეიტანოს წვლილი საქართველოს ნატოში გაწევრების საქმეში.

სამხედრო ჟურნალისტთა საერთაშორისო ასოციაცია უკვე დაუკავშირდა ევროპის სამხედრო ჟურნალისტთა ასოციაციას, სადაც ცნობილი ვეროპულ ექსპერტები და ჟურნალისტები არიან აკრედიტებული. ეს ევროპული და ქართველი სამხედრო ჟურნალისტების თანამშრომლობის პირველი მცდელობაა.

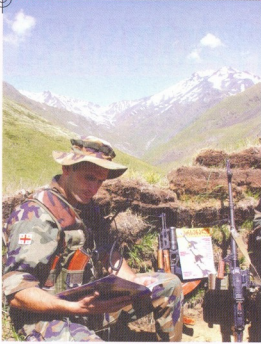
საქართველოს სამხედრო ჟურნალისტთა ასოციაცია ამჟამად მუშაობს საკუთარ ინტერნეტგვერდზე, რაც გაუადვილებს ქართული ეროვნული ტელევიზიების, რადიოების, ბეჭდური და ინტერნეტზე და სა-შუალებების წარმომადგენლების სამხედრო საკითხებში გარკვევას და მუშაობას. ასოციაცია იმუშავებს ოფიციალურ საინ-

ფორმაციას, რაც ხელს შეუწყობს სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციების თანამშრომლობას და გაადვილებს საზოგადოებრივ კონტროლს სამხედრო უწყებაზე.

ასოციაციის დამფუძნებლები გვემყენ სამხედრო ომებზე კონფერენციებისა და სემინარების ჩატარებას.

პრეზიდენტი: „სამხედრო ჟურნალისტთა გაერთიანების შექმნის იდეა დიდი ხნის წინ გაჩნდა, მაგრამ უნაბრუნად მასინდამდე არ ვარ ჟურნალისტების „ეიწრო სპეციალიზაციის“ ნაწილი დაეოფის მომხრე, თავს ვიკავებდი, მაგრამ ავეისტოს ომმა ჩემს და ჩემს კოლეგებს ყოქმნა ბოლო მოუღო. ჩვენ დავინახეთ, რომ დაუფერობა და ვაკარგოთ ის ცოდნა, რაც დაგურეულებია სხვადასხვა საომარი კონფლიქტების გაშუქების დროს. გამოცდილება, რაც არსებობს ცივილზე-ბულ სამართალში სამხედროებისა და მედიის ურთიერთობაში, სადაც ერთმანეთს უყურებენ არა როგორც მტრებს, არამედ როგორც პარტნიორებს. მაგრამ ურთიერთობის ასეთ დონეზე ავყავა, საქართველოში ბერ რამეზე დამოკიდებული, ჩვენ მზად ვართ ორ ნაბიჯი გადვავთ სამხედრო-საქველ, ოუკი ისინი ერთ ნაბიჯს დაე-მოდივამენ. ვერეოფობით მათგან მხოლოდ ნახევარ ნაბიჯს ვხედავთ, უნდობლობის ბარიერი ძველად გადასალახებია, მაგრამ ამას ტრავმატულს ვერავრებს ხედავ, მთავრია, ჩვენ არ დაეკარგოთ დრო და ჟურნალისტებმა წავაშველოთ ინიციატოვა.“

გარდა ამისა, ბერ ჩემს ახალგაზრდა კოლეგას ანტერეუსებს ისეთი აქტუალური საკითხი, როგორცაა რეპორტიორის უსაფრთხოება კონფლიქტურში, სამხედრო სისტემის საინფორმაციო მუშაობის თავისებურება, ომის გაშუქების ძლიერი და სილვერში მხარეები ავგოსებში. ამან შეიძლება საინტერესო სემინარების ჩატარება და გამოცდილების განზოგადება. მისი სახელმწიფოებრივი ან არაგადაე-ქვეა. მით უფრო, რომ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჰუმანტარული ფაკულტეტის ჟურნალისტთა მიმდინარეობაზე უკვე ვაინდა ახალი საკანია „სამხედრო ჟურნალისტთა“, რომელსაც მე ვაიხუთვობ, მაგრამ სახელმძღვანე-

„არსენალი“ საქართველო-რუსეთის საზღვარზე...

ყოფილი — როგორც დიდი იმედი და ხვეწილი იმედგაცრუებაც...

არ შეიძლება იმის დავალება, რომ ახალგაზრდულ „არსენალს“ 2004 წლის აგვისტოს ბოლოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი მხარში ამოუღებდა. თუმცა ნახევარ წელსწინ იმედი პრეზიდენტის მამინდილი თვადიკვის მინისტრ ოქრუაშვილის „აწილებით“ „არსენალის“ მიუჯარი რედაქტორი ტელევიზიით ღამის ქვეყნის მიღებად გაზოგვნიდა და ჟურნალს ყველა გზა ჩაუკეტა არამის მდა ცხენურების გასაშუქებლად. თვადიკვის მინისტრ ოქრუაშვილის უარყოფითი რეაქცია გამოიწვია იმ კრიტიკულმა სტატიებმა, რომლებიც ეჭვობდა არასწორ საკადრო პოლიტიკას (რომლის მძიმე შედეგებაც, სამწუხაროდ, ავღიშტოს იმის დროს მოეპყრო), შუიარადების გაბერული ფასებით შესქნას და სხვა.

მიუხედავად ამისა, „არსენალს“ საქმიანობა აქტიურად გააგრძელა თვადიკვის

2008 წ. ჩამოგდებული რუსული ბომბამშენის ფრაგმენტი...

სტრუქტურაში და განსაკუთრებით გენსტაბში ახალ პირთა მოსვლის შემდეგ ურთიერთობა შედარებით დაიბა, თუმცა არც ისე, რომ საქმეს ბოლიმდე წასდგომოდა.

სხვადასხვა ხელის შემქმელი თუ შემოყრნებული მძუჭების მუხედვად, „არსენალი“ მინც ახერხებდა და კვლავ ახერხებს ქართველი სამხედროების გუჯრით ღვომას. იქნება ეს საქართველოს საზღვარზე, ვერაძე, თუ საომარი მოქმედებების დროს, ცხინვალის რეჯონში.

ყოველივე ზემოთქმულის ფონზე ყველაზე გულსატკეპნი კი ის არის, რომ „არსენალში“ გამოქმული წერი ვარაუდების უღდესი ნაწილი, სამწუხაროდ, გამაზილდა, რამაც დღეინდელ რთულ მდგომარეობამდე მიიყვანა საქართველო.

„არსენალის“ ერთგული მკითხველი დაგვეჯინებება, რომ წყენ არაერთხელ წამოვიკვრა საკვირიბორტო თუქმები, მათ

2008 წლის მაისი, ერაყი...

შორის საპაერო თვადიკვის ექვემტანის სისტემის უქონლობა, არაკვალიფიკაციური სამხედრო მეთაურების პრობლემა, ოკრეატიული მართვის სისუსტეები, კომბრგამბულობის სისტემის დაუხეჯება და ა.შ.

არ შეგვიძლია, არ გავისხინოთ ერთი პატარა სტატია სახელით „იმის დაწყების ზღურბლებზე...“ რომელიც 2008 წლის 8 აგვისტოს გამოსულ „არსენალში“ იყო დატევილი:

„ცხინვალთან მოსახლეობის ნაწილის ექვეკუცია იმაზეც მაინძინებს, რომ სებარატისტები იმის დასაწყებდ უზადებან“;

„ეს 2004 წლის ზაფხულის საბრძოლო მოქმედებების შემდეგ ყველაზე მწვეკე შეიარაღებული დაბრისბარება იყო და არსებობის სამსშროება, რომ ყოველგვ ეს ფართომასშტაბიან საბრძოლო მოქმედებებში გადაიზარდოს. რუსული სამშვიდობო ბატალიონი ასე ამწარად არ ეწევა ბრძოლაში, მაგრამ თუკი სიტუაცია კვლავ დაიბა, ის მხარს დაუჭერს სებარატისტებს“.

„თუკი კონფლიქტის ზონაში დაიბრისბარებულმა მხარეებმა დაიწყეს მძიმე საბრძოლო ტექნიკის, განსაკუთრებით კი მსხვილკალიბრის არტულიერიის თამყერა, მშენს ეს იმის დაწყების მაქწყვეტილი იქნება“;

„თბილისმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ ცხინვალთან ორმხარეი ინტენსიური სროლის დაწყების პარალელურად გაბმრძლება აფხაზი სებარატისტების შეიარაღებული პროოკაციები კვირიას ხუბის ზედი ზონასთან, ასევე გალის რაიონში“;

„შუიარაღებული პროოკაციების მზანი ქართული მხარის ძალების გახლეჩა, მათი ორ ფრონტზე ბრძოლაში ჩაბმა იქნება“;

„პარალელურად, როცის გვირბაბის გეულით ობი სებარატისტები მიიღებენ დამატებით ძალებს რუსეთიდან როგორც მებრძოლების, ისე სამხედრო ტექნიკისა და ტექნიკა-წაღლის სახით ამიტომაც საბრძოლო მოქმედებების გაკმაინურების შემთხვევაში, თუკი არ იაიეცრა როცის გვირბაბი, ქართულ მხარეს ძალიან გაუკვრდება“.

ეს სტატია ომამდე 5 დღით ადრე დეყურეთ და ფროხლად წარმოჩინეთ ის საფროხეუმი, რაც შეიძლებოდა დაგემუქებოდა.

წყენდა სამწუხაროდ, ყველა ეს საფროხეუმი გამბროლდა, რის გამოც დიდი გულისტკიულით გაკითქმეხანა, თუკი „არსენალი“ ხელბიდა, რა ტრაგიკულად შეიძლებოდა წარმართულიყო აგვისტოში სიტუაცია, რატომ ვერ არ გაიზარეს ეს ხელისუფლების მაღალ ექმლიონებში?!

„არსენალი“ 5 წლისა და ეისურეგდით შესდგომ თუბილზე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა მიგველიცის წყენი მკითხველისთვის!

ირაკლი ალადაშვილი
ბიორბი ჟორჟოლიანი

ვინ დასაიკრნოს პრეზიდენტის კანდიდატურაში: ჯანსუყეობი თუ მოქვანობა?

საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციის მასშტაბისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის მთავარი მრეწველ-კონსულტანტი სიმონ კილაძე 2006 წლის 28 მარტს ჯანსუყეობის ბრალდებით დააკავეს, ეს სახელმწიფო კანცელარიაში შესამე სართულზე მდებარე მის პატარა სამუშაო ოთახში მოხდა. თვითმხილველია გადმოცემით, ჯერ კიდევ დღია (საღიაც 9.00 – 9.30 საათი) იყო, როდესაც შსს-ის კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა პრეზიდენტის ადმინისტრაციის თანამშრომელი უზნაუროდ აიყვანეს, ეს სენსაციური ფაქტი საქართველოსა და სხვადასხვა ქვეყნის სატელევიზიო კომპანიებმა კილაძის დაკავებიდან სულ რაღაც 4-5 საათში გააუჩქარეს. აპრილის დასაწყისში სამშობლოს დასაბრუნებას დასაწყისში ბრალდებულმა სიმონ კილაძემ აღიარა დანაშაული და საპროცესო გარიგების საფუძველზე ის ერთ წელიწადში უკვე ითვისუფელი იყო. გათავისუფლებული ბატონი სიმონ კილაძე დღეს ლემოს ამჯობინებს. ჩვენი ანკვირების მცდელობის მიუხედავად, მასთან შეხვედრა და გასაუბრება ვერ მოხერხდა, თურქეთისაკენ ეს ვიზიტი უცხადებს, რომ ამ თემებზე, ალბათ, ოდესმე ისაუბრებს, მაგრამ არა – უახლოეს მომავალში. სხვა რა დაგვარჩენია, ჯერ გვეცნით პრეზიდენტის კანცელარიაში გამოვლენილი „ჯანსუყის“ დაკავების და ბრალდების ოფიციალურ ვერსიას, შემდეგ კი ჩვენი წყაროებიდან მოპოვებულ ინფორმაციას შემოვთავაზებთ ამ ორი, საკმაოდ განსხვავებული ინფორმაციის შედარების შედეგად კი ერთად გვაკვირით ობიექტურ დასკვნას.

უშობასა და სამშობლოს დასაბრუნებას ბრალდებულს, ასევე ზოგადღეს, საქართველოში მიმრავლებული სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურების ავანტურის შესახებ. ეს პირველი შემთხვევა იყო, როდესაც ქვეყნის პირველი პირი ოფიციალურად აღიარებდა ჯანსუყეობის არსებობას. სიმონ კილაძის ოჯახისთვის კი პრეზიდენტის განცხადება საბოლოო განაჩენით გაისმა. მაშინ პრეზიდენტმა ამ ფაქტზე ამგვარი კომენტარი გააკეთა: „საქართველოს კონტრდაზვერვის სამსახურს აქვს ძალიან მნიშვნელოვანი მტკიცებულებები, რომლებიც უკუგმარდება საქართველოს წინააღმდეგ ამ კონკრეტული პიროვნების საქმიანობას. საქართველოში არახიდეს, დამოუკიდებლობის შემდეგ, ამ ბრალდებით სახელმწიფო უწყებებში არაფერს დაუკავებიათ ეს პირი და დამოაგრდა. ემსობ, ეს არ არის ბოლო ადამიანი, ვინც შეიძლება აღმოჩნდეს სახელმწიფო ორგანოებში (იმ ინფორმაციით, რომელიც მე მაქვს), რომელიც დაკავებულია ანალოგიური საქმიანობით“. ამეთიანხმებით, რომ ქვეყნის პირველი პირის გამოსვლა მართლაც განაჩენის გამოტანას ჰგავდა, ვიდრე თურთიდეული განაილებების მქონე პირების მიზმილ, უდანაშაულობის პრეზუმეცია

ის მოთხონების გათვალისწინებით გაკეთებულ განცხადებას. არაფისთვისაა დასაძლი, რომ პრეზიდენტის ამგვარი ბრალდება, როგორც წესი, ხელქვეითებისთვის ბრძანებად გაისმის. ამჯერდის კილაძის დაკავება საქართველოს პრეზიდენტმა ძალიან სერიოზული შესიჯის გასაგზავნად გამოიყენა. მეტიც, ულტიმატუმი წაუყენა საქართველოში მოქმედ უცხო ქვეყნის ავანტურებს. მან განაცხადა, რომ საქართველოს სპეცსამსახურების აქეთ ინფორმაცია სახელმწიფო სტრუქტურებში ჯანსუყის შესიჯის შესახებ და რომ უსაფრთხოების გარანტიას აძლევს იმ პირებს, რომლებიც 2006 წლის 1-ელ მაისამდე საქართველოს სპეცსამსახურებთან თანამშრომლობას დაიწყებენ. პრეზიდენტ სააკაშვილის განცხადება იმდენად მნიშვნელოვანი იყო და არის, რომ კიდევ ერთ ციტატას შემოვთავაზებთ: „ამ ხალხმა უნდა იცოდეს ერთი რამ: ისინი მუშაობენ არა კონკრეტული პრეზიდენტის ან კონკრეტული მთავრობის წინააღმდეგ, ისინი მუშაობენ საკუთარი ქვეყნის წინააღმდეგ, ჩვენი შედეგების მომავლის წინააღმდეგ... ჩვენ არ გვიინდა და დამიანების ტყუილად გაყვამება. მათ უნდა იცოდნენ, რომ დიდი ხნის განმე-

სიმონ კილაძის დაკავება
2006 წლის 28 მარტს, იმ აგებდით დღეს, როდესაც სიმონ კილაძის ოჯახის წევრები და ახლოდები დაკავებულის მძარით წაყვებულ ბრალდებას აბსურდულს უწოდებდნენ, საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა განცხადება გააკეთა, რა დასაძალია, რომ დანაშაულის ჩამდენად, მით უფრო, სამშობლოს მოდალატედ, ოჯახის წევრისა და ახლობლის წარმოდგენა ვეულის უჭირს. ხორვატიაში ოფიციალური ვიზიტით გამგზავრებამდე პრეზიდენტი თურნალისტებს შეტედა და საკმაოდ დაწირვებით და ემოციურად ისაუბრა როგორც ჯანს-

ლობაში ვაგროვებთ ინფორმაციას და ვიცით, რომ სახელმწიფო დაწესებულებებში არის ბევრი ადამიანი, რომლებიც საქართველოს წინააღმდეგ მოქმედებენ. მათ ეძლევათ შილა შანსი, რომ თანამშრომლის საქართველოს სამართალდამცვეთთან... ჩვენ ვაძლევთ ერთ თვეს, დაახლოებით 1-ელ მაისამდე, რათა ის ადამიანები, რომლებიც დღეს თვითონ ქვეყნის წინააღმდეგ მუშაობენ, გამოცხადდნენ კონტრავერსიულად... მე ვაძლევ ვარანტიას, რომ ისინი ექვემდებარებიან სრულიად ხელშეუხებელნი, მათ ერთი თმა არ ჩამოუვარდებათ... რა მშვენიერი ვადაწყვეტილებაა იქნებოდა, რომ ეს პატივითული და საკანონმდებლო მხოლოდ ვერაბული არ დარჩენილიყო და შესაბამისი საკანონმდებლო უზრუნველყოფა მიეცოდა. პრეზიდენტის განცხადების შემდეგ გენერალური პროკურატურისა და შსს-ს კონტრდაზვერვის დეპარტამენტის წარმომადგენლებმა გაითვალისწინეს დაპირება და აკენტები „მოდულის“ შენობასთან დაბარებენ ადირებითი წყენების მისაცემად. 1-ელ მაისამდე გაითვალისწინებულ „ჯაშუს“ მოქალაქეებს“ ხელშეუხებლობას, ანონიმურობასა და სისხლისსამართლებრივი დევის ადუქტულობას დაპირდნენ. თან დაემუქრნენ, თუ 1-ელ მაისამდე არ მოხვდებიან მთელ მოგაკითხავთ. უცხო ქვეყნის აგენტებისთვის სიტყვიერი დაპირება, თუნდაც ქვეყნის პრეზიდენტისგან მიდიდეს, დიდი ვერაფერი ნუგეში და შედევითა. თუ არ არსებობს შესაბამისი კანონი ხელშეუხებლობის გარანტიების შესახებ, თვითდაბარებითა და ნებაყოფლობით გამოცხადებულ ვაშუშთა რიგებს „მოდულის“ შენობასთან ცოტა თუ ელიდა. ისე აგიხდეთ ველადეფერი, როგორც ამ არავინ მისულა. შემდეგ სახელმწიფო აქციელარიანს საკვალიური ბრიფინგი გაიმართა, სადაც პრეზიდენტის ადმინისტრაციის უფროსმა გიორგი არეგლაძემ და შინაგან საქმეთა მინისტრმა ვანო მერაბიშვილმა ოფიციალური განცხადებები გააკეთეს. შინაგან საქმეთა მინისტრი: „სიმონ კილაძე 2004 წლიდან სისტემატურად აწედიდა უცხო ქვეყნის საექსამსახურების საიდუმლო ინფორმაციას საქართველოს პრეზიდენტზე, ქვეყნის ადმინისტრაციული და უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანოს ხელმძღვანელებზე (ანუ ნინო ბურჯანაძეზე), სახელმწიფო დელეგაციების ემბეტების, შემდგარი შეხვედრების, ამ შეხვედრებზე განხილული საკითხების და სხვა სტრატეგიული მნიშვნელობის შემცველ ინფორმაციას“. მინისტრის განცხადებით, სიმონ კილაძე უცხო ქვეყნის

საექსამსახურებს ინფორმაციას ხან ელექტრონული ფოსტით აწედიდა, ხანაც კი პირადად ახდენდა ინფორმაციის გადატანას. „ავსული პერიოდის მინიმალურ კილაძემ მინიმუმ 20 თვის დღიური მიეცა შიპონური საქმიანობის საფასურად, ეს არის ის, რაც ჩვენ საბაზო ვადარებულავით დაგვაქსირეთ მთელად ვადარებულავითა და ზეფასისა, სიმინი კილაძე ოჯახთან ერთად დღემდე ერთობასთან საერთო საცხებრებელში ცხებრობს, — დაანუსტა შსს-ს მინისტრმა, თან დასძინა, — ამ ეტაზე გამოძიება მუშაობს იმზე, თუ ვისთან პქინდა სიმონ კილაძეს კონტაქტქ“. მაშინ არ დაუსხულებიათ რომელი ქვეყნის სასარგებლოდ მუშაობდა კილაძე. საქართველოს საექსამსახურებში ამ ინფორმაციის გამსხვას სასამართლო პროცესზე აპირდნენ. თავის განცხადებით შსს-სთვის იმ ეტაზე მხოლოდ ერთი რამ იყო ზუსტად ცნობილი: „2004 წლიდან კილაძე რეგულარულად გადასცემდა ინფორმაციას დამკვეთებს“. ვანი მერაბიშვილმა განსაკუთრებული მაღლობა ვაძლუხადა პრეზიდენტის ადმინისტრაციისა და კანცელარიის თანამშრომლებს, რომლებიც „ოფისის მანძილზე თანამშრომლობდნენ კონტრდაზვერვის სამსახურთან და სახელმწიფოს ვაშუშის გამოფენაში დაქმნულნი“. შემდეგ გიორგი არეგლაძემ არ დაიშურა პარტიოტული გენმბთების ფრევევა: „ის დრო დამიკურდა, როდესაც სახელისუფლებო სტრუქტურების მაღალ რგოლებ-

ში საექსამსახურები მუშაობდნენ. როგორც ქართველი და როგორც პრეზიდენტის ადმინისტრაციის თვითდაბარებულ ვაგროვების ამავ ვიქნები, როდესაც ქვეყნის მოვალეობებს ვაძლევდით ასეთი ადამიანები საქართველოში ვერ იარსებებენ. ვინც ფიქრობს, ამ გზით იშვობს ველი. ვვეფიდა და ვაგროვს ვაგებინებთ“.

ქართველს ვიხუც ვერადგება მიაქციოს ერთ მნიშვნელოვან ფაქტს: კილაძე სულ რამდენიმე საათის დაკავებულ იყო არეგლაძემ უკვე ქვეყნის მოვალეობათა სიამო მოქმინა ადგილი. უდანაშაულობის პრეზუმეცია არავის ახსვდა და მაშინვე შეიქმნა შიბატვილიება, რომ ვვეფიდა ვაგროვს 28 მარტზე, დაკავებისთანავე ვადაწყვეტილი.

იყო თუ არა პროცესუალური დარღვევები ჩხრეკის დროს

იმევე დღეს, 28 მარტს, ჩატარდა ამიღეფისა და ჩხრეკის ოპერაციები სიმონ კილაძის სამსახურსა და საცხებრებულ ბინაში. საზოგადოდ, ჩხრეკის მინაინა შესაბამისმა ორგანოებმა ადმოჩინნ და ამიღიონ დანაშაულის იარაღი, საგანი, რომელსაც დანაშაულის კვალი ატყევა, დანაშაულებრივი გზით მოპოვებული ნივთი და ფასელობა, ასევე სხვა საგანია და დოკუმენტები, რომლებიც საჭიროა საქმის გაუმკობიათა ვასარევევ. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 323-ე მუხლი: „ამიღებისა და ჩხრეკის წესი“ ვარკვევით

ვის ხელმძღვანელობდა ქართველ მსტოვრებს?
 როგორ „შოიანტს“ ქართველებმა საშეიღლის ციხე
 „ზღინტის ლოშის“ პრეტენციები
 ახლუხანანის დღმინფორმაცია
 ზანტან ზორაბაშვილის საიდუმლო შიბია
 მსტოვრების „კატრების საშეიღლი“
 „უღელური რუსისა“ ისტორია
 იური რუსის სამეფო კარდან ვაძვების მისეგები
 ქართველ მეფეთა ინტემურა ცხებრება
 ჩაშუშების თამარის სამეფო კარზე
 ქართველ მსტოვრათა მიერ მოგებულ მანაიანის ბრძოლა

ანსიკ ალაფაშილი

მსტოვრობის ისტორიის საფართოვლოში

I

იკითხეთ ნიგნის ვალაზივაში
 ან ღაკაქით 38-26-73; 38-26-745

და პიიღათ ნიგნი სასლუი, შანსაქაბიის ბაკაქუ

www.elva.ge

არგულებებს ან უმნიშვნელოვნებს პროცედურას. კოლამის ბინამი ჩხრეკა რამდენიმე საათს გრძელდებოდა და ოჯახის წევრების განცხადებით, რაღაც ქაღალდები ამოიღეს. შობიდან ყველა ნაწილი და ნაბეჭდი საიდუმლო დოკუმენტაცია შეიძლება მოეჭრის მატანს. მით უფრო, თუ ამ მხრივ ატარებს ჩხრეკას. ასე რომ, ქოთანს უფრო მეტი მხრიდან გაიმართა, საიდანაკ სპეცსამსახურებს სჭირდება.

კოლამის ბინამი ჩხრეკა შინაგან საქმეთა სამინისტროს ოთხმა თანამშრომელმა ჩაატარა და ფულს, იარაღსა და საიდუმლო დოკუმენტებს ეძებდნენ. თუმცა კოლამის მუდლის განცხადებით, სამართალდამცემის ჩხრეკის ორდერი არ წარმოუდგენიათ ხელსაში საიდუმლო და არაბალულო რომ უგზაფერო უფოაით, კოლამის დაწერილი ანალოგიური მასალა წაუღიათ. კოლამის ადვოკატის პაატა ბუჟუკურის განცხადებით, ჩხრეკისას სამართალდამცემის ჩხრეკის ორდერი არ წარმოუდგენიათ არც მოსამართლის ნებართვა და არც შესაბამისი უფლებამოსილი პირის მიერ გაკეპული დღეულობა. ბუჟუკურის ოქმით, სამართალდამცემის ოჯახის წევრებისთვის არც ჩხრეკის ჩატარების ოქმის ასლი დაუტოვებიათ თუ ადვოკატის განცხადება სინამდვილეს შეესაბამება, ამგვარ დარღვევებს არსებობის შემთხვევაში ნებისმიერ დემონსტრაციულ სახელმწიფოებში განსახილველ პირდაპირ სასამართლო პროცესთან გათავისუფლებდნენ. 2006 წლის 30 მარტს თბილისის საქალაქო სასამართლომ სიმონ კილაძეს ორთავანი წინასწარი პატიმრობა შეუფარდა. დასკვნის გაკეთება თქვენთვის მომხდებოდა.

**გზა რესპუბლიკარ
საავადმყოფოებზე**

სიმონ კილაძის ოჯახის წევრებმა 28 მარტის საღამომდე არ იცოდნენ, სად იმყოფებოდა დაკავებული. ამ დროს კი „მოდულის“ შერჩეობაში მიიღოდა კოლამის ინტენსიური ფსიქოლოგიური დამუშავება. მისი ადვოკატი კი უმძლეოდ ცდილობდა კილაძესთან შეხვედრას. ამან კი ის ნაყოფი გამოიღო, რომ 29 მარტს გულის შეწყვეტურ კილაძე რესპუბლიკარ საავადმყოფოში გადაიყვანეს. ამ დროისათვის მის ბრალად წაყენეს სისხლის სამართლის კოდექსის 314-ე მუხლის („ჯაშუშობა“) პირველი ნაწილი, რაც თანდასწინებს: „უცხო ქვეყნისთვის, უცხოეთის ორგანიზაციისთვის ან მათი წარმომადგენლისთვის საქართველოს სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი ნივთის, დოკუმენტის, ცნობის ან სხვაგ-

ვარი მონაცემის შფეროება, შენახვა ან გადაცემა, ანდა გამოძალა, ან გატაცება მათთვის გადაცემის მიზნით, აგრეთვე საქართველოს ინტერესების საზიანოდ უცხო ქვეყნის დაზვერვის ან უცხოეთის ორგანიზაციის დაფუძნებით სხვა ინფორმაციის შფეროება ან გადაცემა, — ისევე ბათვისუფლებების აღკვეთით ვადათ ხუთიდან ათ წლამდე“.

**სიმონ კილაძის
ადიარებითი ჩვენება**

2006 წლის 12 პრილის საქართველოს მასშედიის საშუალებებით გიერეცვლა ინფორმაცია, რომ სიმონ კილაძემ ადიარებითი ჩვენების მიცემა დაიწყო და პრეზიდენტს შეწყალების სთხოვს. იმეუ დღეს შს სამინისტრომ გააერეცვლა ვიდეომასალა, სადაც კილაძე აცხადებდა, რომ 2004 წლის მისში ელექტრონულ მისამართზე მიღებული წერილი საფუეველებ დაიწერა ჯაშუშობა. საინტერესოა, რომ ვიდეომასალაში კილაძეს არ დაუსახელებია ქვეყნა, რომლის სასარგებლოდაც ემუშავებდა. განვლილ წლებში უკვე მიუყენებო უახრო გამოემუქვევებით მიცემულ „ეტელადიარებითი ჩვენების“ (თუნდაც თვადიკვის ყოფილი მინისტრი ირაკლი ოქრუაშვილი ვაგვისწერილი), რომლიცაც საერთო ის აქეთ, რომ შემდეგ ყველა გადათქამდა ადიარებას. 2006 წლის კი „ჯაშუშობის“ ეს ადიარება ბერემა საქართველოს სპეცსამსახურების კარგ მუშაობის მაწერა. ისე კი ჯიბის თვად კილაძის ადიარებით ჩვენებას სრულად გაეეცნით: „2004 წლის მისში ელექტრონულ მისამართზე მიღდა წერილი და შემოსაიფარა ჩემ მიერ აღნიშნულ საკითხებთან დაკეშირებული ინფორმაციის მიწოდების სანაკლებად გარკვეული ფინანსური ანაზღაურება... იმის გათვალისწინებით, რომ ჩემი ოჯახი იმყოფებოდა მძიმე მატერიალურ მდგომარეობაში, მე დაეთანხმდა შემოთავაზებულ წინადადებას და შემდგომში მიწოდებული კითხვების შესაბამისად, ჩემ მიერ არატარებულ იქნა მომზადებული ინფორმაცია ჩემს ქვეყანაში არსებული თვადობის, პრობლემების, პრეზიდენტისა და მისი თანამოცივის, უმაღლესი პილტორიკური თანამდებობის პირთა, ასევე საბოთრომ დელეგაციების ვიზიტების, ამ ვიზიტებზე განსახილველ საკითხებისა და მიღებული გადაწყვეტილებების შესახებ“. დააკვირდით, როგორ ჰკავს კილაძის 12 აპრილის ვიდეოადიარება 28 მარტს, კილაძის დაკეების დღესეუ საქართველოს ხელისუფლების ოფიციალური პირების მიერ წაყენებულ ბრალდებებს.

**საიდან იტებდა კილაძე
საიდუმლო ინფორმაციას**

ბუნებრივია „უნიარ შეწყვეტის“ საიდუმლო ინფორმაცია დასტუმრდებოდა და არა წყრობების გამოყენებით შედეგინოდა ანალოტიკური მასალა, ამიტომ კილაძესაც ამგვარი დოკუმენტები უნდა მიეწოდებინა. ჯაშუშობაში ბრალდებულმა განაცხადა, რომ მისთვის აღნიშნული ინფორმაცია ცნობილი ხდებოდა როგორც სამსახურებრივი მუფალებების შესრულებისას, ასევე პირად კავშირების საშუალებით, რომეცდ მას ჰქონდა პრეზიდენტის აღმმსიტრაციანა. „ყოფილი გადაცემული ინფორმაციის სანაკლებზე მე ვიღებდი ფულად გასარეკლოს“, — აცხადებდა ვიდეოადიარებაში სიმონ კილაძე და თან გვირდებო ეუბებოდა. „თანდათხიბით კავშირებს ისეთი მანარისი მიიღო, რომ დეფიქრდი. უცადე, უთიერთობის შეწყვეტა, თითქოს მისთან ინტერესების საშუალებით კონტაქტის შესახებ შესაძლო იყო ჩემს ხელმძღეანელობას შეტყობო, რასაც ჩემთვის სერიოზული პრობლემების შექმნა შეეძლო. მიზედი წინადადება, განსაკუთრებით ფსეული ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში ჩავსულებო (აქ მამ წაშლილი იყო — ბა...).“... და ვადაცემა ინფორმაცია შუამუყვლის მიშეუბით. მითითებული არხით (ან კარვად ოპერატული ტერმინია და ნაკონაჩხეს ჰკავს — ბა...) ინფორმაცია 2005-2006 წლებში ორჯერ გადაეეცა“, — ამბობს კილაძე. საინტერესოა, რომ ოჯახის წევრებაც დასტუმრდებნენ მის „ფორულ“ ვიზიტებს „დაუდაკენელ ქვეყანაში“. არავისთვის იყო დამალული, რომ დასახლებულ წლებში კილაძე მართლაც ორჯერ იმყოფებოდა საზღვარგარე კრმოდ, რუსეთში, როგორც საქართველოს პრეზიდენტის ოფიციალური დელეგაციის წევრი. ბილის კი კილაძემ ასე დაასრულა ადიარებითი ჩვენება: „ამჟამად მოეცა არა შესაძლებლობა დამოკუთხებულ გეგმანალოზებთან ყველაფერი, ვინაიდან ვიყოფილეს, მინდა ვითხოვო პატიება. მზად ვარ ვითანამშრომლო გამოძიებასთან, მგეწოდო მამ ჩემს ხელთ არსებული ყველა სახის ინფორმაცია და ვიზიხო საქართველოს პრეზიდენტს ჩემ მამართ გერეცვლას საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული შედეგით“. ეერაფერს იტყვი, გეტყხილი კაცის „ადიარება“, სატელეფონო გადაცემის დროს კარვად ჩანდა, რომ კილაძეს მინორბურო, მისთვის უცხო ტერმინოლოგიით დაწერილ ტექსტს აკითხებდნენ.

უპილოტო საჟრენი აპარატები სტელსის ტექნოლოგიით

ამერიკულმა კომპანია General Atomics-მა გასულ თვეს ახალი, მოდიფიცირებული უპილოტო საჟრენი აპარატი Predator C Avenger-ი გამოცდა. Predator-ის წინა მოდელებსაგან განსხვავებით ახალი აპარატი სტელსის ტექნოლოგიების გამოყენებით არის შესრულებული და უფრო ძლიერი — PW 500 ძრავით არის აღჭურვილი.

კომპანიის განცხადებით, C Avenger-ში მოხერხდა Predator-ის წინა მოდელების ყველა საუკეთესო თვისების თავმოყრა. ახალ აპარატს აქვს MQ-1-ის საჟრენოსო თვისებები, ატარებს MQ-9-ის მსგეის შეიარაღებას და წინა მოდელებთან შედარებით გამოირჩევა ფრენის გაზრდილი ხანგრძლივობით, მაღალი გამძლეობითა და სიჩქარით. ზომებით MQ-9 Reaper-ზე ოდნავ დიდია.

C Avenger-ის ფიზიკურ სიგრძე 12 მეტრია, ფრთების გაშლადობა დაახლოებით 20 მეტრი, ფრენის სიჩქარე 18 კილომეტრი, აღჭურვილია ელექტრონიკური და ინფრარწიფი კამერებით, სენსორებითა და სხვა უახლესი მოწყობილობებით. აპარატის შექმნაში გამოყენებულია ყველა ის სიახლე, რაც თანამედროვე ამერიკულ წარმოებას გააჩნია.

უახლესი გერმანული კორპეზები

გასულ წელს გერმანიის სამხედრო-საზღვაო ძალებს K 130 პროექტით აგებული ორი ახალი კორპეტი F 260 Braunschweig-ი და F 261 Magdeburg-ი შეემატა. მშენებლობის სტადიაშია კიდევ სამი ხომალდი. ორი შაოგანის F 262 Erfurt-ისა და F 263 Oldenburg-ის დასრულება მიმდინარე წელს არის დაგეგმილი.

კორპეტების წვალწევა 1840 ტონა და სიგრძე 89 მეტრია. სიჩქარე 26-27 კვანძს შეადგენს და ვიწრო-მიური — 15 კვანძით ცურვის სისიორე 4 მილია. ეკიპაჟი 65 ოფიცირისა და მატროსისაგან შედგება.

კორპეტების შეიარაღებაში შედის: 2X2 ხომალდსაწინააღმდეგო ფრთოსანი რაკეტა RBS15 Mk3, 2X21 საზენიტო კომპლექსი RAM, ერთი 76 მმ-იანი ქვემეხი Otobreda, ორი 27 მმ-იანი აუტომატი MLG, ორი უპილოტო საფრენი აპარატი Camcopter S-100.

მოსალოდნელია მეორე სერიის 5 ხომალდზე შეკეთების გაცემა და უახლეს 10-12 წელიწადში გერმანია K 130 პროექტის ხომალდის რაოდენობის 14-15-ით გაზრდას აპირებს.

„კავკაზ-2009“ კალის ღეონსბრძობის კლავს ერთი აგაპალითი

რუსი მედეხანტეები
კავკასიის მთებში
ვარჯიშობენ

რუსეთის სამხედრო-პოლიტიკურ ხელმძღვანელობას საბჭოთა კავშირის ნოსტალგია ტანჯავს და ფინისში ჩრდილო კავკასიის სამხედრო ოლქის ტერიტორიაზე, საქართველოს საზღვრებთან, ვრანდიოზული სამხედრო სწავლების ჩატარებას გეგმავენ.

19 მაისს რუსეთის თავდაცვის მინისტრის პირველი მოადგილის, გენერალ-პოლკოვნიკ ალექსანდრ კოლბაკოვის თქმით, სწავლება „კავკაზ-2009“-ში ექსპერიმენტული ოლქის ფეხლა ბრიგადა მიიღებს მონაწილეობას, ხოლო მასშტაბებითა და გაქანებით მას საბჭოთა პერიოდის სწავლებებზე თუ შეედრება.

სწავლება ოკუპირებული აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონში განთავსებული მე-7 და მე-4 სახედრო ბაზის კონტინგენტსაც შეეხება.

ასეთ სწავლებებს ჩრდილო კავკასიის სამხედრო ოლქი რეგულარულად ყოველ წელს ატარებს, თუმცა ადრე დანახვლება ცოტა განსხვავებული იყო.

2006 წლის ივლისში ანტიტერორისტული სწავლება „კავკასიკი რუბეჟ-2006“ სახმელეთო, საჰაერო, საჰაერო-სადესანტო, საზღვაო ქვეითი ჯარის ქვედანაყოფებისა და კასიის ზღვის ფლოტილიის ზომადღების მონაწილეობით ჩატარდა. 6000 სამხედრო მოსამსახურეს მხარდაჭერას 190 ჯეჟმანტრანსპორტიორი, 30 ტანკი, 30 თვითმფრინავი და 10-ზე მეტი შვეულმფრენი უკეთებდა.

დამუშავდა მეზობელი საქართველოსა და აზერბაიჯანის ტერიტორიებიდან ბოეიკოა შემოსვლის აღკვეთისა და მესაზღვრეებისათვის დახმარების გაწვევის ამოცანები. სწავლებაში მონაწილე ძალებმა მარში როკისა და მამისონის უღელტეხილების, ზემო ზარამაგისა და ქვემო ღარსის მიმართულებებით ავიაციის მხარდაჭერით შეასრულეს, სადაც საქართველოს საზღვრების სახსრულეს უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებზე შეტყვის, ბლოკირებისა და განადგურების ამოცანებით დაამუშავეს.

ერთ-ერთი დაგეგმებით ე.წ. სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთში სიტუაციის გამწვანების გამო ფსკოვის 76-ე საჰაერო-სადესანტო დივიზიის 700 მედეხანტე მედეხანტეთა საბრძოლო მანქანებით როკის მიმართულებით გადაადგალდა.

2007 წლის ივლისში „კავკასიკი რუბეჟ-2007“-ს ისევ ანტიტერორისტული ხასიათი მიეცა და მასში ოლქის 58-ე არმიის, მე-4 საჰაერო და საჰაერო თავდაცვის არმიის, მე-7 სადეხანტო-მოთრევი დივიზიის, აგრეთვე მინაგანი იჯარებისა და სასაზღვრო რეაიონული სამმართველოს 6 ათასი სამხედრო მოსამსახურე მონაწილეობდა. სამხედრო ტექნიკა 250 ტანკით, რამდენიმე ასეული ქვეითთა საბრძოლო მანქანითა და თვითმფრავი საარტილერიო დანადგარით, 30 თვითმფრინავით და შვეულმფრენით იყო წარმოდგენილი.

ქვედანაყოფებს რუსეთის სამხრეთ ნაწილზე ბოეიკოა მასირებული რეიდ-

ბის აღკვეთის, სახელმწიფო საზღვრების გადაკეტვისა და ბოლოს განადგურების დაუღლება მიეცათ.

მაშინ სამხედრო ოლქის საინფორმაციო და საზოგადოებასთან კავშირის სამსახურის უფროსმა, პოდპოლკოვნიკმა ანდრეი ბობრუნმა ერთი საინტერესო კომენტარი გააკეთა, — სწავლებას სამხრეთიდან (გულისხმობდა საქართველოს) ჩრდილო კავკასიაში შემოსული ტერორისტებისა და ბოეიკების სახით ნამდვილი მიწინააღმდეგე ჰყოფდა.

უაღსახსენებელი „კავკაზ-2008“ 15 ივლისს დაიწყო და მასში 8 ათასი სამხედრო მოსამსახურე, ჯეჟმანტრენიკის 700 ერთეული (ტანკი, ჯეჟმანტრანსპორტიორი, საარტილერიო დანადგარი), 30 თვითმფრინავი და შვეულმფრენი მონაწილეობდა.

სწავლების სცენარი წინამორბედებისაგან არაფრით განსხვავდებოდა. საერთაშორისო ტერორისტული დაჯგუფება ჩრდილო კავკასიის მთიან რაიონებში ბანაკებსა და ბაზებს ქმნიან, რუსეთის ტერიტორიაზე შეტარას სახელმწიფო საზღვრიდან ცდლობენ და ჩრდილო კავკასიის რამდენიმე რაიონის დაკავებას გეგმავენ.

სწავლების პროცესში კიდევ ერთი ამოცანა გამოჩნდა — ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური კონფლიქტის ზონებში ვითარების გართულების გამო კონფლიქტის ზონებში მშვიდობისათვის ძეგლების ოპერაციებთან დაკავშირებული ამოცანების დამუშავება.

**ჩრდილოეთ კავკასიაში
სწავლებები რეგულარულად
ტარდება**

ანტიტერორისტულ ოპერაციად მონაწილეულ „კავკაზ-2008“-ში რუსმა სამხედროებმა დაამუშავეს ისეთი საერთო-საჯარისო ამოცანები, როგორიც არის საარტილერიო ცეცხლით საპაერო, საზღვაო თუ სახმელეთო სამიზნეების განადგურება, საპაერო-სადესანტო დივიზიის რკინიგზითა და სამხედრო-სატრანსპორტო ავიაციის თვითმფრინავებით გადაყვანა, საპაერო და საზღვაო დესანტის გადასხმა და სხვ. საქართველოს საზღვრების ახლოს ტერორისტებთან ბრძოლით შენიღბულ სწავლებებზე სინამდვილეში რუსეთის არმიის გენერალური შტაბი მომავალ საომარ მოქმედებებს აპრობირებს უკეთესად.

„კავკაზ-2008“ 2 ავგისტოს დასრულდა, მაგრამ მასში მონაწილე ზოგიერთი ქვედანაყოფი დისლოკაციის ადგილებში დაბრუნებას არ ჩქარობდა. ჩრდილო კავკასიის სამხედრო ოლქის ქვედანაყოფები რჩებოდნენ და აკონტროლებდნენ ცხინვალის რეგიონის ისეთ სტრატეგიულ ობიექტებს, როგორიც არის გუფთის ხიდი, როკის გვირაბის პორტალები, ჯავაში განლაგებული საწვავისა და საბრძოლო მასალების საწყობები და სხვ.

ჯერჯერობით უცნობია „კავკაზ-2009“-ში მონაწილე ძალების რაოდენობა, მაგრამ საბჭოთა მასშტაბების გათვალისწინებით, ალბათ, დაახლოებით 20-25 ათასი იქნება.

„კავკაზ-2009“ იგეგმება ვაზიანში NATO-ის „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამით მიმდინარე სწავ-

ლება — Cooperative Longbow/Cooperative Lancer 2009-ისა და 2008 წლის რუსეთი-საქართველოს ომში დაშვებული შეცდომების გათვალისწინებით.

ურადლება გამაზავდება ავიაციასთან ურთიერთმოქმედების სრულყოფაზე, რათა 2008 წლის მსგევად რუსმა პილოტებმა თვითმფრინვები არ დაბომბონ და საპაერო თავდაცვამ წითელკარსკვლევიანი თვითმფრინვები აღარ ჩამოფაროს.

ასევე დამუშავდება მარშის დროს კოლონის საპაერო თავდაცვის ორგანიზების, დანჯერების ელემენტების სრულყოფის, საცეცხლე მომზადებისა და სხვა სახის სტანდარტული ამოცანები.

NATO-ის „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამის სწავლებებიდან, საუარესოდ, რუსები სამიქელქო მო-

სახელობასთან ურთიერთობის ელემენტების გაძლიერებას შეუცდებიან.

ახალ საორგანიზაციო-სამტაქტიკო სტრუქტურაზე გადასვლის გამო ახალჩამოყალიბებული ბრიგადების შესაძლებლობები სხვადასხვა კუთხით შემოწმდება.

ჩრდილო კავკასიის სამხედრო ოლქის სამეფო მოტომსროლელი დივიზია ცალკეულ ბრიგადებად დიშაღა. ჩვენთვის დისლოცირებული 42-ე მოტომსროლელი დივიზია, რომლის ქვედანაყოფები 2008 წელს ავგისტოს ომში მონაწილეობდნენ, მუდმივი მზადყოფნის სამ ცალკეულ მოტომსროლელ ბრიგადად გადაკეთდა. დივიზია თუ 15 ათას კაცს ითვლიდა, თითოეული ბრიგადის რიცხოვნობა 3500 კაცს არ აღემატება. სამეფო ფორმირება 1-ელ ფინის უნდა დასრულდეს.

სწავლებაში გამოყენებული იქნება ოლქის შუარაღებაში მძღებელი Mi-28H „ღამის მონადირის“ ტიპის საბრძოლო შეუღმურენები, T-90-ის ტიპის ტანკები და შუარაღების სხვა სახელები.

საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებსა და საზღვრებთან ჩასატარებელ მასშტაბურ სწავლებებში საფრთხის ბევრი ელემენტია. გამორიცხული არ არის, წინასწარგანზრებით თუ შეცდომით ქვეყნის საპაერო სფეროს დარღვევა, ტერიტორიულ წყლებში შემოჭრა ან სხვა სახის ინციდენტები.

რუსეთს არ აპირებს სწავლებებზე NATO-ის ქვეყნების წარმომადგენელია მონაწილე. მიზეზად დასახელებულია სწავლების „წინხდა“ რუსული მნიშვნელობა და NATO-ის მხრიდან საქართველოში „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამით ჩატარებული სწავლება.

26007

რუსი ჯარისკაცის
სამიზნე — ისევ საქართველოა

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
აზრობითი ცენტრი

თეიმურ ჩაჩანიძე

კავკასიური მოვლენები

აზერბაიჯანი

● აზერბაიჯანის თავდაცვითი მრეწველობის სამინისტრომ და სამხრეთ აფრიკის რუსუბლიკის კომპანია **Paramount Group**-მა ბაქოში ელექტრონულ-გამომთვლელი მანქანების ქარხნის ერთ-ერთ სამაქროში **Marauder**-ისა და **Matador**-ის ტიპის ჯავშანტრანსპორტიორების ასაწვობი ერთობლივი ხაზი გახსნა. ორივე თანამედრევე ტიპის ჯავშანტრანსპორტიორია კორპუსის V-ებური ძირით, რობოტიკ ნაღმებისა და თეინაკუთ ფეოქებზე საშუალებათა აფეთქებას უძლებს. **Marauder**-ი 8-10 სამუდროზე, ხოლო **Matador**-ი კი — 10-12-ზეა გათვლილი. ჯავშანტრანსპორტიორების პროექტი პარტია 2009 წლის ბოლოსათვის მზად უნდა იყოს და, სავარაუდოდ, აზერბაიჯანის არმიას გადაეცემა. აზერბაიჯანი სამხრეთ-აფრიკული წარმოების შეიარაღების სხვა ნიმუშების წარმოებასაც გუგამებს და თავისი პროდუქციით თინამკობრობის ქვეყნების დაინტერესებსა ააბრებს.

იტყვდა. იქვე იყო 23 ტყვიამფრეველის ლენტე 7,62 მმ-იანი ვაზნებით, ტროტილის 200-გრამიანი ორი კოჭი, სამხდრო ფორმის კომპლექტი და სხვ. საგამოძიებო ღონისძიებათა ჩატარების შემდეგ ბლინდავი განადგურდა. 2009 წლის დასაწყისიდან ეს უკვე ბოევიკთა მუქეხე აღმოჩენილ-განადგურებული ბანაკია.

● 15 მაისს ჩეჩნეთში გროზნოში რუსუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შენობასთან ტერორისტ-კამკამის თვითმკვლელობამ ორი მილიციელი მოსხვედრდა. საპასუხოდ ჩეჩნეთის პრეზიდენტმა რამზან კადიროვმა ბოევიკთა ამისტია შეაჩინა.

● 15 მაისს ინგუშეთში, სუნჯის რაიონის ტყის მასივში ბოევიკთა 15-კაციანი ჯგუფის ბლოკირება-განადგურების ოპერაციის მსვლელობისას ძალიერებმა 3 ბოევიკი მოკლეს. ერთ-ერთი მოთვანი აზერბაიჯანის მოქალაქე აღმოჩნდა, ხოლო მეორე კი — არაბი ეროვნების პირად ჩათვალა. მოკვანიებით გუგრკვლდა ინფორმაცია, რომ ბოლი 50 კაცს ითვლიდა და იტყრობის ბოლი პრეზიდენტის, დოკუ უმაროვის დაქვემდებარებაში იმყოფებოდა. კადიროვის განცხადებით კი რაზმი 25 კაცს არ აღემატებოდა. გადარჩენილი ბოევიკები გაიფანტნენ, ნაწილმა მიუბს, სხვებმა კი თავი ტყეს შეაფარა.

● ჩეჩნეთის სოფელ უშკალიოში მცხოვრებმა ქალმა 13 მაისს მილიციას 182 კილოგრამი ტროტილი ჩააბრდა. ჩეჩნეთში დანერგილი პრაქტიკით, ფეოქებადი მასალის 1 გრამის ჩაბრებზე 20 რუბლი, ანუ ახლანდელი კურსით 0,6

დოლარი გაიცემა. რეკორდსმენი ქალბლანი 3,5 მილიონ რუბლს, ანუ 110 ათას დოლარს მიიღებს. უმუშევრმა ქალბლანმა რა გზით მოახერხა ამდენი ტროტილის შეგროვება, უცნობია.

კონფლიქტური რეგიონები

აფხაზეთი

● „საკართველო-აფხაზეთის აღმინისტრაციული საზღვარი დაცვის ხარისხით რუსეთის საზღვრებზე ბევრად მაღალი იქნება“, — ასეთ განცხადებებს აფეთქებ რუსეთის საოკუპაციო ჯარების წარმომადგენლები. გელის რაიონში გრძელდება საინფორმ-ტექნიკური ნაკებობათა მშენებლობა. აფხაზეთში ფედერალური უშიშროების სამსახურის სასაზღვრო სამმართველოს უფროსის, სანჯარ-მაიორი იური ზვირიკის თქმით, გაზღვრის 162,8 კილომეტრის პერიმეტრზე აიგება სამხდრო ქალაქები და 20 საგუმაგო ტექნიკა. საზღვრის დაცვა უახლესი ტექნიკური საშუალებებით მოხდება. გელის რაიონში, მდინარე ინგურის გასწვრივ, ადამიანის მიღელ ნივთიერე საგრებია გათხრილი და წინა მხრიდან კელიანი მაეთუღზხლორთობით არის დაცული. მესაზღვრეებს ტყვიამფრეველსა და 82 მმ-იანი ნაღმსატყორცნების ზოხიცები აქვთ მოწყობილი. გელის რაიონის ათეუ საგუმაგოსთან შეუქმდებრინა მისაღები მოქონების მოზადება მიმდინარეობს. საოკუპაციო ჯარების მესაზღვრეებს **Ми-8** ტიპის შეუქმდებრინები მოქმდებრებად, რომლებიც სოჭიდან, ანაპიდან და კრანსოდარის მხარის სხვა ქალაქებიდან იფრენენ.

● სუპარატისტთა ლიდერ ბალაფმის ინფორმაციით, საზღვარს 1341 რუსი და 220 აფხაზი მესაზღვრე გაკონტროლებენ. ერთობლივი გაკონტროლება 29 მაისიდან დაიწვება. ერთი საკონტროლო-გამმეჭები პუნქტი ენგურის ცენტრალურ ხიდზე იმოქმედებს, ხოლო მეორე კი, სავარაუდოდ, გელის ქვედა ზონაში გაიხსნება. მესაზღვრეები განლაგდებიან სოხუმის აეროპორტში, სასზღვრო პორტებსა და მდინარე ფსოუსზე. ზღვის სანაპიროზე 5 სასაზღვრო საგუმაგო გაიხსნება —

ჩრდილო კავკასია

● ჩრდილო კავკასიაში ბოევიკები გააქტიურდნენ. 12 მაისს ვაბარდო-ბაღვარეთის დედაქალაქ ნალჩიკის გარეუბრის ახლოს სოფლების ხასაიასა და ბგლია რუკას შორის ტყეში ბოევიკთა ბაზა იქნა აღმოჩენილი. რუსუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენლის განცხადებით, ბლინდავი ერთდროულად 20 კაცს

ჩრდილო კავკასია რუსეთისათვის იხვე ცხელ რეგიონად რჩება

მიმოხილვა...

ბოგირის ხიდების დანგრევით რუს მესაზღვრეებს აფხაზეთში მცხოვრებთ კაროველების იზოლირება სურთ

დასახლება სკურაში (ოჩამჩირის რაიონი), დასახლება მაჭარაში (გუგუთინის რაიონი), ახალ აიონში, ბეჭინათასა და დასახლება წანდრიფში (გაგრის რაიონი).

● რუსეთისთვის საზღვრის დაცვის უფლებების დელეგირებით სოხუმში ადგილობრივ პოლიტიკოსთა ერთი ნაწილის რეტიკა დამსახურა. მათი აზრით, აფხაზ მესაზღვრეთა რილი მცირდება და შეიძლება ამ სამსახურის გაუქმების დროც დადგეს. უკმაყოფილება გამოითქვა აფხაზეთა დაიასორამ თურქეთში. მუჰაჯირების შთამომავალთა შუგედულებით, რა მნიშვნელობა ექნება აფხაზეთის დამოუკიდებლობას ისეთი სამოკავშირეო სახელმწიფოში, რომელსაც 140-მილიონიანი რუსეთი და 10-მილიონიანი ბელორუსია ქმნის.

● სეპარატისტული აფხაზეთის თავდაცვის მინისტრმა, გენერალ-პოლკოვნიკმა მერაბ ქიშპარიამ რუსეთის თავდაცვის სამინისტროს გახეთ „კარანაია ზეგნდასათვის“ მიცემულ ინტერვიუში თქვა, რომ მაისის ბოლოს სოხუმისა და რუსეთის სამხედრო უწყებებს შორის ხელშეკრულება გაფორმდება, სადაც გათვალისწინებულია ორმხრივი თანამშრომლობა, ჯარების გამოყენების შემთხვევაში ურთიერთშეთანხმებული მოქმედებები. ქიშპარიამ მზადყოფნა გამოთქვა საპაერო თავდაცვის ერთიანი სისტემის შექმნასა და სამხედრო-საზღვაო სფეროში თანამშრომლობაზე. როგორც სეპარატისტთა თავდაცვის მინისტრმა აღნიშნა, აფხაზეთი ფორმირებების მომზადებაში ახლა დღე მუშაობს არტილერიასა და გა-

ტანილი. თითოეულ ქვედანაყოფს სიცვებლე მხარდაჭერის ასეული დემატა, სადაც ნაღმსატორცი და ტანკ-საწინააღმდეგო საშუალებებია გაერთიანებული, ხოლო საარტილერიო დივიზიონებში ქვეშეშების რაოდენობა გაიზარდა.

ცხინვალის რეგიონი

● ე.წ. სამხრეთ ოსეთში ფედერალური უშიშროების სამსახურის სასაზღვრო სამმართველოს უფროსის, პოლკოვნიკ ალექსანდრე მურზინის თქმით, რეგიონში უკვე გახსნილია 6 სასაზღვრო საგუმაგო. ცხინვალის რეგიონში შემოსული რუსი მესაზღვრე-ოკუპანტების ერთი ნაწილი დაღესტანელი სამხედროებით არის დაკომპლექტებული. ფედერალური სასაზღვრო სამსახურის უფროსობის აზრით, ასე ადგილობრივ მოსახლეობასთან საერთო ენის გამოიწვევა უფრო გაადვილებდა.

ყარაბაღში ცეცხლის შეწყვეტის ხაზზე ორმხრივი სროლა თითქმის ყოველდღე ხდება

● რუსული მედია ავრცელებს ინფორმაციას, რომ ოკუპირებული ცხინვალის რეგიონში მე-4 რუსული სამხედრო ბაზა შუიარაღებაში T-90-ის ტაიის ტანკებს მიიღეს.

ყარაბაღი

● II მაისს სტეფანაკერტში პრესკონფერენციაზე მთიანი ყარაბაღის თავდაცვის მინისტრმა, გენერალ-ლეიტენანტმა მოვსეს აკოპიანმა ყურნალობის კითხვას — სომხეთ-თურქეთის მილაპარაკებები რამდენად იმოქმედებს აზერბაიჯან-ყარაბაღის კონფლიქტზე, შემდეგი პასუხი გასცა: „საკითხი განსაკუთრებულ ყურადღებას არ იმსახურებს, რადგან სომხეთის პრეზიდენტი ისეთ გადაწყვეტილებას არ მიიღებს, რომელიც მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკისთვის მიუღებელი იქნება“. შემდეგ მინისტრმა ასეთი განმარტება გააკეთა: „სომხეთსა და თურქეთს შორის მმდინარე მილაპარაკება უშუალოდ ყარაბაღთან დაკავშირებული არ არის. გაიხსნება სომხეთ-თურქეთის საზღვარი, კარგია, არ გაიხსნება, კიდევ უკეთესი. ეჭვი მეპარება, სომხეთ-თურქეთის საზღვრის გახსნა ჩვენივის კარგი მოვლენა იყოს“.

● უთოს თავმჯდომარემ, საბერძნეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა დორა ბაკიანისმა აზერბაიჯანსა და სომხეთს მოუწოდა, შეტების მქონავე ზანხებიდან სნაიპერები გაეყვანონ. მისი შეფასებით, ცეცხლის შეწყვეტის თაობაზე 15 წლის წინ ხელმოწერილი შეთანხმების მნიშვნელობის მიუხედავად, სიტუაცია არამდგრადია და ზალხი ისევ იღუპება. დორა ბაკიანისმა მხარეებს ცეცხლის შეწყვეტაზე შეთანხმების მოთხოვნათა შესრულებისა და სნაიპერების ფრონტის ზანხიდან გაყვანასკენ მოუწოდა.

თიშპურ ჩარანშიძე

ოზამ უზუელფრენოდ ღარჩა...

როტორც მანს, კონკურსში გამარჯვების მიუხედავად, უახლოეს მომავალში VH-71-ს თეთრი სახლის მფლობელ დაჯდომა არ უნერია.

აშშ-ის ახალმა პრეზიდენტმა ბარაკ ობამამ ინაუგურაციის შემდეგ აქტიურად დაიწყო ქვეყნის თვითდაცვალების შემცირების პროგრამა, რაც პრეზიდენტის ავიაპარკის საშუალომფრენო ნაწილებზე აისახა.

15 მაისს გაერკველა ცნობა, რომ აშშ-მა თითქმის შეაჩერა მუშაობა პრეზიდენტისთვის განკუთვნილ ახალ შვედურმა VH-71 Kestrel-ზე, რომელსაც პრეზიდენტის საშუალომფრენო პარკში დღევანდლის არსებული მანქანები უნდა შეეცვალა.

დუაიტ ეიზენჰაუერი აშშ-ის პირველი პრეზიდენტი იყო, რომელმაც 1957 წელს შვედურმა H-13-ით იფრინა. მას შემდეგ საპრეზიდენტო ავიარაზმის შემადგენლობაში შვედურმა მფრენების გამოყენება აქტიურად დაიწყო. 1976 წლიდან აშშ-ის პრეზიდენტს მხოლოდ საზღვაო ქვეითთა კორპუსის შვედურმა მფრენები ექსპლუატირებენ და ამიტომაც იმ

ბორტის გამოძახილი, რომელზეც პრეზიდენტი იმყოფება, Marine One არის. დღეს აშშ-ის პრეზიდენტი უმეტესწილად VH-60D White Hawk-სა და VH-3D-ს იყენებს.

საპრეზიდენტო ავიარაზმის შვედურმა მფრენები საკმაოდ მოძველებულია და 2003 წლიდან პენტაგონი მათთვის ალტერნატიულ შვედურმა მფრენებს ეძებდა. კონკურსში მონაწილეობაზე სურვილი და იფრინა — ამერიკულმა Sikorsky-მ და იტალიურ-ბრიტანულმა კომპანია AgustaWestland-მა გამოთქვეს. პირველმა მთავრობას სამხედრო-სატრანსპორტო შვედურმა H-92 Superhawk-ის საპრეზიდენტო მოდიფიკაცია VH-92 შესთავაზა, ვეროაქვებმა კი — მოდერნიზებული AW101. კონკურსის ფინალისტად სწორედ ეს უკანასკნელი გამოცხადდა და მისი ლიცენზირებული წარმოების უფლება ამერიკულმა კომპანია Lockheed Martin-მა მოიპოვა. სა-

ვარაუდოდ, არნეანის გაკეთება ამ უკანასკნელის სასარგებლოდ პრეზიდენტის მომავალი შვედურმა მფრენის საიმპლემენტაცია და უსაფრთხოების მოსაზრებებზე გაკეთდა, რადგან ამ უკანასკნელის ძალური დანადგარი სამი ძრავას განაშტაბავდა. ანალოგიური სქემის მიხედვით შესრულებული შვედურმა მფრენის მონახვა კი ამერიკაში ვერ მოხერხდა. ეს პირველი შემთხვევა იყო, როდესაც აშშ-ის პრეზიდენტისთვის უცხოური წარმოების საფრენი აპარატი შეირჩა.

2005 წელს Lockheed Martin-მა პენტაგონისგან შვედურმა მფრენის საპრეზიდენტო ვარიანტ VH-71 Kestrel-ის წარმოებაზე კონტრაქტი მიიღო. გვერდის თანახმად, გამოცდის დასრულების შემდეგ, 2009 წლის გაზაფხულზე, პრეზიდენტის ავიარაზმის არსებული ძველი შვედურმა მფრენების VH-71-ებით შეცვლა უნდა დაწყებულიყო. სულ 2014 წლამდე 28 ახალი შვედურმა მფრენის შესყიდვა იგეგმებოდა, რაზეც 6,1 მილიარდი დოლარი იყო გამოყოფილი. დღეს მხოლოდ ხუთი VH-71-ია ავტომატურად მიხედვით გამოყენებული, რადგან გამოცდის პროგრამის დასრულება მნიშვნელოვნად გაიზარდა, დაწყებული ლმიტის საგრძობად გასცდა და 13 მილიარდს მიაღწია. ამან აშშ-ის პრეზიდენტის ადმინისტრაციას ახალი შვედურმა მფრენების შესყიდვის პროექტის მხანჭრობილობაზე დააფიქრა. ამასთან, ერთი შვედურმა მფრენის საფრენო ფასმა 400 მილიონი დოლარი შეადგინა, მაშინ როდესაც, შვედურმა მფრენის, აშშ-ის პრეზიდენტის თეთრობისთვის „ბორტ 01“ (დაწერილია აშშ-ის „ბორტ 01“-ის შესახებ შეფიქრებული ინფორმაცია) „არსენალის“ 2(71) ნომერში VC-25 მხოლოდ 325 მილიონი დოლარს (1987 წლის კურსით), მქუთუთაობის ახალი გამანდგურებელი F-22 Raptor კი 137,5 მილიონი დოლარი.

ტექნიკური პრობლემების გარდა, შვედურმა მფრენის დასრულებისთვის ზრდა მასზე ახალი თაობის თვითდაცვალებისა და ციფრული სისტემების დამონტაჟებამაც განაპირობა. მუხავრებდა VH-71-მა 14 კაცი უნდა აიყვანოს და სერიულ AW101-თან შედარებით უფრო დიდ მანძილზე უნდა იფრინოს, მაგრამ პირველი პროტოტიპის შესაძლებლობები წყვეტილად მოითხოვებოდა დაბალი ადომონდა და მშენებლობის მათზე უფრო ძლიერი ძრავების დაყენება მოწყობილიყო.

თუმცა გაკვირვებას ის იწვევს, რომ

VH-71 Kestrel-ის
პირველი პროტოტიპი

ახალი საპრეზიდენტო შვეულმფრენის პროგრამას წვრტილი მის ბოლო სტადიაზე დაუსევს. შვეულმფრენის მქტის-მეტად დიდი ღირებულების მიუხედავად, მის წარმოების ლიცენზიის შესყიდვაზე, წარმოების მოწაადებაზე, აღჭურვასა და პირველი პროტოტიპების გამოცდაზე უკვე იმდენი ფულია დახარჯული, რომ ითქმის ბოლომდე მიყვანილი პროექტის შეჩერება სისულელეა. შესაძლოა,

ამით აშშ-ის დემოკრატმა პრეზიდენტმა, მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის გამო, თავდაცვის სამინისტროს თანხების დაზოგვის საჭიროება საკუთარ მაგალითზე აჩვენა, მაგრამ როგორც აღმოჩნდა, ბარაკ ობამა არ დარჩება ახალი შვეულმფრენის გარეშე. როგორც 20 მაისს თავის გამოსვლაში რობერტ გეითსმა განაცხადა, უახლოეს მომავალში პრეზიდენტის საშვეულმფრენი

ავიარაზმს ორი ტიპის ახალი შვეულმფრენი შეემატება. დეტალებზე პენტაგონის უფროსს არ უსაუბრია და, ჯერჯერობით, გაურკვეველია, რა ტიპის შვეულმფრენებზეა ლაპარაკი. თუმცა პენტაგონის პრესსამსახურის უფროსის, ჯფერის მორელის განმარტებით, მალე ჟურნალისტებს ახალი Marine One-ის ხილვის საშუალება მიეცემა.

თიქმურ კულუზაშვილი

ახალ საპრეზიდენტო შვეულმფრენის „თანამდებობაზე“ კომპანია Sikorsky-ს შეთავაზებულ H-92 Superhawk-ს პენტაგონმა ევროპული შვეულმფრენი ამჯობინა

საჰაერო რადარები

დღეს შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავები მსოფლიოს 25 ქვეყნისა და ერთი სამხედრო ორგანიზაცია — NATO-ს შეიარაღებაშია

სამხედრო სფეროში თვითმფრინავების გამოყენების ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას საჰაერო დაზვერვა წარმოადგენდა. საბრძოლო ავიაციის სწრაფმა განვითარებამ მოწინააღმდეგის თვითმფრინავების დროული აღმოჩენის საჭიროება განაპირობა. რუსეთში ეს საკითხში კი გასული საუკუნის დასაწყისში შექმნილმა რადიოლოკაციურმა სადგურებმა მოახდინა. შოტლანდიელი ფიზიკოსი რობერტ ვალტონ-ვატი ერთ-ერთი პირველი იყო, რომლის შექმნილი და შემდგომ დახვეწილი რადიოლოკაციური სადგური საჰაერო ობიექტების აღმოსაჩენად იყო განკუთვნილი. 1935 წლის 26 თებერვალს მისმა გამოგონებამ, რომელზეც ერთი წლით ადრე მან პატენტი მიიღო, 13კმ-ის დისტანციაზე მფრენი თვითმფრინავი აღმოაჩინა.

შედარებით მოკრძალებულ შედეგს ერთი წლით ადრე საბჭოთა მეცნიერებმა მიაღწიეს. — ექსპერიმენტისას, 150მ სიმაღლეზე მფრენი თვითმფრინავი 600მ-ის დაშორებით იქნა დაფიქსირებული.

მეორე მსოფლიო ომის დაწყებისას რადიოლოკაციური სადგურების შექმნაში განსაკუთრებულ წარმატებას დიდმა ბრიტანეთმა და გერმანიამ მიაღწიეს. ამ უკანასკნელმა კი 1942 წლის ზაფხულისთვის ორმრავიან გამანადგურებელ Me-110-ის ბაზაზე ღამის გამანადგურებელი შექმნა და სიბნელეში სამოქმედოდ რადიოლოკაციური სადგურით აღჭურვა (მოდიფიკაცია Me-110G-4). ანალოგიური მოდერნიზაცია ბომბადამშენ Ju-88-ზეც გაიარა. რასაკვირველია, მათი საბორტო რადარები შორს იყვნენ სრულყოფისგან და ხშირად მფრინავებში შეცდომაში შეჰყავდათ, მაგრამ ეს საჰაერო რადიოლოკაციაში პირველი ნაბიჯები იყო.

მეორე მსოფლიო ომის ბოლოსთვის ამ საქმეში წარმატებას ამერიკელებმა მიაღწიეს. იაპონურ წყალქვეშა ნავებთან საბრძოლველად ამერიკელებმა ბომბდამშენ B-17-ის ბაზაზე ნუსსაინააღმდეგო მოდიფიკაცია PB-1W შექმნეს (გდაკოდა 24 თვითმფრინავი), რომელიც მოქმედების რადიუსის გასაზრდელად დამატებითი შიგთავსი ავზებით, წყალქვეშა ნავების აღმოსაჩენად კი ფირმა General Electric-ის AN/APS-20-ის ტიპის რადიოლოკაციური სადგურით აღჭურვეს, რომლის გარშემოხედვით ფიუნელაჟის ქვეშ, ბომბნაკვეთურის ადგილას განთავსეს, მაგრამ პირველ PB-1W-ის მწიბობში ჩადგომის დროს იმი უკვე დამთავრებული იყო და თვით-

გერმანული Bf-110G-4 რადიოლოკაციური სადგურით აღჭურვილი პირველი ღამის გამანადგურებელი იყო

მფრინავების ნაწილ ატლანტიკის ოკეანის ფლოტის ნავსაინჟინერო ესკადრილებში გადააწილეს.

PB-1W-ებს 1955 წლამდე იყენებდნენ, რის შემდეგაც დაიწყო ამ თვითმფრინავების ეტაპობრივი ჩამოწერა. ძველ მანქანებს ფირმა Lockheed-ის შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის ახალი თვითმფრინავებით — EC-121 Warning Star-ებით ცვლიდნენ. ეს უკანასკნელი სამგზავრო თვითმფრინავ Constellation-ის ბაზაზე შეიქმნა და მასზე მუშაობა, პრაქტიკულად, ექსპლუატაციისა და მისწვლის ჩამოშლისას ერთად იყო. PB-1W-ის გამოყენებისას ნათელი გახდა, რომ რადარის მუშაობისთვის საჭირო ადგურების განსაზღვრებად ფართოსაზღვრის სამგზავრო თვითმფრინავი გაცილებით მოსახერხებელია. Warning Star-ზე მუშაობა აშშ-ის თავდაცვის სამინისტროს დაკვეთით 1947 წლის ბოლოს დაიწყო, ორი წლის შემდეგ კი, 1949 წლის 9 თვის, თვითმფრინავი პირველად აფრინდა. თვითმფრინავი ახალი AN/APS-95-ის ტიპის რადიოლოკაციური სადგურით აღჭურვს, რომელიც რადიოგამჭირვალე გარსშემომდინით ფიზიკური ზედა ნაწილზე განათავსეს. ახალ რადარს საპერი და ნაწილობრივ წყალზედა სამიზნეების აღმოჩენა უკვე 320კმ-ის დისტანციაზე შეეძლო. შემდგომში, აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მოთხოვნის შესაბამისად, რომელიც საზღვაო სამიზნეების აღმოჩენის შესაძლებლობებს გაუმჯობესებაში მდგომარეობდა, თვითმფრინავს მოდერნიზაცია ჩაუტარდა და Warning Star- ფიზიკური განსაზღვრული კიდევ ერთი რადარით აღჭურვეს.

თვითმფრინავის ბორტზე არსებული საწვავის საწილ დიდი მარაგის წყალობით ოთხი დღეუმანი მძივითი აღჭურვლად თვითმფრინავს პაერში 20-24 საათის განმავლობაში შეეძლო ფონა, რის გამოც თვითმფრინავის ეკიპაჟი ორი ცვლისგან შედგებოდა და 26 კაცს ითვლიდა. თვითმფრინავის სერვისი წარმოება 1958 წლამდე გაგრძელდა და ხუთი წლის განმავლობაში სხვადასხვა მოდიფიკაციის 232 EC-121 აშენდა. ხანდაზმულობის მიუხედავად, თვითმფრინავი ვეტნამის ომშიც მონაწილეობდა, აშშ-ის ნავიონალური გვარდიის შემადგენლობაში კი 1982 წლამდე დაფრინავდა.

სამხედრო-საპერი ძალების პარალელურად, შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავის შექმნაზე

მსოფლიოში პირველი საგემბანო „მფრინავი რადარი“ AF-2S

აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტშიც მუშაობდა. 1946 წლის დამლევს ამ ტიპის თვითმფრინავზე მუშაობა ფირმა Grumman-მა დაიწყო, რომელმაც საბაზო ვარიანტად საექსპანზიო ბაზირების მოერივე AF-2S Guardian-ი აირჩია. ამ

სგან შედგებოდა. დანიშნულებიდან გამომდინარე კი შეიარაღების ნაწილის მფრინავი რადარის ვარიანტი რუკები უღობი მრავალ დემონტაჟი მოხდა, რისი წყალობითაც გათავისუფლებული სივრცე ეკიპაჟის შემადგენლობაში შეყვანილ

იმ დროისთვის თანამედროვე რადიოლოკაციური სადგურის წყალობით EC-121-ს 320კმ დისტანციაზე შეეძლო სამიზნის აღმოჩენა

ერთადგილიან თვითმფრინავს შერეული სქემის ძალური დანადგარი ჰქონდა, რომელიც ცხვირა ნაწილში განლაგებული დგუშისანი და ფიზიკური კუდა ნაწილში არსებული რუკები

მოურე და მესამე წვერებს — რადიოლოკაციური სადგურის ოპერატორებს დაუთმეს. თავად AN/APS-20-ის ტიპის რადიოლოკაციური სადგური კი გაუქმებულ ბომბანაკეთურში განათავსეს,

დიდი ბრიტანეთი მფრინავი მსოფლიო ომისდროინდელ Shackleton-ებს 1990-იან წლებამდე იყენებდა

საგემბანო ბაზირების ამერიკული E-1 Tracer

რომელიც გარედან ნახევრსფეროსებრი ფორმის გარსშემოღებით დაზრუნეს.

ახალი AF-2W პირველად 1948 წლის ნოემბერში აფრინდა. თვითმფრინავის ექსპლუატაცია 1955-86 წლამდე გრძელდებოდა, რის შემდეგაც ის შედარებით თანამედროვე საგემბანო E-1 Tracer-მა შეცვალა. სულ AF-2W ვარიანტში 193 თვითმფრინავი აიგო.

აშშ-თან შედარებით დიდად ბრიტანეთმა გვიან დაიწყო შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის საკუთარ თვითმფრინავებზე მუშაობა, რადგან დიდი საზღვაო ფლოტის მფლობელი ქვეყანა უმეტესწილად კრივისებებსა და სასაქაიდო ნაღმონსებზე დამონტაჟებულ რადარებსა და საგემბანო ბაზირების მცირე საპატრულო თვითმფრინავების იმედზე იყო. მალე დიდ ბრიტანეთს თავისი დოქტრინის გადახედვამ მოუწია — საზღვაო ზომილდებზე დამონტაჟებულ რადარებს ერთი დიდი ნაკლი ჰქონდათ, მათ უჭირდათ დაბალ სიმაღლეზე მფრენი სამიზნეების აღმოჩენა. საგემბანო საპატრულო თვითმფრინავებს კი მოქმედების მცირე რადიუსის გამო არ შეეძლოთ აკვატორიის დიდი ზონის პატრულირება. ამჯეროდ რამდენიმე კილომეტრის სიმაღლეზე ატანილი რადარის ეფექტიანობა რამდენიმეჯერ იზრდებოდა. ამიტომაც 1947 წლის დამლევს ბრიტანულმა ფორმა AVRO-მ სამხედრო-საპაერო ძალების დაკვეთით შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავზე დაიწყო მუშაობა. საბაზო ვარიანტად არჩევიან ამჟებ ფორმის ოთხბრავიან ბომბდამშენ Lincoln-ზე შეყრდა. მოდერნიზაციის ფარგლებში მთლიანად შეიცვალა ფიგურა და თვითმფრინავზე ახალი ძრავების დაყენებასთან ერთად, თანაღერძული ტიპის ხრახნები დამონტაჟდა. კონსტრუქციის ორიგინალურობის წყალობით ახალ Shackleton-ს ერთდროულად რამდენიმე

დაკვლების შესრულება შეეძლო. თვითმფრინავზე დატოვეს Lincoln-ზე არსებული ბომბნაკვეთური, თუმცა სივრცეში ოდნავ დაამოკლეს და მის წინა ნაწილში რადიოლოკაციური სადგური და მისი გარსშემოღებით განათავსეს. ამჯერად, თვითმფრინავს ერთდროულად შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის, ნავსაწინააღმდეგო და საპატრულო ამოცანების შესრულება შეეძლო. თვითმფრინავი პირველად 1949 წლის მარტში აფრინდა, ორი წლის შემდეგ ის სერიულ წარმოებაში ჩაუშვეს. Shackleton-ს პაერში 14სთ-ის განმავლობაში შეეძლო ყოფნა, კეიპაჟი 12 კაცისგან შედგებოდა, საიდანაც 8 რადარის ოპერატორი იყო. 1958 წლამდე სულ 185 თვითმფრინავი გამოუშვეს, საიდანაც 8 ცალი შემდგომ სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკამ იყიდა.

1953 წელს საგემბანო AF-2W-ის სწრაფი მოძველების გამო აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტმა შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის ახალი თვითმფრინავის ძებნა დაიწყო. მალევე გამოცხადებულ კონკურსში ფორმა Grumman-ის პროექტმა E-1 Tracer-მა გაიმარჯვა. თვითმფრინავი ამჟებ ფორმის რამდენიმე წლით ადრე შექმნილ მსუბუქ საგემბანო სატვირთო თვითმფრინავ C-1 Trader-ის ბაზაზე შეიქმნა. E-1 აღჭურვეს ახალი AN/APS-82-ის ტიპის რადიოლოკაციური სადგური, რომელიც ცენტროლანის თავზე წვეთისებრი ფორმის მინიპალასტიკის რადიოაგაგვირავლე გარსშემოღებით განათავსეს. მაგრამ მისმა საკმაოდ დიდიმა გაბარიტების თვითმფრინავს კილი დაჩრდილა, რის გამოც კონსტრუქტორებს E-1-ის კუდის ფრასხმულობაში ცვლილებების შეტანა და ერთი დიდი კილის ნაცვლად სტაბილიზატორების პილოტებზე ორი შედარებით პატარა კილის დაყენებამ მოუწიათ. დაცენტრების შესანარჩუნებლად კი ფიგურა ლავის ცხვირა ნაწილი ნახევარი მეტრით დააგრძელეს. გამოყენების ხერხიდან გამომდინარე, ავიამზიდის გემბანზე ნაკლები ავჯილის დასაკავებლად თვითმფრინავს ფრთები ეკვეცა. თვითმფრინავის კეიპაჟი, რომლის სიგრძეც 12.8მ-ს, ფრთის გაქანი კი 21.2მ-ს შეადგენს, 4 კაციდან შედგება, საიდანაც ორი პილოტე, ორი კი — რადარის ოპერატორია.

ხანდაზმულობის მიუხედავად, აშშ-ის საგემბანო ავიაცია მოდერნიზებული Hawkeye-ს გამოყენების კიდევ რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში გეგმავს

თვითმფრინავი პირველად 1956 წლის 17 დეკემბერს აფრინდა, ორი წლის შემდეგ კი მისი სერიული წარმოება დაიწყო. E-1-ებით დაკომპლექტებული პირველი ესკადრია კი აშშ-ის ატლანტიკის ოკეანის ფლოტს 1960 წელს გადაეცა. სერიული წარმოება 1961 წლამდე გაგრძელდა და პროტოტიპების ჩათვლით 88 E-1-ის გამოშვებით დასრულდა. უკანასკნელი E-1 შეიარაღებულიდან 1977 წლის 19 ნოემბერს მოხსნეს.

E-1-ის აქტიური ექსპლუატაციის მიუხედავად, ამ თვითმფრინავს ერთი დიდი ნაკლი ჰქონდა — მასზე დაყენებული რადარი მოკლე ტალღების დიაპაზონში მუშაობდა, რის გამოც უჭირდა მისისა და წყლის ზედაპირის ფონზე სამიზნეების აღმოჩენა. ამიტომაც Grumman-მა კერ კიდევ 1959 წელს აქტიურად დაიწყო მუშაობა ამ პრობლემის გადაჭრაზე. თუმცა ახალი რადარის გამოყენება ახალი თვითმფრინავის შექმნამაც განაპირობა, რომელმაც შემდგომში ნიშნული E-2A Hawkeye მიიღო. მისი სიგრძე 17,54მ-ს, ფრთის გაქანი — 24,56მ-ს, სიმაღლე კი 5,58მ-ს შეადგენდა. ცარიელი Hawkeye 17265 კგ-ს იწონიდა, მაქსიმალური ასარეზი კი — 23556 კგ-ს უტოლდებოდა. Allison T-56-A-425-ის ტიპის ორი ეკონომიური ტურბოჩრანული ძრავის გამოყენებით თვითმფრინავს ჰაერში ნსი-ის განმეობლობაში შეეძლო ყოფნა. მისი ეკიპაჟი 2 პილოტისგან და რადარის 3 ოპერატორისგან შედგებოდა.

Hawkeye-ს მთავარ „აარაღს“ ცენტროლანის თავზე დაყენებულ მბრუნებელ გარსემომდენში ულტრამოკლე ტალღებზე მომუშავე AN/APS-96-ის ტიპის რადარი წარმოადგენდა. თვითმფრინავის საბრძოლო დეპოზიტს ვიუნჩამის ოშში შედგა. თვდაამრეულად თვითმფრინავი ავიანძლებს თვდაცვისთვის გამოიყენებდა და გამანადგურებელ Phantom II-ებთან ერთად საბრძოლო პარტიულერებზე დაფრინავდა. მაგრამ მცურავ აეროდრომებზე თვდასხმას არავინ აპირებდა და მალე Hawkeye-ებმა უშუალოდ ვიუნჩამის თავზე გამანადგურებელი და დაბრტყილი ავიაციის მოქმედების კორდინაცია დაიწყეს. სწორედ აქ გამოძღვრდა თვითმფრინავის რადარის ნაკლი — მისის ფონზე მყოფი სამიზნეების აღმოჩენის პრობლემატურობა.

საკითხის გადაჭრას ახალი AN/APS-96-ის ტიპის რადარი და მის შესაქმნელად 4,5 მილიონი დოლარი დასჭირდა.

საბჭოთა Ty-126 თავის კლასში მსოფლიოში პირველი თვითმფრინავი იყო, რომელზეც რადარი გარსემომდენთან ერთად ბრუნავდა

თავის დროზე უპრესექტრობის მიზეზით ჩინელებმა „მფრინავ რადარებზე“ უარი თქვეს, დღეს კი რუსული თვითმფრინავების „არიმიეებს“ ქმნიან. ფოტოზე KJ-1

მოდერნიზებულმა თვითმფრინავმა ნიშნული E-2C მიიღო. 1983 წელს თვითმფრინავმა მოდერნიზაციის შემდგომი ეტაპი გაიარა და ის AN/APS-96-ის ტიპის ანტენის ფაზირებულცხაურიანი რადარი მიიღო. მას 370 კმ დისტანციაზე ერთდროულად 200 სამიზნის აღმოჩენა და მათი გაცელება შეუძლია.

Hawkeye პირველად 1960 წლის 21 ოქტომბერს აფრინდა, სერიულ წარმოებაში კი ოთხი წლის შემდეგ ჩაუშვეს. პირველი ამერიკული ავიანძხიდი, რომელმაც ამ ტიპის თვითმფრინავებით სრულად დაკომპლექტებული ესკადრია მიიღო, „კიტი ჰოუკი“ იყო.

დღეს აშშ-ის გარდა, Hawkeye ტიპის (ოთხი E-2T და ორი E-2K); გვიანტის (ექვსი E-2 2000), საფრანგეთის (E-2 2000-ის ოთხი ესკადრია); ისრაელის (ოთხ თვითმფრინავს 1994 წლამდე იყენებდნენ. 2002 წელს, მოდერნიზაციის შემდეგ, სამი ერთეული მექსიკამ იყიდა, მეოთხე კი ისრაელმა მუხუშუმში გამოფინა); ააპროს (13 E-

2C); სინგაპურისა (4 E-2C) და მექსიკის (2002 წელს სამი E-2C ისრაელისგან იყიდა) სამხედრო-საკაურო და სამხედრო-სახლგაო ძალების შეიარაღებაშია. ახლო მომავალში აშშ-ის საზღვაო ავიაცია მოდერნიზებულ E-2D-ებს მიიღებს. აშშ-თან შედარებით, შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავის შექმნაზე საბჭოთა კავშირმა შედარებით გვიან დაიწყო მუშაობა. გასული საუკუნის 50-იან წლებში ცოცხ ომის ერთ-ერთი ყველაზე „ცხელი“ პერიოდი იყო და შემტვეი შეიარაღების გარდა, აშშ-მა და საბჭოთა კავშირც თვდასხმის ადრეული შეტყობინების სისტემებზე მუშაობდნენ. ომის დაწყების შემთხვევაში საბჭოთა კავშირი ჩრდილოეთის მიმართულებას ყველაზე სახიფათოდ განიხილავდა, მაგრამ მის გასწვრივ სტაციონარული რადიოლოკაციური სადგურების განთავსება საბჭოთა კავშირისთვისაც კი ძვირადღირებული საიმუნება იყო. ამიტომაც 1985 წელს ტუპოლევს საკონსტრუქტორი ბაიურის

მიმავალში საჰაერო დარტყმების მიეცენება მაქსიმალურად დასაშვები მინიმალური სიმაღლიდან მოხდება. ამიტომ აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალებმა პერსპექტიულ საჰაერო მობილურ რადიოლოკაციურ სისტემაზე დაიწყეს მუშაობა, რომელსაც AWACS-ი (Airborn Warning and Control System — საჰაერო აღმოჩენისა და კონტროლის სისტემა) ეწოდება.

სისტემას საფუძველი 1963 წელს ჩაეყარა, 1968-ში კი პენტაგონმა ფირმებს McDonnell Douglas-ი და Boeing-ი მოჰმავალი თვითმფრინავის რადარის საბაზო თვითმფრინავის შექმნა დაავალა. ორივე ფირმამ კონკურსის ფარგლებში მოდერნიზებული სამგზავრო თვითმფრინავები DC-8-62 და Boeing 707-320 წარმოადგინა, რომელზეც რადიოლოკაციური სადგური ფაუსტელაჟის თვზე, პილონზე დამაგრებულ მბრუნველარსემომდებლად უნდა განთავსებულყოფი. საბოლოოდ არჩევილი ამ უკანასკნელზე შეერდა და პირველი A-3A Sentry 1975 წელს აფრინდა. თავდაპირველად პირველ 24 მანქანაზე AN/APY-1-ის ტიპის რადარი იყო დაყენებული (გარსემომდენის დამატერი 9.1მ). მისი ბრუნვის სიჩქარე წუთში 6 ბრუნს შეადგენდა და 9100მ-ის სიმაღლეზე ფრენისას, ერთი ბრუნვისას რადარს 31000კმ²-ის ტოლის ფართობის სკანირება, 600 სამიზნის აღმოჩენა და მათგან 250-ის ერთდროული გაცილება შეუძლო. საჰაერო სამიზნის აღმოჩენის დისტანცია 420კმ-მდე გაიზარდა.

Sentry-ის სიგრძე 46.6მ-ს, ფრთის გაქანი 44.42მ-ს, სიმაღლე კი 12.73მ-ს შეადგენს. ცარიელი თვითმფრინავი 7800კგ-ს იწონის, მაქსიმალური ასაფრენი წონა კი 160822კგ-ს აღწევს.

თვითმფრინავის ეკიპაჟი 19 კაცისგან შედგება, საიდანაც 16 რადარის ოპერატორია. პაერში საწვავის გამართვის გარეშე, Sentry-ს შეუწყვეტლე 11 სთის განმავლობაში შეუძლია ფრენა.

პირველი თვითმფრინავი სამხედრო-საჰაერო ძალებს 1977 წლის მარტში გადაეცა. 1981 წელს თვითმფრინავებს მოდერნიზაცია ჩაუტარდა და მათზე AN/APY-2-ის ტიპის რადიოლოკაციური სადგურები დაყენდა (მოდულიკაცია E-3B). სერაული წარმოების პროცესში სულ 68 Sentry აშენდა. დღეს ეს თვითმფრინავი აშშ-ის ჩათვლით თითქმის შუიარალუბაშია. 2008 წლის მონაცემებით, აშშ-ს 34 თვითმფრინავი ჰყავს (24 E-3B და 10 E-3C). 1983 წელს საულის არაბეთში ხუთი E-3A შეიძინა. სამი წლის შემდეგ დიდმა ბრიტანეთმა 6 E-3D და მოდერნიზაციის შემდეგ ნიშუ-

ლი Sentry AEW. 1 მიანიჭა. კიდევ 4 E-3F საფრანგეთს ჰყავს. ჩამოთვლილი ქვეყნების გარდა, 18 თვითმფრინავს NATO იყენებს, რომლებიც ლუქსემბურგში არიან ბაზირებული.

70-იანი წლების დასაწყისისთვის, Ty-126 ველარ პასუხობდა თანამედროვე მოთხოვნებს და მის შესაცვლელად 1973 წელს საბჭოთა კავშირში შირი რადიოლოკაციური აღმოჩენის ახალ თვითმფრინავს AN-71-ზე დაიწყეს მუშაობა. თანხების დაზოგვის მიზნით გადაწყდა, რომ ახალი მფრინავი რადარი უკვე რამდენიმეწლიან ექსპლუატაციაში მყოფ სამხედრო-სატრანსპორტო Il-76M-ის ბაზაზე შექმნილიყო. სერაულ სატრანსპორტო თვითმფრინავების კარიანტ A-50-ში გადაკეთება და პირველი პროტოტიპების შექმნა ტავანროვის საავიაციო სამცენიერო-ტექნიკურ კო-

ბედის ირონია — აგვისტოს ომის დროს A-50-ს, რომლის პროტოტიპებიც ქართველი გიორგი ბერიაშვილის ქარხანაში შეიქმნა, რუსეთი ისევ საქართველოს წინააღმდეგ იყენებდა

საქართველო

E-3A Sentry

დღეს AWACS-ების აქტიურ ექსპლუატაციას ჩვენი მეზობელი თურქეთიც ეწევა. ფოტოზე Boeing 737AEW&C

მკვლევს დაგვიდა, რომელსაც ჩვენი თანამშაბულე გიორგი ბერივე (ბერიაშვილი) ხელმძღვანელობდა.

A-50-ის პირველი პროტოტიპი პაერში 1978 წლის 19 დეკემბერს აფრინდა, რადიოლოკაციური კომპლექსის სრული კომპლექტით კი შემდეგი წლის 16 აგვისტოს.

თვითმფრინავის „მოთაერ კალიბრ“ Шмель-ის ტიპის რადარი წარმოადგენს, რომელიც ფოხელაღვის თავზე, ცენტრობლანის უკან მბრუნებ გარსემომდენში (დამაერტი 10.5მ, სიმაღლე 2მ), ორ პილონზე განთავსებული. რადარი სანტიმეტრულ დიაპაზონში მუშაობს და დაბალ სიმაღლეზე მფრენ „გამანადგურებლის“ კლასის სამიზნის აღმოჩენა 400კმ-ის დისტანციანზე შეუძლია, დიდ სიმაღლეზე კი — 600კმ-ზე. თუმცა ერთდროულად მხოლოდ 50-60 სამიზნის გაცილება შეუძლია (მიდერნიზებულ ვარიანტში — 150). თვითმფრინავის რადიოტექნიკური კომპლექსი 20ტ-ს იწონის, ეკიპაჟი 15 კაციდან შედგება, საიდანაც 10 — რადარის ოპერატორია.

1984 წელს, გამოცდების წარმატებით დასრულების შემდეგ, თვითმფრინავი სერიულ წარმოებაში ტაშკენტის საავიაციო ქარხანაში ჩაუშვეს, შეიარაღებაში კი 1989 წელს მიიღეს. დაახლოებით 40 თვითმფრინავი ავიო, საიდანაც 19 დღის რუსეთის შეიარაღებაშია. გასული წლის რუსეთ-საქართველოს ომში რუსეთმა ერთი თვითმფრინავი მოზღოკში გადმოისროლა და ომის დროს საქართველოს საჰაერო სფეროს გასაკონტროლებლად იყენებდა.

ერთი თვითმფრინავი ერთკისი შეკვეთის შესაბამისად გადაეყიდა და მასზე Thompson-CSF Tiger G-ის ტიპის რა-

დიოლოკაციური სადგური დამონტაჟდა (მოდულიკავია Adnan 1).

1999 წელს ინდიოთამც გადაწვეიტარული „აეკსების“ შესიფიდა და თვითმფრინავების მიდერნიზაცია საკუთარი მოთხოვნების შესაბამისად მოითხოვა. A-50ЭИ-ზე ახალი ПС-90А-76-ს ტიპის ძრავები და კბრული კომპანია Elta-ს იმპულსურ-დოპლერული რადარი EL/M-2075 დაერნდა, საბაზო ვარიანტისგან განსხვავებით მასზე გარსემომდენი უბრავია. დღეს ინდიოთის ერთი A-50ЭИ ჰევის, კიდევ ექვსი თვითმფრინავი შეკვეთილია.

საბჭოთა კავშირში ავიამზიდების შექმნის პროგრამაზე მუშაობის დაწვებასთან ერთად, განნდა ამერიკული Hawkeye-ს მსგავსი საკემბანი ბაზირების შორი რადიოლოკაციური თვითმფრინავის შექმნის საჭიროება. არსეფის ანტიინფის სახმედრო-სატრანსპორტო AH-72-ზე შეწერდა. მოთეულ ახალ AH-71-ზე, რომლის გამოეყენებაც ხმელითიდანაც და ავიამზიდებიდანაც უნდა ვიფიციდო შეხადლებელი, ერთდროულად ორი რადარი უნდა განთავსებულყო — სანტიმეტრული ფოხელაღვის თავზე, მიდემეტრული კი ტეხიარა ნაწილში. პროექტზე მუშაობა 1982 წელს დაიწყო, მაგრამ საბაზო AH-72-ის კონსტრუქციული თვისებურებების გამო მბრუნებ გარსემომდენში განთავსებელი რადარი კილის თავზე განთავსეს, სტაბილიზატორი კი მის ბირეულ ნაწილში ჩამოტრანეს.

AH-71-ის პირველი გამოცდილი ნიმუში პაერში 1985 წლის 12 თვისის აფრინდა (სულ სამი ცალი ავიო). მისი სიგრესე 23.5მ-ს, ფრისი გაქანა 31.89მ-ს, სიმაღლე კი 9.2მ-ს შეადგენდა. ცარელი თვითმფრინავი 19760კგ-ს იწონიდა,

მაქსიმალური ასაფრენი კი 32100კგ-ს უტოლდებოდა. მას შეუწყვეტლე ხუთი საათის განმავლობაში შეუძლო პარულირება. კილზე დაეწებულ რადარს სამიზნის აღმოჩენა 350კმ დისტანციანზე და ერთდროულად 120 სამიზნის გაცილება შეუძლო. მიუხედავად ამისა, თვითმფრინავის დიდი გაბრატების გამო მისი ავიამზილება ექსპლუატაცია გაწმულდებოდა და ამიტომაც ის არ ჩართეს იმ პერიოდისთვის შესწებებარე ავიამზილ Ульяновsk-ის ავიაფრთის შემადგენლობაში.

1992 წელს იაბინამ Boeing-ის შორი რადიოლოკაციური თვითმფრინავები შეუკვეთა, მაგრამ ვინაიდან იმ მომენტისთვის Senry-ის წარმოება უკვე დასრულებული იყო, Boeing-მა იაბინას ალტერნატივად სამგზავრო Boeing 767-ის ბაზაზე შექმნილი მფრინავი რადარი E-767 შესთავაზა. პირველი E-767 1996 წლის 9 აგვისტოს აფრინდა და მისი რადარი Senry-ს სემქმის ანალოგიური იყო. 1998-99 წლებში იაბინამ ოთხი ასეთი თვითმფრინავი შეიძინა.

90-იანი წლების დასაწყისში შეედურმა კომპანია SAAB-მა საკუთარი წარმოების სამგზავრო SAAB-340-ის ბაზაზე შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავი შექმნა, რომელზეც შეედური ფირმა Ericsson Microwave Systems-ის იმპულსურ-დოპლერული რადიოლოკაციური სადგური Erieye დაამონტაჟეს. მალე შეედუთის სამხედრო-საჰაერო ძალებმა 6 თვითმფრინავი შეიძინეს, პაკისტანში კი 5 ცალი შეუკვეთა. მათი გადაცემა 2009-10 წლებში მოხდება.

90-იანი წლების ბოლოს Ericsson Microwave Systems-მა საკუთარი რადარის დამონტაჟება ბრაზილიურ Em-

საგემბანო ბაზირების შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის შვეულმფრენი Ka-31

braer-ს მის რომელიმე სამოქალაქო თვითმფრინავზე შესთავაზა. არჩევანი ახლო მაგისტრალურ ERJ-145-ზე შეეწერდა. Erieye-ს „გამანადგურებლის“ კლასის სამიზნის აღმოჩენა 350კმ-ზე შეუძლია. დღეისთვის სხვადასხვა ვარიანტში თვითმფრინავი ბრაზილიის (ხუთი E-99S და სამი R-99S), საგერმანიის (ოთხი E-99S), მექსიკისა (ერთი E-99 და ორი P-99S) და ინდოეთის (სამი R-99) შვიარალებამაა.

KJ-1-ის პროექტის დახურვის შემდეგ, შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავის საკითხს ჩინეთი მხოლოდ 90-იან წლებში დაუბრუნდა და შვედეთში შექმნილი Erieye-ს ტიპის რადარი სამხედრო-სატრანსპორტო Y-8-ზე დაამონტაჟა. თვის მხრივ ეს უკანასკნელი საბჭოთა AH-12-ის ლიკენ-ზირეული ანალოგია. პირველი KJ-200 2005 წელს აფრინდა. დღეს მასზე ძალზე ცოტა რამ არის ცნობილი.

ჩინეთმა მფრინავი რადარის სახით კიდევ ერთი თვითმფრინავი — KJ-2000 შექმნა, რომელიც გაჭრილი ვაშლივით ჰგავს რუსულ A-50-ს. დღეისთვის 4 თვითმფრინავია აშენებული. უახლოეს მომავლში კიდევ 15-ის აშენება იგეგმება.

2000 წლის დასაწყისში მფრინავი რადარის შექმნაზე მუშაობა ისრაელმაც დაიწყო. საბაზო თვითმფრინავად ბზნესკლასის Gulfstream G550 შერჩა. გადაკეთების შედეგად ახალ G550 AEW/CAEW Eitam-ზე EL/W-2085-ის ტიპის ფაზირებულცხურაინი რადიოლოკაციური სადგური დაყენდა. დღეს ისრაელის სამხედრო-საჰაერო ძალებს ამ ტიპის ორი, სინგაპურისას კი ოთხი თვითმფრინავი ჰყავთ.

1998 წელს ავსტრალიის სამხედრო-საჰაერო ძალებმა კომპანია Boeing-ის სამგზავრო B-737-ის ბაზაზე შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის თვითმფრინავი შეუკვთა. პირველი Boeing 737 AEW&C (AEW&C — აერული საჰაერო აღმოჩენა და კონტროლი) ჰაერში 2004 წელს აფრინდა. დღეს ავსტრა-

ლიას სამი Boeing 737 AEW&C ჰყავს. ამ თვითმფრინავით ჩვენი მუხობელი თურქეთიც დაინტერესდა და 2007 წელს პირველი თვითმფრინავი შეიძინა. 2008 წლის ივნისში კი მეორე მიიღო. 2012 წლამდე ოთხი თვითმფრინავის შექმნას სამხრეთ კორეაც აპირებს.

დღეს შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის საჰაერო სისტემები არა მხოლოდ თვითმფრინავების ბაზაზე არსებობს. ფოლკლენდის სამხედრო კონფლიქტმა დიდ ბრიტანეთის მწარე გამოცდილება მიაღებინა, რომ დაბალ სიმაღლეზე მფრენი თვითმფრინავები-სგან თანამედროვე ხომალდებიც კი შეიძლება დაუტყუონ აღმოჩნდნენ. ამიტომაც საგემბანო ბაზირების მფრინავი რადარის შესაქმნელად 1981 წელს დღე-მ ბრიტანეთმა საგემბანო შვეულმფრენ Sea King-ის მოდერნიზაცია ჩაუტარა და მის მარჯვენა ბორტზე „სერჩოუტრის“ ტიპის რადიოლოკაციური სადგური განათავსა. ფრენისას რადიოლოკაციური სადგური თავისი გარსშემომდენით ქვევითა მიმართული და ფიზიკალურად დაბლა განათავსების წყალობით პლანერის კონსტრუქციები მას არ ჩრდილავენ. დაჯდომის წინ კი რადარი ფრენის მიმართულების მიხედვით 90°-ით ტრიალებდა. სულ Sea King AEW-ში რვა

შვეულმფრენი გადაკეთდა, რომელთა ექსპლუატაცია დღესაც ხდება.

ანალოგიური კლასის კიდევ ერთი შვეულმფრენს საბჭოთა საგემბანო Ka-31 წარმოადგენს, რომელზეც მუშაობა 1985 წელს დაიწყო. საბაზო ვარიანტად Ka-29 აარჩეს. შვეულმფრენზე მართვითა და 5.75მ-ის სიგრძის რადარი ფიზიკალურად ქვეშ განათავსდა. დაკვიცილ მდგომარეობაში ის ფიზიკალურად ზედაპირს ებჯინება. მუშაობისას კი ქვევით 90°-ით გადაიხრება. ბრუნვის შასიმ ხელი რომ არ შეუშალოს, მისი ოთხივე დგარი იკეციება. რადარს საჰაერო სამიზნის აღმოჩენა 100-150კმ-ზე, საზღვაო კი 250-285კმ-ზე შეუძლია. ერთი სრული ბრუნის შესრულებას 10წმ სჭირდება. მბრუნავი რადარით ფრენისას, შვეულმფრენის სტაბილიზაციას, ავტოპილოტი უზრუნველყოფს.

შვეულმფრენი პირველად 1987 წელს აფრინდა, რუსეთმა კი შვიარალებაში 1995 წელს მიიღო. სულ 35 Ka-31 აშენდა. 1999-04 წლებში ექვსი შვეულმფრენი ინდოეთმა შეიძინა.

მომავალში შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის ახალი თვითმფრინავი შექმნა A-310-ის ბაზაზე იგეგმება.

თეიმურ კულუზაშვილი

ბრაზილიისა და შვედეთის ერთობლივად შექმნილი შორი რადიოლოკაციური აღმოჩენის ბერძნული R-99

სენსაციური სდაზვერვითი სამართლებრივი საიდუმლო ოპერაციები კორეაში

ლოეში გაიგზავნენ, კომუნისტებმა ერთიანად ამწყვეტეს.

„ჯეის“ მაგარი ბიჭები

მაიორ ვინსენტ რ. კრამერი, მეტსახელი „პოლანდიელი“, მორე მსოფლიო ომის დროს წინარეკანებში აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ქვეითთა შენაერთებში მსახურობდა, მოგვიანებით კი ჩინეთში ამერიკულ საზღვაო-სამხედრო ჯგუფში რიცი ხეობდა. როგორც ბანაკის მეთაურის მესამე თანაშემწე, პასუხს აგებდა ჩინეთის ნაციონალისტებისაგან შერყეულ მემარცხეთა სამხედრო მომზადებაზე. შემდეგ კი მათთან ერთად მონაწილეობდა ააზიანელების წინააღმდეგ მრეწობილ რეიდებში. არანაკლები სიძარბი გამოცდილება ჰქონდა ლეიტენანტ ტომ ვრტისსაც, — აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ქვეითთა ქვედანაყოფებში თხუთმეტწლიანი მსახურისას ის რიცი ხეობდა სამეფობო კორეაში და სანამ სტრატეგიული სამსახურის სამართლებრივი წევრი გახდებოდა, ატლანტიკის ფლოტის საიდუმლო-სადაზვერვო-სამკვეთებელ ჯგუფის ოფიცერი იყო.

ომის დროს საბერძნეთსა და ჩინეთში ჩატარებული სადოქტორინო-პარტიზანული მოქმედების გამო ბრინჯაოსა და ვერცხლის ვარსკვლავის ორდენებით იყო დაჯილდოებული.

კორეის ომი 1950 წლის 25 ივნისს დაიწყო. ამ დროს წყალქვეშა დანადგარს ჯგუფის ოფიცერი, ლეიტენანტი ვორჯ ატქესონი იაპონიაში იყო, სადაც ათციანი გუნდს ხელმძღვანელობდა. ამავე წლის 5 აგვისტოს ატლანტიკის საოკეანო-საზღვაო UDT-ს ძალებით ჩატარებულ პირველ რეიდს. საზღვაო ქვეითებმა ჩქაროსნული კატარალებიდან ზღვაში მჭარფხეკრიანი გასაბერი ნაუბი ჩაუშვეს და წყალქვეშა დანადგარს მე-3 გჯგუფის მეთაურებთან ერთად ქალაქ იონსონის ნაპირზე გადასვლას შეეცადნენ, მაგრამ ამერიკელების განზრახვა მოწინააღმდეგის გახსნილმა ძლიერმა ცეცხლმა ჩაშალა.

ამოკლების გდანაწილება

კუნძულ იონგ-დონზე ოპერაციის დაგეგმვასა და პირადი შემადგენლობის მომზადებაზე პასუხს მაიორი კრამერი

კორეის ომში ამერიკის საგანგებო სამსახურების მიერ ჩატარებული სპეცოპერაციების (1950-1953) შესახებ ძალზე მნიერი მასალა გამოქვეყნებული. რაც შეეხება საგანგებო ოპერაციებს ზღვაზე, მათ შესახებ ცნობები საერთოდ არ მოიპოვება. ცდება, თუ ვინმეს ჰგონია, რომ ამერიკელების სამხედრო-საზღვაო ძალები მხოლოდ სამხედრო დაჯგუფებებისა და სანაპიროების დაბომბვას საკრებდობდნენ. ამ ომში არცთუ მოკრძალებული როლი შეასრულა JACK-მა.

მრჩევლთა

გაერთიანებული ჯგუფი

კორეის ომში (1950-1953) აშშ-ის ცენტრალური საგანგებო სამართლებრივი ფორტის ხაზს მიღმა სიძარბო მოქმედებების სხვადასხვა სახეობას იყენებდა, მათ შორის იყო საზღვაო ოპერაციები, რომელთა ბაზა კუნძულ იონგ-დონზე იყო განთავსებული. კუნძული ვიწრო ყელით იყო დაკავშირებული ქალაქ პუსანთან. ოპერაციების მომზადებასა და ოპერატიულ დაგეგმვაზე პასუხს აგებდნენ ამერიკელი სამხედრო მრჩევლები: ვინსენტ კრამერი, ტომ ვრტისი, ჯორჯ ანსონი და ჯოზეფ პაგელა, ხოლო ოპერაციებს ატარებდნენ კარგად გაორწილი კორეელი პარტიზანები.

მრჩევლები შედიოდნენ აგრეთვე ცხს-ს მოწინავე ორგანიზაციაში, რომლის ოფიციალური სახელწოდება იყო Joint Advisory Commission, Korea (JACK) — მრჩევლთა გაერთიანებული კომისია კორეაში, რომლის შტაბი პუსენის მახლობლად, სიფულ ტოგნაში იყო. JACK-ის პირველი მეთაური არამ-

ის პოლკოვნიკი ალბერ ხანეი იყო. მოგვიანებით ის 82-ე საჰაერო-სადესანტო დივიზიის პოლკოვნიკმა ბენჯამინ ვანდერურტმა შეცვალა. ისინი გვემეოდნენ და ატარებდნენ საზღვაო, საჰაერო და სახმელეთო ოპერაციებს.

ოპერაციები მოიცავდა მტრის ზურგში აგენტების შეყვანასა და დაუპყრების შესრულების შემდეგ მათ უკან ევაკუირებას, სანაპირო რეიდების მოწყობას სადივერსიო ამოცანების შესასრულებლად. მათ ფუნქციაში შედიოდა სამხედრო-საჰაერო ძალების მხარდაჭერა შორეულ ადმოსრულებში, კრძიდვ. ამერიკელი პილოტების მოძებნა და მათი გადარჩენა.

JACK-ის ერთ-ერთი პროექტი, კოდური სახელწოდებით „ეკვილიობა“, გულისხმობდა ანტიკომუნისტურად განწყობილ პირთა მომზადებასა და ქვეყნის ჩრდილოეთში მათი გადასროლას. ამ ხალხს უნდა დაეცვა დემოკრატიული გარდაქმნები ქვეყნის სამხრეთში გამარჯვების შემდეგ.

ამ პროექტის ჩარჩოში მომზადებულ პირთა უმრავლესობა, რომლებიც ჩრდი-

აგებდა. მისი კორეელი კოლეგა იყო მაიორი ზან ზულ-მინი, რომელმაც საიდუმლო ოპერაციების მოსაზრებებზე და ჩასატარებლად შეაჩინა და შეაგროვა ჩრდილოკორეული რეჟიმის უკმაყოფილო რაზმებიც ასევე სამხრეთკორეელი. ატჩესონსა და კრამერთან ერთად ხანმა მიაგნა 40 ცაცი გამორაბა საგანგებო ამოცანების ჯგუფის ჩამოსაყვანილებლად (Special Mission Group 2 (SMG)). ამ ხალხს საგანგებო წვრთნა უნდა გაეკეთებინათ, რომ არცთუ უბრალო ამოცანების გადაჭრა გაადვილებოდა.

ჯგუფის გამოყენება მოწინააღმდეგის გემებისა და ტყვეების ხელში ჩასაგდებად, ჩასაფრებების მოსაწყობად, რკინიგზის ზანების მწყობრიდან გამოსყვანებად და ხიდების ასაფეთქებლად სურდათ.

SMG-ის ჯგუფს მეთაურობდა კორეელი ოფიცერი, მაიორი ო პაკი. იგი ნამდვილი მკობრე იყო. ლეიტენანტი ატჩესონი ჯგუფის მთავარ მძრველად დანიშნა, პირველი კლასის სერჟანტი პაკუნელა კი მის დამხმარედ; მოვიანებით, პაკუნელა ასე აღწერდა ო პაკს: „გამხდარი, ორმოციოდ წლის მამაკაცი წვერ-ულვაშია და ხუჭუჭი თმით, რომელიც საზღვაო ქვეითის ემბლემაზე სასმუდრო შლაპიდან მიუჩანდა“. პაკი ენლოს დიდოსტატა და საკუთესო მოკრე იყო, მისი მუშაობის გემო პაკუნელამც არაერთხელ იწყინა ხელჩართულ ბრძოლაში ვარჯიშის დროს.

ატჩესონმა რუხინის მფარველკორიანი ნუების გამოყენების სწავლებასე პაკუნეს მსმგებლობა იკისრა და ამბობს, რომ რეილის ჩასატარებელი წვრთნები დაიწყო. ჯოზეფ პაკუნელა ნებისმიერ იარაღის ინსტრუქტირებას ატარებდა, — დაწყებული შაშხანა M-1-ითა და 12,7-მილიმეტრიანი ტყვიამფრეკვეთი დამთარებული. SMG-ის წევრებს ასწავლიდა აგრეთვე ხელეკმობარების ხმარებას, ნაღმებისა და სატყუარა ნაღმების გამოყენებას და ინსტინქტურ სროლას. კუნძულზე მან მოაწყო პისტოლეტისა და კარაბინის სასროლეო; პარამუტით დაშვების სწავლებისას წინაღობის ხელეფრურად შესაქმნელად კი კუნძულის კლდიან ნაპირზე ფოლადის გვარკრის გააჭიმეინა. პაკუნელა მხარს უჭერდა და ქმარებოდა ატჩესონს. მალე SMG-ის ოცდახუთმა წევრმა პარამუტისტის კვალიფიკაცია მიიღო.

პისტოლეტის სროლის ექსპერტი ლეიტენანტი კრეტსი 45-კალიბრის „კოლტის“ სროლის მასტერკლასებს ატარებდა და ჯგუფის წევრებს პარტიზანული ომის საიდუმლოებებს ასწავლიდა.

მაიორებმა კრამერმა და ხანამ შტაბთან ერთად შეიმუშავეს წვრთნების მთლიანი პროგრამა, რომელიც მოიცავდა უცხოური იარაღის, უპირველეს ყოვლისა, ჩინური და საბჭოთა იარაღის შესწავლას, პირველად დახმარების გაწყობას, ტოპოგრაფიის შესწავლას, პატრულირებას, მცირე ჯგუფების ჩასაფრების მოწყობებას და ნაპოვანობების ეფექტიანად გამოყენებას.

ჯგუფის სადესანტო სამუკლები

SMG-ის ამოცანების შესასრულებლად ძირითად პლატფორმად დასახლებულია სწრაფმავალი სატრანსპორტო-სადესანტო ხომალდები APD. მათ შეეძლოთ ოთხი ათმეტრიანი, მფარველობითი, 10 მ სიგრძის სადესანტო ნავის ტარება და თეთხელ ნაპირთან მოხერხებულად მიდგომა. სადესანტო ნაგებს გადასახსნელი კაჩო ჰქონდა. ეს თვისება კარგად გამოიყენეს ამერიკელებმა წყნარ ოკეანეში ბრძოლების დროს, როცა დაუბრკოლებლად გადასახმდნენ ხოლმე ნაპირზე საზღვაო ქვეითის და წყალქვეშა მენადმეების ჯგუფებს.

კორეის ომში მოქმედებდა ოთხი სადესანტო ხომალდი: „დაიანეიკო“ (APD-123) „ხორეის ეი ბასი“ (APD-124), „პანტუკი“ (APD-125) და „ბეგერი“ (APD-127).

1951-52 წლებში ცს-ს ოპერაციების მხარდასაჭერად ფრონტის მიღმა დაახლოებით ორასამდე ოპერაცია ჩატარეს.

SMG ჯგუფების ბრძოლიდან გამოყვანისა და მათი ევაკუაციის ტანდარტულ ოპერატორულ მოქმედებებს ასრულებდნენ ომში მიღებული გამოც-

დილები საფუძველზე. ეს ტაქტიკა ომის შემდგომ ამერიკელებმა უფრო დახვეწეს და შედარებით სრულყოველად კიდევ.

წესის მიხედვით, სადესანტო ხომალდი დამით იმ ნაპირსაგან რამდენიმე კილომეტრის მოშორებით ჩერდებოდა, რომელზეც გადასვლა იყო დაგეგმილი. სიმბლემო კატერებს ტუქსითი მიჰყვებოდათ პარტიზანების სახე რუხინის ნაგე-ბი სანაპირო ზონაში. ნაპირიდან დაახლოებით 450 მეტრის მოშორებით ნაგე-ბი ტუქსის ხისხეობდნენ და პარტიზანების ნიშნების მეშვეობით აგმებლდნენ სვლას. როცა ნაპირამდე 20 მეტრი რჩებოდა, ნაგებს აჩერებდნენ და წყალში მგენითაე შეგარაგებს უშვებდნენ ადგილმდებარეობისა და იმ ნაპირის წინასწარ დასაზღვრად, სადაც დესანტის გადასხმა იყო დაგეგმილი. თუ ნაპირზე შესაფერისი სიტუაცია იყო, მგერეუები ინფრაციული ფართი ანიშნებდნენ ხოლმე ნაგებზე მსხდომი. სივანის მიღების შემდეგ პარტიზანები ნიშნებს მოუკამდნენ, ნაპირს მიუახლოვდებდნენ და ამოცანის შესასრულებლად მშვილობიანად გადასხდებდნენ ხოლმე ნაპირზე. ამოცანის შესრულების შემდეგ პარტიზანები რუხინის ნაგებში სხედებდნენ და ნიშნებით დათქმული ადგილისაკენ მიუკრავდნენ, სადაც მათ სადესანტო კატარადა ხვდებოდა, რომელიც ჩაიბამდა ტუქსისზე და ხომალდიანი მიიყვანდა.

გადასახსნობად შერჩეულ სანაპიროზე მოძრაობის მიმართულების შერევა რადარის მშვეუობით ხდებოდა, კოორქტირება კი რადარის მუშეობით. სამუკტორი რუხინის ნავს ჰქონდა საგანგებო ამრეკლევი, რისი წყალობითაც

ნავი და მისი გადაადგილება APD-ის საბრძოლო საინფორმაციო ცენტრის რადარის ოპერატორის ეკრანზე ფიქსირებულია, რაც ნავეებს სვლის გაკონტროლების საშუალებას იძლეოდა.

პირველი საბრძოლო გადასვლა

1952 წლის 19 მარტს სადესანტრო ხომალდი „ვენტუკი“ კუნძულ იონგდოლიდან ღია ზღვაში გავიდა. მისი ამოცანა იყო SMG-ის პარტიზანების თავისი ტექნიკითა და აღჭურვილობით ნაპირზე გადასვლა. პარტიზანებს შეთარობდა ოპაკი. ჯგუფში შედიოდა თარჯიმანი ჩინ და ხოინი. აეროფოტოგადამცემისა და რუკის გათვალისწინებით ატენსონმა გადასახდომად 38-ე პარალელის სამხრეთი ნაწილი შეარჩია და მოქმედება კრამერსა და პაგენლიან შეთანხმდა. შედესანტრების ამოცანა იყო მტრის სატრანსპორტო კოლონიისათვის საფრთხის მოწყობა, მძლიერების დატყვევება და განსაზღვრული ტერიტორიის ხელში ჩაგდება. ატენსონმა და ოპაკმა SMG ექვს ჯგუფად გაყვეს, თითოში ხუთ-ხუთი მებრძოლი შედიოდა. პარტიზანები შეთარავდნენ იყვენ „პრაუნინგის“ ავტომატური მოწყობებით, M-1 კარაბინებითა და „ტომპსონის“ 45-კალიბრის პისტოლეტ-ტყვეთმფრევეებით. გადასხდომის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ქვედაფენი შედგებოდა სამი მყვიანთა-შვედურისგან, რომლებიც ცალკე ნაწილ იყვნენ განთავსებული. ოპაკ და პაგენლიან ჩასაფრებული უნდა ყოფილიყვნენ საცეცხლე

ჯგუფთან ერთად. მათ აღჭურვილობაში შედიოდა არაუკუსრიალა ქვეშეები. დანარჩენები გადაჩაწილებული იყვნენ მოწინავე შემტვე ქვედანაყოფებსა და უზრუნველყოფის ჯგუფებში. უზრუნველყოფის ქვედანაყოფების ამოცანა იყო გზის ჩრდილოეთისა და სამხრეთის მონაკვეთის ბლოკირება, რომ ძირითადად ჯგუფისათვის ხელი შეეწყო მთავარი ამოცანის შესრულებას. მოქმედებისთვის მზადებისას რეპუტიციამ წარმატებით ჩაიარა.

წვრთნებისგან თავისუფალ დღეს, როცა „ვენტუკი“ ღია ზღვაში გავიდა, პაგენლიან არაუკუსრიალა ქვეშეების გასროლის უფლება მიითხოვა. ხომალდის მეთაურმა ჯონ ბ. ტრომ გასროლის ნება მისცა და პაკმა თავისი ჯგუფი „პარტიზანული არტლერიის“ მხარეებში წაყარა. ქვეშეების მხარეზე გადებულს ისროდნენ. არაუკუსრიალა იარაღის სროლით გამოწვეულმა ეფექტმა მოლოდინს გადააჭარბა. როცა მოსამადგებელი პერიდი დასრულდა, დაიწყო ოპერაცია. 21 მარტს 20.00 საათზე გაისმა შეკრების სიგნალი.

ზღვა მშვიდი იყო, ბინდებოდა. 20.45 საათზე ხომალდზე შესაკრები ნიშნის მისცეს და „ვენტუკი“ გადასახდომად წინასწარ მონიშნული ნაპირთან საკილომეტრ-ნახევრის მოშორებით ღია ზღვაში დადგა. ჯგუფები საბრძოლო განაწესის მიხედვით განლაგდნენ გემზე. დაიწყო რუხინის ნავეების ზღვაში ჩაშვება და პირადი შემადგენლობის ჩასვლა. 25 წუთის შემდეგ კატარალებმა ბუქსირზე აიყვანეს ყველა ნავი. კრამერი, ოპაკი, პაგენლიან და ჩუნი

სამეთაურო ნაწიში მოთავსდნენ. ატენსონმა PR-2-ით მიჰყვებოდა და მზად იყო, ნებისმიერი ნავისთვის გაეწია დახმარება, თუკი ამის საჭიროება შეიქმნებოდა; მზად იყო ნებისმიერი ჩრდილოკორეული ნავისთვის გაემართათ ბრძოლა, რომელიც მისი თვალთვლების არეალში მოხდებოდა. მოგუდული ხმით მომუშავე მორტრებით მიმავალი კატარალები ბუქსირით ექაჩებოდნენ რუხინის ნავეებს და წყლის ზედაპირზე ფოსფორულ კვალს ტოვებდნენ. კატარალები ნაპირიდან დაახლოებით 300 მეტრის მოშორებით დადგნენ და მედესანტრებმა მოშორებულად დაუწყვეს ლოდინი დასაზვერად გაშვებული მყვისთაგვის სიგნალს.

ადგილი სუფთაა!

სამეთაურო ნაწიში მყოფებმა ჯერ სუსტი ნათება დაინახეს ნაპირზე, შემდეგ კი გამოჩნდა სასიგნალო შუქი — „ადგილი სუფთაა“. პაგენლიან, თავისი რაზმით, ოპაკი და ჩუნი რუხინის ნაწილზე გადავიდნენ. „ვენტუკი“ ნელა მივიწყდნენ ნაპირისაკენ, — იხსენებს პაგენლიან, — ქვედანაყოფების ერთიანობას რომც ვინმეს ჰქონდა, ჩვენი სიჩქარე თანდათან იზრდებოდა. რადგან ჯარისკაცებმა ურთიერთშეწყობილად დაიწყეს ნიშნების მოხმა, ძალეულობა გამოჩნდა და ჩვენს სმენას ტალღების ხმაური მისწვდა. ნაპირთან ახლოს ნავეები მარაოსავით გამოშლნენ და ჩვენ სწრაფად და უხმაურად დავდგინეთ ფეხი ქვიშაზე. გადმოუტყარი ნავეები და ცხერებიც დაიზვისკენ შეგარუნეთ. უსაფრთხო გადასხდომის უზრუნველყოფის ქვედანაყოფის მებრძოლებმა გაგაკატარეს კალზე, რომელიც ერთი კლიდზე და უხმაურად ჩაიარა ნაპირის გასწვრივ გზაზე გადაიდა. როცა მისტერ იუნი რაზმი ბლოკირებისათვის განკუთვნილ მაღლობზე ადმოჩნდა, ჩასაფრების ოთხი ჯგუფი სწრაფად დაიძრა გზის დასუფლეთით მდებარე მაღლობებისკენ და საომარი პოზიციებში დაიკავა. გზის ბლოკირების სამხრეთის ჯგუფმა არაუკუსრიალის ქვეშეების რაზმთან ერთად გზის მთავარ სექტორში დაიკავა პოზიცია. სამხედრო შემადგენლობის ყველა ელემენტმა თავისი საბრძოლო პოზიცია 30 წთ-ის განმავლობაში დაიკავა“.

არარსებულ მონინაუმდევის დამარცხება შეუძლებელია

პაგენლიან მოგონებს ასე ავრძელებს: „ჩვენ ვიზოფე ოპაკისთვის

კეთება, ჩვენგან შორს იყო თუ არა გზის ბლოკირების ჩრდილოეთი და სამხრეთი პოზიციები. „იქვე, მოსახვევის შემდეგ“, — იყო პასუხი. მაგრამ ო პაკი აზრის მიმხედვად და თქვა, რომ საჭირო იყო მომორეგებელი ბლოკირების ადგილების შემოწმება. ჩვენ, ოთხნი, და ორი მებრძოლი სამხრეთი პოზიციიდან ერთხელ და დამატებით გზის სამხრეთი მონაკვეთის ასი იარდის რადიუსში დასაზვერად, მაგრამ მოწინააღმდეგის კვალი ვერ აღმოვაჩინეთ და სამხრეთის პოზიციასზე დებურნდითი შემდეგ ო პაკი, ჩუნი, თუან ბოლო და მე წყვილი სამხრეთის პოზიციების საკენ, სადაც მისტერს იუის კუთხარით, რომ მოსახვევის მიღმა გზის დაზვერვის ვაპირებდით. ის შემოგვიერთდა და თან ერთი აუტომობილი შამხანით შეიარაღებული ჯარისკაცი წამოიყოლა. ძალიან ფრთხილად მივდიოდით და გარემოს 50, 100, 150 იარდის რადიუსში ვზვერავდით. არათუ მანქანების, ურმის კვალიც კი არხად ჩანდა. როცა მისტერს იუის პოზიციასზე დებურნდითი ო პაკმა მას და თუან ბოლოს უბრძანა, მოეცადათ ნახევარი საათი და შემდეგ თანამიმდევრულად, ფრთხილად დაეკრებინათ პოზიციები და დაიხილეს წასულიყვნენ სამხრეთის პოზიციების გავლით. უკან დახევა მშვიდად ჩააბარა, თითო ქვედანაყოფი გვიძის მიხედვით იფარავდა მომდევნოს, ნაპირთან კი გადმოსხმის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ჯგუფი იფარავდა საერთო უკან დახევას. მალე ყველა მებრძოლმა ნაშში თავისი ადგილი დააკავა, ნაკები სამარშო რეჟიმში დაიწყეს და ხომალდებისკენ გაეკურეს“.

ეს ოპერაცია მშვენივრად იყო მოეწეებული და დაგეგმილი და მაღალ

ღონეზე ჩატარდა, მაგრამ ერთი მთავარი რამ აკლდა, — ჩრდილოეთი რეგულმა უბრალოდ „გააკურეს“ სამხრეთელები და მათი ამერიკელი მარეგლებიც.

როცა ბუნება წინააღმდეგია

დაღა 24 მარტი. ამჯერად პარტიზანების ამოცანა რეინიგზის დანადგამ იყო. კარგი ამინდისა და ზღვის ზომიერი დღეების პირობებში „ინტრუკმა“ 21.00 საათზე კატარალები და რუზინის ნაკები წყალში ჩაუშვა. ნაპირიდან 4 მეტრზე ნავი გაჩერდა და პარტიზანებმა მყინთავი მშვერავების ნიშნის დაუწყეს ლოდინი. ორმოცი წუთის შემდეგ სამოთაურო ნავთან მყინთავთა ჯგუფის უფროსი ხანი მიცურავდა და ჯგუფის უფროსის მოახსენა, რომ ნაპირთან ტალღების სიმაღლე ორ მეტრს აღწევდა, რაც ნაპირზე გადასხმისათვის სასიფათო იყო. ამ ცნობამ მძღვანტებებს ხასიათი წაუხდინა. ამ დროს ნაპირის იმ მონაკვეთიდან ჩრდილოეთით, სადაც პარტიზანების გადასხმა იყო დაგეგმილი, რეინიგზის ქვანახშირის ბუნკერის მახლობლად რადაკამ გაიბრწყინა. პავენლამ კრამერს ჰკითხა, შესაძლებელი იყო თუ არა ქვანახშირის ბუნკერისათვის არაუკუსრიალის ქვეშების ორიოდე 57-მილიმეტრისანი ყუმბარა ესროლაო. მით უმეტეს, მათი ნავი ნაპირიდან არცთუ შორს, 900 მეტრის მონძიებით იყო. კრამერმა სროლის ბრძანება გასცა. სერჟანტი იარაღით ნავის კიბოზე გაიყვინდა. ჩიომ, გათულის პირველმა ნომრმა, გატენა არაუკუსრიალის ქვეშები და პაკს გადასცა. პაკმა სამი ჭურვი დიდი სიმძლავრით გაისროლა ბუნკერისკენ. პირველი ზემოდან გადაეცლო სამიხსეს,

მეორე მიზნის მოხვდა, მესამე კვრების აფეთქების შედეგად კი მოხდა ასაფეთქებელი ნივთიერების დეტონაცია, რამაც დიდი აფეთქება გამოიწვია.

„ბასი“ ცვლის „ვანტუკს“

მალე SMG-ის ოპერატიული ხომალდი „ვანტუკი“ „ხორვის ეი ბასმა“ შეცვალა, რომელსაც ცენტრალური საღაზვერო სამმართველო თავისი მებრძოლებისა და აგენტების საჯაროშურო საქმიანობისთვისაც იყენებდა.

1952 წლის 20 აპრილს ავღ პუსანის მახლობლად გარე რიფზე დაღდა სასწრაფო ბრძანების მოლოდინში. გემის კაპიტანმა ლეფტერის ლეკერკასმა, მტესახულად „ლეფტომ“ ოფიცერს, ლეიტენანტ პილარი და მახის უბრძანა, მოეძებნა სატელეფონო ჯიხრონი, განსაზღვრული დროის აეკრევა განსაზღვრული სიშორის და მიეკითხა „ჯეკი“. ოფიცერმა ზუსტად შეასრულა ბრძანება. მას უპასუხეს, რომ „ჯივა მოიღად გოვად“. შემდეგ ეიმე „ჯეკმა“ უკარბანა ტელეფონის ნომრების მთელი სერია, რომელთა აკრეფის შემდეგ კუნბლე იინგ დოს კორდინანტები მიიღებოდა. ამის შემდეგ ლეუტე მახინი და ხომალდის სხვა ოფიცერები შექედნენ: კრამერს, თიტხონის, პავტელას და საიდუმლო ოპერაციის ჩაატარებს, რომელიც მომავალში სამხედრო ამოცანების ერთობლივ გადაწყვეტის ეხებოდა. ამოცანები მარტოვე იყო, ასეთივე არაერთხელ შეუტარებიათ, ერთის გამოკლებით, რომელიც ჩრდილოკორეული შემუშის ტრანსპორტის ხელში ჩაგდებას ეკუთვნის. ამი უკანასკნელი ინფორმაცია ჰქინდათ იდენტიფიკაციური რუკების შესახებ.

ცენტრალური საღაზვერო სამმართველოს ძალიან სურდა ამ რუკების ხელში ჩაგდება, რადგან ჩრდილოკორეელები რეგულარულად ცვლიდნენ რუკების ქაღალდის ფურსა და ბეჭდებს. ამას პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა ჰქონდა ლეკალური დოკუმენტების მოსაშენებლად, რომლებიც ოპერატიული იყო აგენტების მტრის ზურგში შესავსავნად.

SMG-ი ჩვეულებრივ კორეის ჩრდილო სანაპიროზე, 38-ე პარალელის გაყოლებასზე, მანჯურის საზღვრიდან სამხრეთით, პოხანგის მთაგრეხილამდე მოქმედებდა. ამ მთაგორიან რაიონს გარს უკლავდა რეინიგზა, რომელიც დიფერსანტების განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევდა. ხიდებსა და გვირაბებში მიდგომა მხოლოდ ზღვიდან, ნაპირის მოკლე

მონაკვეთიდან შეიძლება, სადაც მე-
თვეზეთა პატარა სოფელი იყო. აქ არც
წყურე იყო და არც ნუემსადგომი, გარ-
და ამისა, საშინოვრებს ნაპირიდან
მოღეწილი მუშეხვედრი დინებაც ქმნიდა.

მოულოდნელი წინააღმდეგობა

მომდევრო კოსტიუმირებული რეპე-
ტიცია ატჩესონმა, პაკენლამ, ო პაკმა
და SMG-ის პარტიზანებმა „ბასით“
მოაწყვეს. ხომალდის მეთაურმა
ლერაკასმა 21 აპრილის საღამო ხანს
გემის გეზი ჩრდილოეთით — №1 მიზნი-
სკენ მიმართა. მას შემდეგ, რაც „ბასი“
ზომიერ ღელვაში ნაპირს 5500 მ მან-
ძილზე მიუახლოვდა, გაისმა სიგნალი,
— „საბრძოლო განწყობის მიხედვით ვე-
ვლამ თავისი ადგილი დაიკავოს“. სამე-
თაურო კატარდა PR-3, რომლის
ბორტზეც იმყოფებოდნენ: ვახტის
ოფიცერი ლეიტენანტი ატჩესონი, ჯონ
ჩუნი და ლეიტენანტი მახინი, ხომალ-
დის ბორტს მოსცილდა და ღია ზღვაში
შეცურდა. სამეთაურო ნავს კვალში მი-
ჰყვა პარტიზანებით სავსე რვა ნავი.
მეწინავე ნავში ბალასტის მაგიერ

ასაფეთქებელი ნივთიერება „მარკ 133“
(10 კილოგრამი) და „მარკ 1350“ (3,6
კილოგრამი) იყო, ისინი გვირაბების,
ხიდებისა და მოძრავი შემადგენლობე-
ბის ასაფეთქებლად იყო განკუთვნილი.

ბუქსირისაკენ გათავისუფლებულმა
ო პაკის ნავმა ნაპირამდე 200 მეტრს
მიადნა და მწვერავთა სიგნალის
მოლოდინში დადგა. არ გახულა ხუთი
წუთი, რომ სიგნალის ნაცვლად, ნაპირ-
იდან მათ ტყვიამფრქვევების, ქვეშე-
ბისა და შამხანების ცეცელი გაუხსნეს.
მედენსანტები იძულებული გახდნენ,
სწრაფად დაშორებოდნენ ნაპირს. ატ-
ჩესონმა უფრო მოჰკრა თუ არა სროლას,
უფროსად უბრძანა კატარდა PR-4-ის
კაპიტანს გაჰყოლოდა მას. ის ნაპირს 150
მეტრ მანძილზე მიუახლოვდა, მეორე
კატარდიდან მას მხარს უჭერდა 7,62-
მილიმეტრიანი ტყვიამფრქვევის ცეცხ-
ლი. შემდეგ მეცინათვი მწვერავების გა-
დასარჩენად ატჩესონმა PR-4 ადგილზე
დატოვა, თვითონ კი PR-3-ით შემდეგ კენ-
ერტთან ერთად რამდენიმე რუზინის
ნავი ბუქსირზე აიყვანა და ნაპირისკენ
გაემართა. მეცინათვი მწვერავების ძებ-
ნისას კატარდა მოწინააღმდეგის ცეცხ-

ლში მოხვდა და ჯონ ჩუნი, რომელმაც
ბრძოლის დროს ატჩესონის გვერდით
იდგა, დაიღუპა. წყალში, ნაპირიდან
ოცდაათი მეტრის მოშორებით ატჩე-
სონმა ორი მეცინათვი იპოვა. ერთი მოკ-
ლეული იყო, მეორე — დაჭრილი, მესამე
კი უკზო-უკვლად დაიკარგა. როცა ატ-
ჩესონ PR-4-ზე დაბრუნდა, ეკიპაჟის გა-
დასარჩენილი წევრები ნაუბიდან სხვა კა-
ტარდაში გადასხა და დაკარგული
მეცინათვის საძებნელად გაბრუნდა. მა-
გრამ ვერ იპოვა და იძულებული გახდა,
ბრძოლის ველს გასცლოდა. ხომალდზე
დაბრუნებულ დანაკარგის შესახებ
მოახსენეს: დაიღუპა სამი პარტიზანი,
რომელთაგან ორი დაიხრჩო, როცა მათი
ნავი გადაბრუნდა. გადასარჩენილი მუცინ-
თავ-მწვერავი მძიმედ იყო დაჭრილი,
რამდენიმე წინის შემდეგ იგი კრეისერ
„მანჩესტერი“ ბორტზე აიყვანეს.

წინააღმდეგობა

SMG-ის პარტიზანებს ჩრდილოკო-
რეულია ობიექტებზე რეიდების ჩასა-
ტარებლად 1952 წლის მაისის განმავლო-
ბაში „ბასით“ ინტენსიურად გადასხამ-
დნენ. რამდენიმეჯერ მალალმა ტალ-

დაცვის პოლიცია გთავაზობთ ბინებისა და ოფისების დაცვას სიგნალიზაციით

ჩვენი მომსახურების უპირატესობები:

- ჩვენ ვიცავთ ობიექტებს მსოფლიო ლიდერი კომპანიების AES IntelliNet-ის და Honeywell-ის მიერ წარმოებული დაცვის საგანგაშო სიგნალიზაციის უახლესი და თანამედროვე ტექნიკური საშუალებებით.
- დასაცავი ობიექტი 24 საათის განმავლობაში ჩართულია დაცვის პოლიციის ცენტრალური დაკვირვების პულტზე და განაშენის შემთხვევაში დაკავების ჯგუფი გადის ობიექტზე.

როგორ უნდა დაგვიკავშირდეთ:

- დარეკეთ საინფორმაციო სამსახურის ნომერზე - 0-25 და 24 საათის განმავლობაში მიიღეთ ამომწურავი ინფორმაცია ჩვენი მომსახურების შესახებ, ან
- მოგვმართოთ განცხადებით მისამართზე: ქ. თბილისი, ბუღაგაშის ქ. №6, ხოლო რეგისტრაცია - დაცვის პოლიციის რეგიონალურ სამმართველოებში, ან შეავსეთ ელექტრონული განაცხადი ჩვენს ვებ-გვერდზე www.spd.ge

ლებმა შეუშალა ხელი დესანტირებას. 30 მაისს ზომიერი დღევის დროს პარტიზანებმა, როგორც იქნა, შეძლეს ნაპირზე გადასხდომა, რომლის დროსაც წინააღმდეგობა არ შეტევდნენ. მტერიც, დამის ორ საათზე სამხრეთის საზღვარზე მათ მატარებელი აღმოაჩინეს. არაუკუნიალის ქვეშეშებით შეიარაღებულმა ჯგუფმა ცეცხლი გაუხსნა შემაღენლობას. მებრძოლებმა დაინახეს, როგორ მიხედა ჭურვი ერთ-ერთ ფაგონს, მაგრამ როცა შეტევებ გადასულები შემაღენლობის გასანადგურებლად მიუახლოვდნენ, მატარებლის უფროსმა დაპირისპირების თავიდან ასაცილებლად უკან დახვეის ბრძანება გასცა.

შედარებით გაუმართლა დამნაღმველთა ჯგუფს, — მათ ათცილობრამდენი ნაღმი ზიდის ქვეშ დაამონტაჟეს, ხოლო 3,5-კილოგრამიანი რკინიგზაზე — ორზე ნაადმი თავის დროზე აფეთქდა. იმ დღეს პარტიზანები უდანაკარგოდ დაბრუნდნენ „ბასის“ პორტზე და თან ჩრდილო კორეის სამი დატყვევებული მოქალაქე წაიყვანეს.

მომდევნო დღეულების შესასრულებლად ო პაკმა თავისი რაზმი ორად გაყო. — ერთი ნაწილი, ასაფეთქებლად შერჩეული ხიდის ჩრდილო-დასავლეთით გაგზავნა, მეორე ნაწილი კი ამავე ხიდის სამხრეთ-დასავლეთით, ძალიან მკვეთრ ჯგუფს სამხრეთიდან მომავალი მატარებლის ხმა მოესმა. მოულოდნელად ჩრდილო-დასავლეთის ჯგუფი მოწინააღმდეგის ხუთკაციან პატრულს გადააწყდა. პარტიზანებმა მათ იარაღის დაყრა და ტყვედ ჩაბარება შესთავაზეს. ჩრდილოკორეელები ბრძანებას არ დაემორჩილნენ და წყალში გადახტნენ. პარტიზანებმა ცეცხლი გაუხსნეს და ხუთივე მოკლეს. მას შემდეგ გაისხნა საბორტე 7,62-მილიმეტრიანი ტყვიამურქვევების ცეცხლი ამფოთქებლების მოქმედების მხარდასაჭერად. აფეთქდა ორი სარკინიგზო ხიდი და გზის ოცდაათმეტრიანი მონაკვეთი. დღეულმა შესრულდა.

სულ ძალიე მხარეთა შორის მოლაპარაკებაში დროებით წერტილი დასვა SMG-ის საქმიანობას. ტაქტიკური ჯგუფ 95-ის მეთაური ჯორჯ ღარიბ, ეტყობა, კარგად არ იცნობდა ცენტრალური სადაზვერუო სამსახურის საქმიანობას და უფრო სწრაფად ინფორმაცია მოითხოვდა. ატეხსონმა მოახსენა ახლო მომავლისთვის დაგეგმილი ოპერაციების შესახებ, მოგვიანებით კი შეხება ტაქტიკურ ჯგუფ 95-ის დაზვერვის ოფიცერს (ეს ჯგუფი ამერიკის შეერთ-

ბული შტატების მე-7 ფლოტის შემაღენლობაში ირიცხებიდა). SMG-ის არსებობის უფლების მოსაპოვებლად ატეხსონი შორეულ აღმოსავლეთში შეხება აშშ-ის სამხედრო ფლოტის სარდალს, ვიცე-ადმირალ ჯო ტურნერს, რომელიც ატეხსონის მოხსენების შემდეგ ოპერაციების ჩატარებას დათანხმდა მხოლოდ ერთი პირობით, რომ ეს იქნებოდა უკანასკნელი SMG-ის არსებობის ისტორიაში.

1952 წლის 23 თვისის SMG-ი ვიცე-ადმირალის ნებადართული ოპერაციებიდან შესამის ჩასატარებლად ემზადებოდა. ოპერაცია №2 შეუფერებელი კლიმატური პირობების გამო ჩაიშალა, პირველ ოპერაციაში კი სამი სამხედროს დატყვევება მოხერხდა.

27 თვისის 22.00 საათზე „ბასი“ სანაპიროს მინიშნულ ადგილს მიუახლოვდა. ხედვის მანძილი მხოლოდ 90 მეტრი იყო. მას შემდეგ, რაც ახლო მყოფი გემებიდან სანაპირო ბატარეებს ცეცხლი გაუხსნეს, პარტიზანთა საგანგებო დალაგებათა ჯგუფი ხმელეთზე გადავიდა. შუაღამისას ო პაკმა ორი ჯგუფი გაძლიერებულ შტატებისთვის, შემდეგ კი ყველა ერთად გაემართა იმ სფეროს მოსაძებნად, რომელიც ოპერაციის მიზანს წარმოადგენდა. რამდენიმე საათის შემდეგ პარტიზანები ზღვის ნაპირზე დაბრუნდნენ. მათ ხელში ჩაიგდეს საჭირო დოკუმენტები და რამდენიმე ჩრდილოკორეელი მაღალჩინოსანი დაატყვევეს. უკან დახვევისას მათ ტყვიამურქვევებისა და ყუმბარსატყვიანების ცეცხლით გაანადგურეს მოწინააღმდეგის კომუნიკაციები და უდანიაკარგოდ დაბრუნდნენ „ბასზე“. მომდევნო დღით ო პაკის პარტიზანებმა

ჩაატარეს ფინალური, ძალზე წარმატებული რეიდ. გარდა იმისა, რომ ხელში ჩაიგდეს დიდი რაოდენობით საცქვები პროდუქტი, აშუნიცია, ტანსაცმელი, ჩანაწერები და რუკები, მოახერხეს ჩრდილო კორეის არმიის დაზვერვის თანამშრომლების დატყვევებაც.

ეპილოგი

დადგა დრო და ჯორჯ ატეხსონმა და ჯორჯ პაგენლამ JACK-ში თავიანთი საქმიანობის შემაჯავებელი ანგარიშ მოხსენება დაწერეს, რომელშიც გარდა ჩატარებული სადღეისო ოპერაციების აღწერისა, მოცემული იყო ადგილობრივი პარტიზანული ძალების სადაზვერუო-სადღეისო მოქმედებების ორგანიზაციის კორეული რეკომენდაციები. მოგვიანებით მათი ტაქტიკა წარმატებით გამოიყენეს ამერიკელებმა არა მარტო კორეაში, არამედ ვიეტნამშიც.

1952 წელს კრამერ ატეხსონმა და პაგენლამ ფსადაულებელი სამსახური გაუწყვეს ამერიკის სამოქალაქო ადმინისტრაციის დეპარტამენტს, რომლის პერსონალიც სასწრაფოდ გაწერნენ ცენტრალურმა სადაზვერუო სამმართველომ და კორეაში გაგზავნა.

მოგვიანებით ატეხსონი და პაგენლი ფრონტის მიღმა სადღეისო ოპერაციებს პუსანის აღმოსავლეთით მდებარე ავიაბაზა K-9-დან ხელმძღვანელობდნენ. ომის დამთავრების შემდეგ ორივე მათგანი ცენტრალური სადაზვერუო სამმართველოსთვის გაწეული სამსახურისათვის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ჯვრითა და ვერცხლის ვარსკვლავით დააჯილდოეს.

ანტისნაიპირები

მათ მხოლოდ კოლეგები იცნობენ. მიუხედავად ამისა, როცა მაინც გამოჩნდებიან ყველგანმყოფი ჟურნალისტების გადაღებულ ფოტოებსა თუ ვიდეოფორუმზე, მათი ცნობა მაინც შეუძლებელია, რადგან სახს მკვი ნიდებში იფარავენ. ისინი ანტისნაიპირული ელიტური ჯგუფების წევრები არიან, რომელთა ამოცანაც „დაცულ სუბიექტზე თუ ობიექტზე“ თავდასხმის განხორციელებაა. ისინი სამსახურზე საუბარს გაურბიან, ხოლო თუ მაინც მოგვითხრობენ რამეს, მხოლოდ ზოგადად, წვრილმანების, გვარებისა და ადვოკატების დასახელების გარეშე ქვემოთ სწორედ ასეთი კაცის მონახობის შემოთავაზებში ბატონი X-ი აღმოსავლეთ ევროპის ერთ-ერთი ქვეყნის სპეცსამსახურის წევრია და დარწმუნებული ბრძანებულებით მისი ნაამბობი მხოლოდ იმ მონაცემებს შემაჯავსებს, რისი გახშირების უფლებაც ზემდგომებმა მისცეს.

„ჩვენი სამუშაო გაცილებით ადრე იწყება, მანამდე, ვიდრე მასობრივ დონისიბეგებში მონაწილე ქვეყნის უმაღლესი ხელმძღვანელი პირების დასაცავად სახლების საზურავეზე განკლავდება.“

როცა დასაცავი პირის (N1) ხალხთან შეხვედრის ადგილმდებარეობა გაირკვევა, საგანგებო სამსახურების ოპერატიული თანამშრომლები იკვლევენ და აანალიზებენ მოცემულ ტერიტორიას. ამ დროს დადაგენენ ხოლმე ჩვენთვის მოხერხებულ პოზიციებს. როგორც წესი, ეს არის ყველაზე მაღა-

ლი შენობები. ჩვენ ომის პრინციპით ემოქმედებთ „დელირია ის, ვისი პოზიციაც უფრო მაღლაა“. ოპერატიული თანამშრომლები ადგენენ ისეთ პოზიციებსაც, რომლებიც ბოროტგანმზრახველებისთვის იქნებოდა ხელსაყრელი. სნაიპერებისათვის ხელსაყრელი ბინების მცხოვრებთ უტარდებთ გამოკითხვა. დგინდება, თუ ვის შუქლია პირტყვიური მონაწილეობა თავდასხმაში.

ამდგროვლად მუშაობენ ანალიტიკოსები, რომლებიც მოვლენათა გავითარების ვარიანტებს განიხილავენ და აუღნიენ მათ, ვისაც თავდასხმის ორგანიზება შეუძლიათ.

მიღებული მასლით ადგენენ დაუცველ ან ნაკლებად დაცულ ადგილებს, პირტყვიურ სახედათო მიმართულებებსა და სასრილად გარგის სექტორებს. დგება საგანგებონიშნულებიანი სქემა, რომელზეც მითითებულია „განსაკირებული ურადლებების ზონები“. გარდა ამისა, გვირგვინებ იმ პირთა ფიქროსურობათებს, რომელთა დონისიბეგებზე გამოჩნდაც არცთუ უხედათო იქნებოდა. რა თქმა უნდა, მათი ლაკიდაცია ხალხში, უკორტურხად არასასურველია, მაგრამ ნებისმიერ ჩვეუარს, როცა ასეთ პირთგნებას ოპტიკურ სამინიშნოში ან ჭოკრიტით დავინახავთ, გვაქვს სამუალება მათი ადგილსამყოფელი რაციით ვაცნობთ მასშია გამლდლ ოპერატიული შემკაშებს. სქემის შესწავლის შემდეგ რეკონსიციერებაზე გავდვირთ. ვითვალისწინებთ და ვზუსტებთ საკუთარ პოზიციებს. ყოველივე უწყრად, მოქალაქეთა ურადლებს მიქცევის გარეშე ტარდება. ერთ მშენიერ დღეს, რომლის

რიცხვი და საათი ყველათვის უცნობაა, ტარდება დამატებითი ინსტრუქტაჟი და რაზმი მოცემული ოპერაციით შესასრულებლად გადის. იმის გითვალისწინებთ, რომ მოქალაქეები განსაკუთრებულ ინტერესს იჩენენ ყოველივე არაჩვეულებრივის მიმართ. სპეცრაზმულები ადეკვატურ კონტროლობის მიმართევენ. მაგალითად, იარაღ ერთობ უკიდურეს შემთხვევაში გადააქვთ გამოშვლებული. ჩვეულებრივ მათ გადასატანად სპეციალური ჩანთები იხმარება. ტანთ უღმდამო, არაფრით გამოორჩეულ მაძის იცვამენ. რაც შეეება შენობების საფლად სართლებზე მცხოვრებ მოქალაქებს, მათთან წინასწარ ატარებენ პროფილაქტიკურ ღონისძიებებს, რათა ოპერაციის დროს სამართლდამკველი ორგანიზაციის თანამშრომლებს არ გამოუძახონ და დავალების შესრულებაში ხელი არ შეუშალონ.

ანტისნაიპირული რაზმები ყოველთვის წველებლად არის დაყოფილი, რაც საშუალებას იძლევა, ხანგრძლივი დაკვირვების შემდეგად დადლილი სპეცრაზმული მეთორმე უმტკიცეულოდ შეცვალოს და დასვენების საშუალება მისცეს. დასვენება კი იმამო გამოიხატება, რომ მოვალეთვალე შეუძლია მხერა მოაშოროს კონკრეტულ სექტორს და თვლი გარემოსაც მოყოლოს.

ანტისნაიპირების მთავარი ამოცანა თვალთვლი და დაკვირვებაა, იგი ყოველთვის, რასაც თვის სექტორში აკვირდება, ექვსი თვალთი უნდა უეუვრდეს. იდეალურ შემთხვევაში მან თვისი თვლი მონიხრადმდგის ადგილზე უნდა წარმოიგინოს და დასვას შეეცავა როგორ მოიქცეოდ ამ კონკრეტულ სიტუაციაში? ასეთ შემთხვევაში უფრო დაკვირვებით დაუწყებს ექვსის მონიხრადმდგე მხარეს აღმართული სახლის ჩანქელეულ სხეფს, ამინდასათვის შეუფერებლად დროს საეკვირ დავლელ ფანჯარას, პრბოს შიქრილ მანქანას, რომლის მძლილიც თავხელურად ცილობს ხალხში გავლას, სწორედ ამ დროს, როცა დასაცავი ობიექტი დათქმულ ადგილს უახლოვდება. ყოველივე ამას რაციით გადასცემ ოპერაციის ხელმძღვანელს და რამდენიმე წუთის შემდეგ ვაცნობებენ, რომ საეკვირ ჩანქელეულ სხეფს შემოქმედულია. შემდეგ კი ხუდეგ როგორ სწრაფად იხურება საეკვირ ფანჯარა, თავგამოიფებული მძლილი კი ვიდეო „მოქალაქეებს“ თავის მანქანაანდ გააკავთ დაკვირვების სექტორიდან. და აი, გამოჩნდა „ობიექტი“, რომ-

ქალი დახადებული ჯარისკაცად თანაბეროვნე გათე-ბიჭი

ლის დაცვაზე გვეკავება. გადმოვა თუ არა
ფი დაჯერებული ავტომობილიდან, ჩვე-
ნი ყურადღება იმწამსვე ათმაგდება. ამ
დროს შინი სექტორი ოპტიკური სამიზ-
ნის თვალთახედვის ტოლ ნაწილებად
უნდა დაყო და მათი დინჯად და ყურა-
დღებში დააკვირდე.

ერთხელ ვეკვარ და ჩემს სექტორს
ვაკვირდები. უცებ ვუხდევ ნელ-ნელა
ილება მოწინააღმდეგე მხარეს მდგომი
სახლის ფანჯარა და მასში რაღაც ბრჭ-
ყვალა გამოჩნდა. ჭოგურატი! რაციას
ვეცი, რათა შეთაურისთვის მომქსენე-
ბინა, მაგრამ ბოლო მომქსენა შეუნი-
შე, რომ ჭოგურატი ათიოდე წლის ბიჭს
ეკავა. რა ცნობისმოყვარე ბიჭუნაა ყო-
ფილხარ და რა კარგი დრო ამოვიტრე-
ვა „პირველის“ დასათვალისწინებლად?
ძლივს მოვახსენებ ამის გაფიქრება, რომ
ბიჭს ვივლიც შეიპარა უჩინადან. ალბათ
მამა იყო. ჭოგურატი ხელიდან გამო-
კვლიჯა და ხასწრაფოდ მიხურა ფან-
ჯარა. ამ კონკრეტულ შემთხვევაში ბიჭი
ჯერ გამჭვირვალე ფარდამ იხსნა, მერე
კი ჩემს ცეცხისხლიანობამ... ჭოგურატი
გამზინებლისანავე, რომ არ გავიხსოვლე.

შორეულერ ჩემი ყურადღება მიიპერო
პირიქებამ, რომელსაც ხელში რაღაც
ხვეულა ეკავა. ერთი მხრე რაკი წინა-
ღია გაიარა, მასთან დაკავშირებით ვე-
ლაფერეც წესწავნა, ვითაქვე მე. შორე
მხრე კი უცნობი თავის ტვირთიანად,
რაღაც განსაკუთრებული მიზანდასხუ-
ლობით მიიწვედა მიჯარი ტრბოუნსაკ-
ქ. რაკითი ვაცნობე ვითარება შეთაურს,
სავეკო სუბიექტს სამიზნეში ვაქცევ და
მდგომარეობას ვაანალიზებ. ვხედეები,
რომ სანამ ფი №1-ისგან საკმაოდ შორს
იმყოფება, რომც მონიშნოს თავისი
ტვირთის სროლა, მიჯარი ტრბოუნამდე
მინც ვერ მიაღწევს. თუ ბრძანება შექნე-
ბა, მას სროლის უფლებასაც არ მივცემ.
ამაღობაში სამიზნეში ვხედევი, ჩემს
რჩეულს ყინულმჭკრელივით როგორ
ეჯახება ერთბაშად რამდენიმე „მო-
ქლაქე“ და თავის ტვირთიანად ბრბოდან
გამოკეცივთ ყოველვე ისე სწრაფად მიხ-
და, რომ სანახაობის წყურავლით აღტ-
ნებულმა ბრბომ ვერაფერი შეამჩნია.
მოკვანებით გაირკვა, რომ ეს კაცი
ერთ-ერთი საზოგადოებრივი მოძრაობის
ხელმძღვანელი იყო. თვითი ხვეულა კი
თურმე №1-ის გამოსახულებიან
პლაკატების შექმერა იყო, რომლის
დარეკებასაც ფი ტრბოუნასთან ახლოს
მდგომი აქტივისტებისთვის აპირებდა.

ანტისინაიერის სამუშაო მიჯარედ-
ბა, რთვა დასაცავი „ობიექტი“ დაჯავ-
შნულ ავტომობილში ჯდება და მიდის.
ამის შემდეგ მის სიცოცხლეზე ჩვენ პა-
სუხს აღარ ვაგებთ ჩვენი ფუნქცია უკვე
შესრულებულია. ახლა მიჯარია შეუ-
წყველად გაეკრეთ პოზიციებიდან“...

შეიარაღებულ ძალებში მხედრე-
ლი სულის ამაღლება რომ ნების-
მიერი ქვეყნის გენერალიტეტი-
სთვის ერთ-ერთი უმთავრესი სა-
ზრუნავი იყო და არის, თქმა რად
უნდა? ბუნებრივია, ასეა ჩვენს ქვეყ-
ანაშიც – სამხედრო თემაზე კეთ-
დება გადაცემები, სარეკლამო თუ
მუსიკალური კლიპები. სხვადასხ-
ვა საშუალებით დღენიადაც ხდე-
ბა ისტორიული თუ თანამედროვე
გმირების წარმორჩენა, რათა საე-
მაციონი და შესაბამისად, სამავა-
ლითონი იყვნენ ერისთვის და აღ-
ბათ, ეს ყველაფერი ამართლებს
კვიდეც მიზანს. თუმცა, ამჯერად
ჩემში პატრიოტისა და მებრძო-
ლის სული, როადენ გასაკვირიც
უნდა იყოს, ახალგაზრდა და საე-
მაციონ მომხიბვლელმა **თამუნა
ბასისტაშვილმა** გამოაღვიძა და
გადავწყვიტე. ეს ემოცია შენ-
თვისაც გამეზიარებინა. ვინ არის
თამუნა? წარმოვიდგინე, მაია
წყნეთელი 21-ე საუკუნის საქარ-
თველოში... სულაც არ ვხერმობ!

„მთავარი, მსხვერპლს თვალეში არ ჩავხედო“

ის სამხედრო მოსამსახურეები, რომ-
ლებიც ბოლო დროს ევაზიანის მეთოც
ქვეით ბრიგადაში მსახურობენ, დღესაც
ღამბლით იხსენებენ მათ ნაწილში მყოფ
ერთადერთ მსროლელ გოგონას,
რომელიც ვაჭკაცებზე მეტი თუ არა,
არანაკლები მონიშნებით უყუფლებოდა
სამხედრო საქმეს. აუდარსა თუ პაპანაქე-
ბაში, ტლახასა თუ ცხელ ქვიშაში ბიჭ-
ბის მხარდამხარ ვარჯიშობდა და სხე-
ბითი სასტიკ კარანტინს გადიოდა.
თამუნას მიზანი მთელი ბატალიონ-
ისთვის იყო ცნობილი – ჯარისკაცური
ცხოვრების პირველი გაკეთილების გე-
ლის შემდეგ სწავიბოდა რაზმში მიხე-
დრავი ოცნებობდა.

თამუნა, შენვე რომ მიამბეს,
მაშინვე გავიფიქრე, ვივლიჯავ გულ-
მოსილი და შურის საძიებლად სწაი-
პურის პროფესიის დაუფლება სურს-
მეთქი. აბა, სხვის რა მივანერო,
რომ მანანაფლებლის პროფესია უარყვი,
სკოლა მიბოლოც და ჯარისკაცის
ფორმა ჩაიცვი?

**„მაკიფი“ ქალ
 ჯარშიც ჩირბედა...**

ლის შეთაურმა, უფროსმა ლეიტენანტმა გეგმაქმ დაძმბარა და მკითხა, თუ შევძლებდი ასეულის მორიგედ გასვლას. სხვათა შორის, მისი დღემდე მადლიერი ვარ, ყოველთვის მხარში მედგა. სიხარული დავიანხნდი მის წინადადებას, გულდასმით შევისწავლე შედეგებისა და მორიგის მოვალეობა და შევუდექი საქმეს. მიუხედავად იმისა, რომ გოლო ვიყავი, დეალებას თავს კარგად ვართმევდი — უფროსობაც და ასეულებაც კმაყოფილი იყო ჩემი ვარჯიშით.

ყველაზე ბედნიერი ვიყავი მამან, როცა ჯგუშანჭიდლებსა და ჩაფხუტში გამოწყობილი პოლიგონზე სროლაში სურავიშოდ მივდიოდით. წინა დღეს შეიარაღების სერჟანტს გვერდიდან არ ვუწოდებოდი და ვუწმარებოდი ხოლმე იარაღის გამზადებაში, ტყვიების დათვლაში. იარაღის საწყობში ყოფნა განსაკუთრებით მიყვარდა.

ჩემი ბედნიერება 2008 წლის გაზაფხულზე დასრულდა. ჯერ იყო და, მეთაურობა შეიცვალა, ახალმა ასმეთაურმა კი ვერ გააცნობიერა, რომ მე იქ ჯარისკაცი ვიყავი და არა ქალი და კაბინეტურ სამუშაოზე დაძმბიარა გადაკვანა. იმავე პერიოდში შეიარაღებულ ძალებში საკადრო ცვლილებები დაწყო და შემეცირებებაში მეც მიყვევი. იმ დღინა ძალდონე არ დაძმბურებია, რომ ისევ ჯარში დავბრუნებულეყავი, მაგრამ ამჟღად... ზაფხულში ავადსახსენებელი იმი დაიწყო სამაძაბლოში.

— ომში წახვლა გინდოდა?

— როგორც კი გავიგე სამაძაბლოში საბრძოლო მოქმედებების დაწყებისა და მობილიზაციის ამბავი, მამსივე კომისარიატში გავიქეცი, მობილიზეთა რიგებში მინდოდა ჩაწერა. კომისარი არ დაძმბედა. ამჟღად ვცდილობდი მასთან დაკავ-

შირებას. თავდაცვის სამინისტროშიც მივედი, ვისაც კი ვიცნობდი, ყველა შეგაწუხე, იქნებ დაძმბმართი და ომში გამიშუათ-მეთუი, მაგრამ არაფერი გამელოიდა... შემდეგ კი, მოგტყსენებთი ჩვეუბება უკან დაიხიეს.

— ფრონტის ხაზზე მინც სად წარმოგედგინა საკუთარი თაივი?

— რა თქმა უნდა, მებრძოლთა რიგებში, მე ხომ ჯარისკაცი ვარ?!

— და ფიქრობ, რომ ერთ დროს

მასწავლებელი ქალი ისე მოვლავდი მტერს, რომ ხელი არ ატიკანკალდე ბოიდა?

— როცა სამშობლოს დაცვაა საქმირი, ჯარისკაცმა ყველაფერი უნდა შეძლოს. თუკი საურაულო მსხვერპლს თფლებში არ ჩავხედავ, ვფიქრობ, ხელი არ ამიკანკალდება!

— თვალბუმი ჩახედვას რაიმე ემოციური ეფექტი აქვს?

— თვალბუმი ადამიანის სულის სარკვა, სავად მისი პიროვნება ჩანს. ადამიანის მოკვლა უფრო ადვილია, ვიდრე — პიროვნების.

— ქეშმირითად სნიპერის პასუხიია ეს ხუმრობითი, მაგრამ ვფიქრობ, ჩვენს შეიარაღებულ ძალებში შეწინაირო მებრძოლი სულის მქონე ადამიანის არყოფნა დიდი დანაკლოსა.

— ჩემთვის მძახანი სიცოცხლეზე მეტია. არ გაუწერებდი, სანამ მინანს — გეხდე სნიპერი და ვესსახურო ჩემს სამშობლოს — არ მეფაღწეე. იმედი მაქვს, მალე ისევ ჩავიცივამ ჯარისკაცის ფორმას, რომლის გარეშე სიცოცხლე ვერ წარმოიფიცენია. თავდაცვის სამინისტროს უწყებებში განაცხადი შეტანალი მაქვს და ყოველ წუთს ევლოდები შეიარაღებულ ძალებში მცაწვებას...

ველა უშარიძი

საზღვაო კომპანიები

სატრანსპორტო კომპანია
Lewis and Clark

ჩ3060 დონი: **Lewis and Clark**-ი საბრძოლო მასალების და სხვა ტვირთის გადაზიდვა სატრანსპორტო გეგმა, რომელიც მწვობარში 2006 წლის 20 თვის ჩაღება. გემის წყალწვევა 41 ათასი ტონა, სიგრძე კი 210 მეტრია. მაქსიმალური სიჩქარე 20 კვანძს აღწევს. ეკიპაჟი სამოქალაქო მუშღვაურებისაგან შედგება და 123 კაცს ითვლის. გემი შეიარაღებული არ არის. 2009 წლის თებერვლიდან ერთხანს გემი მცურავი ციხის მოვალეობას ასრულებდა, სადაც დაკავებული სომალელი მეკობრეები იხსნდნენ.

6 მაისს სომალის აღმოსავლეთ სანაპიროსთან სომალელ მეკობრეთა ორი გემი ამერიკის შეერთებული შტატების ფლოტის სატრანსპორტო გემის T-AKE 1 Lewis and Clark-ის დაკავება შეეცადა.

მეკობრეებმა ამერიკულ გემს რამდენჯერმე ცეცხლსასროლი იარაღი ესროლეს. ამერიკელმა მუშღვაურებმა სომალელ მეკობრეთა გამოწვევა არ მიიღეს. გემის სიჩქარე გაზარდეს და მეკობრეები ჩამოიტოვეს. ზღვის ყანაღებმა ამერიკელებს კიდევ ერთი საათი სდიეს, მაგრამ ერთ მიწზე ახლოს (1852 მეტრი) მიახლოება ვერ მოახერხეს და ღვემა შეწყვიტეს.

მაისის პირველ ნახევარში სარემონტო სამუშაოები დასრულდა რუსეთის წყნარი ოკეანის ფლოტის ატომურ წყალქვეშა ნავ „ნერპაზე“ (პროექტი 971 „შუკა“), რომელსაც 2008 წლის ნოემბერში ავარია შეემთხვა.

ამერიკის გემოსაშენი ქარხნის დირექტორის თქმით, წყალქვეშა ნავის ყველა სისტემა ტექნოლოგიურად ად-

გენილია და 2009 წლის ბოლოსათვის გამოცდა დასრულდება. პარალელურად მომზადებას აგრძელებს ხომალდის მიმღები ახალი ეკიპაჟი. „ნერპას“ ინდოეთის სამხედრო-საზღვაო ძალებს გადასცემენ.

ავარია ხომალდს 2008 წლის 8 ნოემბერს, იაპონიის ზღვაში რემონტის შემდგომი გამოცდის დროს შეემთხვა, როცა ხანძრის ჩაქრობის სისტემამ არასანქცირებულად იმუშავა და ნაკეთობები ფრეონით შეივსო. ავარიამ 17 სამოქალაქო პირი და 3 სამხედრო მუშღვაური იმსხვერპლა.

გაუფრთხილებელი მკვლელობის მუხლით ბრალი მატროსს წაუყენეს, რომელმაც მცირე ნაკვეთებში ტემპერატურის პარამეტრები თვითნებურად შეცვალა. მატროსი გამოძიების პროცესში შეურაცხად გამოცხადდა.

„ბალტიის ზღვაში 4 მაისს ჩაყარდნოლი **Ka-27** ტიპის შვეულმფრენის ფსკერიდან ამოღების ოპერაცია დასრულდა“, — განაცხადა ბალტიის ფლო-

ტის სარდლის მოადგილემ, ვიცე-ადმირალმა ვასილი აპაროხინმა.

ამოწევის ოპერაცია 28 მეტრის სიღრმეიდან შესრულდა ავარიის მსხვერპის დასადგენად შვეულმფრენს ექსპერტიზა ხმელეთზე უტარდება.

ოპერაციაში მცურავი ამწე და ბალტიის ფლოტის 3 გემი მონაწილეობდა მეკინთავებმა შვეულმფრენის ქვეშ ჯალამბრები გაატარეს, მარყუჟი შეკრეს და 11 ტონაზე მეტი წონის **Ka-27** მცურავმა ამწემ ამოწია. კარგ ამინდში ასეთი ოპერაციის ჩატარება ძნელი არ არის, მაგრამ იმ პერიოდში ბალტიის ზღვაში ძლიერი ქარი ქროდა და ცუდმა კლიმატურმა პირობებმა ოპერაცია საკმაოდ გაართულა.

მაისში გასული საუკუნის ერთ-ერთ დიდ საზღვაო კატასტროფას 95 წელი შეუსრულდა. 1914 წლის 29 მაისს კანადური კომპანია **Canadian Pacific Steam ships**-ის სამეზავრო ლაინერ **Empress of Ireland**-ს (წყალწვევა 14191 ტონა, სიგრძე 174,1 მეტრი), რომელიც კანადა-ინგლისის მიმართულებით რეისებს ასრულებ-

ატომური წყალქვეშა ნავი „ნერპა“

ჩვენთვის ავიასია

ჩვენთვის პირველი პრეზიდენტი ჯოჰარ დუდაევი

1991 წლის 27 ოქტომბერს ჩვენთვის რუსუბლკის მოსახლეობამ პრეზიდენტად ჯოჰარ დუდაევი აირჩია. ქვეყნის პირველმა პრეზიდენტმა იმავე წლის 1-ელ ნოემბერს რუსეთის ფედერაციისაგან ჩვენთვის რუსუბლკა იქერიის დამოუკიდებლობა გამოაცხადა.

ჯოჰარ დუდაევი 1962 წლიდან საბჭოთა არმიამაში მსახურობდა, კარიერის ბოლოს გენერალ-მაიორის წოდებას მიაღწია. შეთაურობდა საბჭოთა სტრატეგიული ავიაციის 326-ე მძიმე ბომბდამშენთა საავიაციო დივიზიას, რომლის შტაბი ესტონეთში, ქალაქ ტარტუში მდებარეობდა. დივიზიის პილოტები Ty-22M3 ტიპის შორეული მოქმედების ზეგვერთი ბომბდამშენებით დაფრინავდნენ. ერთ-ერთი ასეთი ტიპის თვითმფრინავი ქართულმა საჰაერო თვდაცვამ 2008 წლის აგვისტოს ომში ჩამოაგდო.

როგორც პროფესიონალი სამხე-

დრომ კარგად იცოდა, რომ ჩვენთვის დამოუკიდებლობის გამოცხადებით მოსკოვს დაუპირისპირდა, რუსეთის იმპერიისაგან პატარა ქვეყნის გამოყოფა გარდაუვალ ომს ნიშნავდა, ამიტომ დუდაევმა ჩვენთვის თვდაცვისუნარიანობის ასახადლებლად რამდენიმე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება მიიღო.

პრეზიდენტის 1991 წლის 8 ნოემბრის №2 ბრძანებულებით შეიქმნა სამხედრო სამინისტრო და ყველა სამხედრო ფორმირება, დაქვემდებარების მიუხედავად, სამინისტროს განკარგულებაში გადავიდა.

იმევე წლის 24 დეკემბერს მიღებული კანონით თვდაცვის შესახებ ჩვენთვის საჯაროებულო-სამხედრო სამსახურის სისტემა ამოქმედდა.

მომდევნო ნაბიჯი ქვეყნის ტერიტორიიდან რუსული ჯარების სწრაფად გასასვლელად გადაიდა. სპეციალურად 1991 წლის 27 ნოემბერს მიღებული ბრძანებულებით ნაციონალიზაცია ქვეყნის ტერიტორიაზე განლაგებულ რუსეთის არმიის ნაწილების შეიარაღებასა და სამხედრო ტექნიკას შეეხო.

რუსები ნებით არაფერს თმობდნენ და იარაღსა თუ სამხედრო ტექნიკის ხელში ჩაგდებას მზნით თვდაცვლები რუსეთის არმიის სამხედრო ქალაქებსა და ნაწილებზე არცთუ იშვიათი იყო.

დაძაბულობის შესაჩერებლად რუსეთის მაშინდელი თვდაცვის მინისტრ პაულ გრაჩოვის 1992 წლის 28 მაისით დათარიღებული #316/0308ს დირექტივის შესაბამისად ჩვენთვის რუსუბლკის ტერიტორიაზე დისლოცირე-

ბულმა რუსეთის არმიის ნაწილებმა შეიარაღებისა და სამხედრო ტექნიკის 50% ჩვენთვის სამხედრო უწყებას დაუთმეს. ბოლო რუსმა ჯარისკაცმა იქერაა 1992 წლის 8 თვისს დატოვა.

რეალურად ჩვენებს ბევრად მეტი შეიარაღება დარჩათ, რადგანც სხვადასხვა დროს რუსებმა დიდი რაოდენობით იარაღი მუქარის გამო დაიოქმეს, დაკარგეს ან გაყიდეს.

დუდაევის არმიას გადაეცა რამდენიმე თვდაცვითი ჯგუფსანსტანკო ტექნიკისა და საარტლერიო შეიარაღების ერთეული, 50 ათასზე მეტი ცეცხლსასროლი იარაღი, 150 ათასზე მეტი ზეფრეზბარა, 27 ვაგონი საბრძოლო მასალა და სხვ.

ჩ3060 დოსი: ორადგილიანი სასწავლო-საწვრთნელი L-29 „დედფინის“ მაქსიმალური საფრენისი მასა — 3540 კილოგრამა, სიჩქარე — 820 კმ/სთ-ში, ფრენის სიშორე — 900 კილომეტრი, ფრენის ჭერი — 11500 მეტრი, საბრძოლო დატვირთვა — 200 კილოგრამამდე; ორადგილიანი სასწავლო-საწვრთნელი L-39 „ალბატროსის“ მაქსიმალური საფრენისი მასა — 4700 კილოგრამა, სიჩქარე — 761 კმ/სთ-ში, ფრენის სიშორე — 1650 კილომეტრი, ფრენის ჭერი — 12000 მეტრი. თვითმფრინავის მოდიფიკაციის მიხედვით საბრძოლო დატვირთვა — 500-დან 1290 კილოგრამამდე აღწევს. შეიარაღების სატარებლად 4 წერტილი აქვს. შეიძლება იარაღს მოვიწოდებ გამოყენება.

ჩვენებს ძალიან ბევრი მოძველებული L-29 „დედფინი“ დარჩათ

ჩვენი დონი: AH-2, ალბა

ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული თვითმფრინავია და 1947-92 წლებში 18 ათასი ცალი დაზარადა. გამოდიოდა სასოფლო-სამეურნეო, სანატარული, სატრანსპორტო, სატრანსპორტო-სამგზავრო, სატრანსპორტო-სადესანტო და სხვა დანიშნულების. ეკიპაჟი 2 კაცისაგან შედგება, დატვირთვა 1500 კილოგრამი ან 12 მგზავრი, საკრეპიერო სიჩქარე — 150-190 კმ/სთ-ში, მაქსიმალური ფრენის სიმაღლე — 990 კილომეტრი, პრაქტიკული ჭერი — 4500 მეტრი, მაქსიმალური საფრენის-ნო მასა — 5500 კილოგრამი, საწვავის რაოდენობა — 1240 ლიტრი.

მწელი სათქმელია, რუსმა სამხედროებმა შეარაღების ასეთი დიდი რაოდენობა შეინახეს და დამოკიდებული იყო მთელი მოსკოვის მიხედვით. მოსკოვის მიხედვით დამოკიდებული იყო მთელი მოსკოვის მიხედვით. მოსკოვის მიხედვით დამოკიდებული იყო მთელი მოსკოვის მიხედვით.

დღევანდელ რუსმა სამხედროებმა უზარმაზარი საჰაერო პარკი დაუტოვეს, რომელიც გუგულებანი მიხედვით გამო რატომღაც შუაზე არ გაიყო.

გროზოდან 7 კილომეტრის დაშორებით, დასახლება ხანკალასთან ამავე სახელწოდების ავიაბაზა, სადაც სტავროპოლის მფრინავთა უმაღლესი საჰაერო სასწავლებლის 382-ე სასწავლო-საჰაერო პოლკის ტექნიკა იყო განთავსებული.

„ხანკალას“ აეროდრომზე ჩვენებს სხვადასხვა დანიშნულების ავიაციის ავტომობილთა ერთად ჩხოვსოფა კიური წარმოების სასწავლო-საჰაერო ირადგილიანი 72 L-39 „ალბატროსი“ და 69 L-29 „დელოფინი“ დახვდათ.

შორეული ავიაბაზა „კალინინისკა“ — „დოსაფის“ გროზის სასწავლო-საჰაერო ცენტრს ეკუთვნის. რუსებმა აეროდრომზე მრავალფეროვანი საჰაერო ტექნიკა დატოვეს: სასწავლო-საჰაერო 39 L-39 „ალბატროსი“ და 80 L-29 „დელოფინი“, 3 ძველი ავიაგამანადგურებელი მიგ-17, 2 სასწავლო-საჰაერო მიგ-15 უტი, მსუბუქი მრავალმხრივი დანიშნულების ბიბლანი 6 AN-2 და მი-8 ტიპის 2 შეუქმდურენი.

ჩვენთვის დედაქალაქის აეროპორტ „გროზნი-სევერნიში“ რუსულმა „აეროფლოტმა“ დღევანდელ 1 Ty-154B-2 და 6 Ty-134A ტიპის სამგზავრო თვით-

1992-93 წლების აფხაზეთის კონფლიქტში AH-2 ფართოდ გამოიყენებოდა

მფრინავი და 28 სასოფლო-სამეურნეო ავიაციის AH-2 დაუტოვა.

მოსკოვის „გულუბნობით“ ჩვენთვის ხელმძღვანელობამ მოძიებული და ამასთან, მრავალიცხვანი საჰაერო პარკი უამრავ პრობლემასთან ერთად მიიღო.

სასწავლო-საჰაერო თვითმფრინავებით საბრძოლო დაჯგუფების შესრულება გადაკეთების გარეშე შეუძლებელი იყო, რაც შესაბამისი შეარაღებასა და საჰაერო საბრძოლო საშუალებების მოითხოვდა.

შორეული პრობლემას მფრინავების ნაკლებობა წარმოადგენდა. არსებული მონაცემებით ჩვენებს 41 მფრინავი ჰქონდათ ისინი იყვნენ თბილისიდან გამოძახებული პენსიონერები, სამოქალაქო ავიაციის მფრინავები და საფრენის საჰაერო საჰაერო გამოცდილების მქონე პირები.

გავრცელდა ინფორმაცია, რომ „კალინინისკა“ ბაზაში დაქარბული ტექნიკით მომზადებას ასამდე კურსანტი გადიოდა.

ჩვენთვის დამოფრენილი L-39 „ალბატროსი“ ახლა სემპარატისტულ აფხაზეთის ემსახურება

რუსული წყაროები კი წერდნენ, რომ დღევანდელ 40-მდე ჩვენთვის საჰაერო ტექნიკის ასათვისებლად თუქვეთში გაგზავნა, რაც თავიდანვე ნაკლებდასაჯერებელი იყო.

თვითგაცხადებული სახელმწიფოს ავიაციის მოქალაქის სამხედრო მომზადება წერტილისათვის, როგორც NATO-ს წევრი ქვეყნისათვის, პოლიტიკურად სახიფათო ნაბიჯი იქნებოდა. უფრო დამაჯერებელია ჩვენთვის ავიაციის მფრინავ-ინსტრუქტორად აიძვეს უფროსი პირის სამსახური. იმ პერიოდში საბჭოთა არმიის მრავალი საჰაერო ნაწილი დამოკიდებული იყო უფროსი პირის სამსახურზე. იმ პერიოდში საბჭოთა არმიის მრავალი საჰაერო ნაწილი დამოკიდებული იყო უფროსი პირის სამსახურზე.

პრეზიდენტმა დღევანდელ ავიაციის სარდლად საბჭოთა სამხედრო-საჰაერო ძალების მაიორი ხაიროდი ვისეგურიევი დანიშნა, რომელიც მანამდე ერთ-ერთი საჰაერო ქარხნის მფრინავ-გამომცემლად მუშაობდა.

გროზნოს აეროპორტი „გროზნი-სევერი“ რუსული დაბომბვის შემდეგ

ერთხანს ჩეჩნეთის შეიარაღებული ძალების მთავარი შტაბის უფროსის თანამდებობაზე საბჭოთა საჰაერო ძალების ყოფილი პოლკოვნიკი და ჩეჩნეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტი ვისჰან შაჰაბოვი იმყოფებოდა.

ჩეჩნეთის აჯაყამ 1992-93 წლების აფხაზეთის კონფლიქტში და განსაკუთრებით პირველ თვეებში არცთუ უმნიშვნელო როლი ითამაშა, როცა

აფხაზი სეპარატისტები იარაღის, საბრძოლო მასალებისა თუ გამოცდილი სამხედრო კადრების შესაძენე ნაკლებობას განიცდიდნენ.

პირველად 1992 წლის 27 აგვისტოს სოფელ ლინხის (გუდაუთის რაიონი) მახლობლად ჩეჩნეთიდან გადმოფრენილი AH-2 ტიპის 2 ბიპლანი დაჯდა და ამის შემდეგ მსგავსა რეისებმა ლამის რეგულარული ხასიათი მიიღო.

ჩრდილო კავკასიიდან გადმოფრენილი AH-2-ები დასასწლომად სოფელ ჯგურდასთან (ოჩამჩირის რაიონი) და ფსხუსთან (სოხუმის რაიონი) მოწოდებულ გრუნტის აეროდრომებს, გუდაუთა-ახალი აიონის გზის სწორ მონაკვეთებს იყენებდნენ.

ჩეჩნეთიდან აფხაზეთამდე მანძილს — 450-500 კილომეტრს AH-2 დაახლოებით 4-4,5 საათში ფრთავდა.

ასეთი რეისებით შემოდიოდა იარაღი, საბრძოლო მასალა, შემოდიოდნენ ჩრდილოკავკასიელი ბოვეიკები. რუსეთის საჰაერო თავდაცვა სახელმწიფო საზღვრის დარღვევებზე რეაგირებას არ ახდენდა. მოსკოვი თავის საქმეს ჩეჩნების ხელით აკეთებდა.

1992 წლის ადრეულ შემოდგომაზე აფხაზმა სეპარატისტებმა ჩეჩნეთიდან ოთხი AH-2 მიიღეს და ბომბდამშენებელ გამოყენება სცადეს, მაგრამ უშედეგოდ.

ჩეჩნების მომდევნო საავიაციო დახმარება 1992 წლის ოქტომბრის ბოლოს ან ნოემბრის დასაწყისში შედგა და აფხაზ სეპარატისტთა განკარგულებაში 4 სასწრაფო-საჰერინული L-39 „ალბატროსი“ გადავიდა.

ყველა თაობის საყვარელი გავითი 1934 წლიდან

**სახსნავლო-სანვრთნელი
L-39 „ალბატროსი“**

უცნობია, თვითმფრინავები ჩვენებმა აფხაზეტს საბრძოლო მოქმედებებში სათვის გადაკეთებული გადასცეს თუ მოდერნიზაცია ადგილზე, აფხაზეტში ჩატარდა.

„ალბატროსების“ გადაკეთის თაობაზე გაურკვევდა ინფორმაცია, რომ თვითმფრინავები მთიულ ხალხთა კონფედერაციამ იყიდა, რაც დაუჯერებელია. ჩვენებს III „ალბატროსი“ დარჩათ და გაყიდვის აუცილებლობა არც კი იყო.

დუდაეც აფხაზეტში სამგზავრო Ty-134-ების გამოყენებაც მოუხდა. 1992 წლის 3 სექტემბერს კონფლიქტში მონაწილე მხარეთა მოსკოვში ხელმოწერული დოკუმენტით აფხაზეტში შემოსული ყველა სამხედრო ფორმირების განიარაღებას, დამლახა და გაყვანას მოითხოვდა, ეს ჩრდილოკავკასიელებსაც შეეხებოდა.

სექტემბრის ბოლოს ჩქნეთიდან გამოგზავნილი ორი Ty-134A ბომბორას აერიდროშზე დაჯდა და დაახლოებით ორასამდე ბოეიკმა აფხაზეტში დატოვა, მაგრამ ჩამოტრანილი იარაღისა და საბრძოლო მასალის დიდი ნაწილი ადგილზე დარჩა.

დამოუკიდებელი ჩქნეთი რუსეთის იმპერიაში შემავალი სხვა ერებისათვის მისაბამი რომ არ გამხდარიყო, მოსკოვმა პრეზიდენტ ჯოჰარ დუდაევის წინააღმდეგ სასწრაფოდ ჩქნური ოპოზიცია შექმნა და მას სათავეში უძარ ატურხანაივი ჩაუყენა.

ოპოზიციონერთა განკარგულებაში მალე აღმოჩნდა კარგად გაჭრთინილ-შეიარაღებული რაზმები, ტანკები მომზადებული ეკიპაჟებით, საბრძოლო შევლუმფრენები და მოიერიშე თვითმფრინავები გამოცდილი მფრინავებით.

1994 წლის აგვისტოს პირველი რიცხვებიდან ოპოზიციონერთა რაზმე-

ბი აქტიურ საბრძოლო მოქმედებებზე გადავიდნენ.

პრეზიდენტმა დუდაევმა ოპოზიციონერებს ჩქნური არმია და ავიაცია დაუბრძოლა. ცნობილია, რომ ოპოზიციური ძალების საზენიტო საშუალებებმა 1994 წლის 21 სექტემბერს გროზნოს მახლობლად AH-2 ჩამოაგდეს და ეკიპაჟის ორივე წევრი დაიღუპა. ოპოზიციონერებთან ბრძოლაში დუდაევის ავიაციამ კიდევ ერთი თვითმფრინავი — მოიერიშე გადაკეთებული „ალბატროსი“ 4 ოქტომბერს დაკარგა.

1994 წლის 6 სექტემბერს გროზნოში გამართული ალუმის დროს ჩქნეთის ავიაციის ესკადრილის გამოსწავლა ერთგვარ გამოსამშვიდობებელ ფრენად დარბა. მოსკოვი ჩქნეთთან ომისათვის მზადებაზე იყო გადასული.

ჩქნური თვითმფრინავები რუსეთის ავიაციას წინააღმდეგობას ვერ გაუწევ-

და, მაგრამ რუსეთის ხელმძღვანელობა თვლიდა, რომ ჩქნეთი მფრინავი-კამიკაძეები რუსეთის ქალაქებისათვის რეალურ და დიდ საფრთხეს შეიცავდნენ. ფედერალური უშიშროების სამსახურის მონაცემებით, დუდაევის ავიაციის დაახლოებით 100-მდე თვითმფრინავი საბრძოლო მზადდონაში იყო.

1-ელ დეკემბერს დილით რუსული ავიაცია მოულოდნელად თავს დაესხა ავიაბაზებს „ხანკალასა“ და „კალინოვსკაიას“, ხოლო დღის მერე ნახევარში კი — „გროზნი-სევერნის“. რუსმა მფრინავებმა გაანადგურეს „დელფინები“, „ალბატროსები“, სასოფლო-სამეურნეო თუ სამგზავრო თვითმფრინავები. საავიაციო ბომბებს არც პრეზიდენტ ჯოჰარ დუდაევის პირადი Ty-134A გადაურჩა. დუდაევის მრავალრიცხოვანმა ავიაციამ არსებობა ერთ დღეში შეწყვიტა.

თემურ ჩაჩანიძე

„ალბატროსის“ მთავარი ხავეცხლე საშუალება უმართავი რაკეტული ჭურვების კონტინენტი

საზღვაო ნაღებები თავდასვის ოჯახიან საშუალებად რჩება

XIV საუკუნის ჩინური საზღვაო ნაღმის აღწერილობა

საზღვაო სამოსწევის გასანადგურებლად ნაღმების გამოყენების შესახებ პირველი ცნობები დენისის სამშობლო ჩინეთთან არის დაკავშირებული. მინის დინასტიის (1368-1644 წლები) არტილერიის წამყვანმა ოფიცერმა ძაიო ოუმმა XIV საუკუნის სამხედრო ტრაქტატ „სილუნძი“ საზღვაო ნაღმებისგადარი ასაფეთქებელი საშუალება აღწერა. მინის დინასტიის მეფობისას ჩინეთის ძლიერი ფლოტი და დაახლოებით 1-მილიონიანი რეკლარული არმია ჰყავდა, სადაც დენისის მრავალმხრივი გამოყენება მოეხსენა.

XVI საუკუნის ჩინური ქრონიკები საზღვაო ნაღმებით იაპონელ მეკობრეთან ბრძოლის შესახებ მოვითხრობს. იმდროინდელი უმარტყვევი ნაღმი ფითხით ჰერმეტიზებულ, დენით სავსე ხის ყუის წარმოადგენდა და გენერალ ცი ცზიუიგუანის ბრძანებით, მეკობრეთა ხომალდების გასანადგურებლად რამდენიმე ასეთი მორტიფეი ნაღმი გაკეთდა.

1637 წლის სუტ ისინის ტრაქტატში „პოტენტიო მილენების გამოყენება“ აღწერილ საზღვაო ნაღმს ნაბროთან გრძელი სადენი აკავშირებდა. მისი გამოქაჩვით ამფეთქის კაშზე წარმოქმნილ ნაპერკალს ნაღმი მოქმედებაში მოჰყავდა.

ევროპული ქვეყნებიდან საზღვაო ნაღმების გამოყენება პირველად ინგლისელმა რაღუ რაბრდმა სცადა. ამის

თაობაზე მან თხოვნით 1574 წელს დედოფალ ელისაბეტსაც მიმართა.

ინგლისის მეფე კარლ I-ის (1600-49 წლები) კარზე მომუშავე პოლანდიელი კარტოგრაფი კორნელიუს დრებელი ე-წ მოცურავე ტაკაცუნების შექმნაზე მუშაობდა. არის მოსაზრება, რომ ინგლისელდება ასეთი იარაღის გამოყენება 1627 წელს ფრანგული ლა-როშელის აღეის დროს სცადეს, მაგრამ მცდელობა მარცხით დასრულდა.

სამხედრო ტექნიკის იმდროინდელ პირობებში საზღვაო ნაღმისაგან ეფექტიანი საბრძოლო საშუალების შექმნა შეუძლებელი იყო და დაინტერესებაც დროდადრო თუ იხენდა თავს.

ლა-როშელის აღეიდან დაახლოებით 150 წლის შემდეგ ამერიკის დამოუკიდებლობისათვის ომში ამერიკელი გამომგონებელი დავით ბუშნელმა საზღვაო ნაღმებს მიუერთდა და საბრძოლო მოქმედებებში გამოყენებას შეეცადა.

ბუშნელი ბრიტანული ხომალდის დანადგარს და აფეთქების ჯერ მისივე პრიორიტული აგებული წყალქვეშა ნავით შეეცადა, მაგრამ მარცხი განიცადა. მომდევნო წინადადება მდინარე დელაუერზე დენით დატენილი პერმეტული კასრების ჩაშუებას შეეხებოდა. ბუშნელის აზრით, დინება კასრებს ფელადელიის რეიდზე მდგომი ბრიტანული ხომალდებისაკენ წაიღებდა და ხომალდის კორპუსზე დაჯახება აფეთქებას გამოიწვევდა, მაგრამ დინება კასრები ნაპირზე გამოიფა და დაამსხვინა.

ნაღმების შექმნაზე მუშაობდა ცნობილი გამომგონებელი რობერტ ფულტონი და თავისი გამოგონების ეფექტიანობის დასამტკიცებლად 1801 წლის აგვისტოში საფრანგეთში, ბრესის მახლოზლად მაყურებელთა იზაღწინ წყალქვეშა აფეთქებით პატარა შუნა ჩაიძრა.

წარმატებული ცდის მიუხედავად, ფულტონის გამოგონებთა ნაპოლეონი არ დაინტერესდა და გამომგონებელმა ბრიტანეთის მთაშურა, სადაც 1805 წლის 15 ოქტომბერს ისევე წყალქვეშა აფეთქებით 300 ტონაზღუ წყალწვივის ბრეივი Dorothea გაანადგურა.

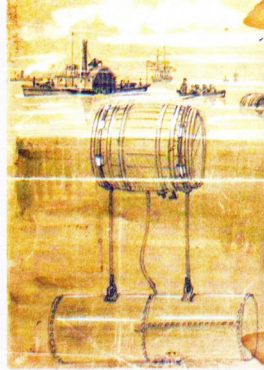
ფულტონის ნაღმები ბრიტანეთშიც ფურადლებოდ დარჩა და გამომგონებელი ამერიკაში გაემგზავრა.

არაერთგზის მცდელობის შემდეგ საზღვაო ნაღმების პირველი რეალური შედეგები ამერიკის სამოქალაქო ომში (1861-63 წლები) გამოჩნდა. ამერიკის სამხრეთის შტატების კონფედერაციას ჩრდილოეთის შტატების ფედერაციასთან შედარებით სუსტი ფლოტი ჰყავდა და ჩამორჩენის დაძლევის შეიარაღების ახალი ნიმუშების შექმნით (ცდილობდა. ერთ-ერთი სიახლე, რომელიც სამხრეთელებმა გამოცადეს, საზღვაო ნაღმები იყო.

სანაღმო ომის პირველი მსხვერპლი სკანონერო ნავი Cairo (წყალწვევა 512 ტონა) აღმოჩნდა. 1862 წლის 12 დეკემბერს მისისიპის აუზის მდინარე იაზუსზე ქალაქ ვიკსბურგის მახლოზლად ხომალდი ნაღმზე აფეთქდა და 12 წუთში ჩაიძირა. ეკიპაჟში მსხვერპლი არ იყო. ჩინძი ელექტრობით მდინარის ნაპირზე ჩაისაფურებლმა ადამიანებმა ააშოქმდეს.

ნაღმის მომდევნო მსხვერპლი მინიტორი Tecumseh-ი (წყალწვევა 1034 ტონა) იყო. 1864 წლის 5 აგვისტოს მდინარე ალაბამას შესართავთან, შობილის ყურეში მომხდარმა აფეთქებამ ხომალდი რამდენიმე წამში 93 კაციან ერთად ფსკერისკენ გაუშვა.

საზღვაო ნაღმების ერთ-ერთი ნაირსახეობა დენით დატენილი დენის კასრი იყო

ვერობაში მიმდინარე ომებში ნაღმების შესაძლებლობები პირველად გერმანელებმა 1848-50 წლების პრუსია-დანია ომში მოსწავლეს და ამისათვის ღუინის კასრები გამოიყენეს, კილის ყურეში ნავსადგურის მისადგომებთან 136 კილოგრამი დენით დატენილი კასრები მოქმედებდა ნაპირიდან მიწოდებულ ელექტრობით გაღვანურ ბატარებს მოჰყვავდა. დანიელებმა მუხღაურებმა ეს რომ გაიგეს, დაფრთხიან და ქალაქის აერიზზე ხელი აიღეს.

1870-71 წლების პრუსია-საფრანგეთის ომში ფრანგების ძლიერი ფლოტისაგან თავდასაცავად პრუსიამ მდინარეები ოდრის, ელბისა და ვეზელის შესასვლელებში ნაღმების ღობურებით გადაკეტა. მოგვიანებით ადმირალი ტინაპიცი თავის მოგონებებში წერდა, რომ ნაღმების ღობურები უფრო მეტ საფრთხეს თავად გერმანელებს უქმნიდა. ღელვის დროს დაყენების ავგაღვიდან მოგვეჯვრილი ნაღმები რეაღვისაკენ მიექანებოდა და მუდმივ კონტროლს მოითხოვდა.

სხვა ქვეყნებთან შედარებით გერმანიაში საზღვაო ნაღმების სრულყოფიანების დიდი მუშაობა მიმდინარეობდა. გერმანელებმა სახმელრო ინჟინერმა ჰერცოგმა მოქმედების ელექტროქიმიურ პრინციპზე დაფუძნებული ნაღმები გამოიკონა.

ჰერცის ნაღმს თავზე ტყვიის ხუთი თღვაკი ჰქონდა, რომელიც ელექტროლიტთან ამკლავდა და მშრალ გალვანურ ბატარეებს ფარავდა. ხომალდის კორპუსზე დაჯახება თღვაკის აზიანებდა, ამჟღავნებდა ტყვეობდა და ელექტროლიტით ბატარეის ელექტრუბთან რეაქციამა შედიოდა, ხოლო წარმოქმნილი ელექტრობა ელექტროფითილის ამოქმედებასა და ნაღმის საბრძოლო მუხტის — 30 კილოგრამა პიროქსიდისის აფეთქებას იწვევდა.

ჰერცის კონსტრუქციის ნაღმის სუსტი მხარე — დასაყენებელი ადგილის სტრუქტურის წინასწარი გაზომვის აუცილებლობა იყო. ამის გამო დანაღმების პროექტი მოწინააღმდეგისათვის საიდუმლოდ აღარ რჩებოდა.

საზღვაო ნაღმების სრულყოფაში ღრმა კვალი რუსმა გამოგონებლებმა დატოვეს. 1807 წელს ფინეთის ყურეში კონსტანტინის სამხედრო-საზღვაო სიმარის მახლობლად საზღვაო კადეტთა კორპუსის მასწავლებელმა იან ფიტცუგმა პირველი რუსული საზღვაო ნაღმი გამოიკონა.

მდინარე ნევის ფსკერზე დაყენებულ

ნაღმს ნაპირთან ტყავში შეჭედილი შერბილებული ღინთის სადენი აკავშირებდა, რომლითაც ნაპირიდან (მცხ) ხელი ნაღმზე გადადიოდა და აფეთქებდა. არასაიმედოობამ და აფეთქების სიროულემ ფიტცუგის გამოგონება უყურადღებოდ დატოვა.

1812 წლის ოქტომბერში მთორე გამოგონებელმა პავლე შილინგმა ნევაში უკონტაქტო ნაღმები გამოიკონა, სადაც ამფეთქი მოქმედებაში ნაპირიდან მიწოდებულ ელექტრობას მოჰყვავდა. ამისათვის შილინგმა აბრეშუმის გაფისული იზოლაციით დაცული სპილენძის მავთული გამოიყენა. სუსტი საბრძოლო თვისებების გამო ყურადღება არც ამ გამოგონებამ დაიმსახურა.

ნაღმების ასამოქმედებელ საშუალებათა არასაიმედოობა იარაღის გამოყენებას ბევრ სირთულეს უქმნიდა. პრობლემებს დაძლევაში წინსვლა 1828 წელს დაიწყო.

ადიუნტ-პროფესორმა ვლასიოვმა გოაირდმჭვით შეფხებული მინის ძლი ბერიოლეს მარილის ცილინდრში მოათავსა და მახლობლად განლაგებული ლითონის მუხტებში ნაღმის კორპუსზე გამოშვებული ღეროებს დაუკავშირა. ღეროების სიმაღლის შეცვლა მუხტების გადაადგილებას იწვევდა, მინის ძლი ტყვეობდა და გოაირდმჭვას ბერიოლეს მარილიან რეაქციამა შესვლით გამოყოფილი სითბოს დენითა აფეთქება მოხდებოდა.

რუსეთში საზღაო საქმისადმი მდინად დიდი დაინტერესება გაჩნდა, რომ 1839 წელს წყალქვეშა ცდების კომიტეტი ჩამოყალიბდა, რომელსაც სათავეში რუსეთში მომუშავე გერმანელი მეცნიერი მირიც ფონ იაკობი ჩაუდგა.

მაღე რამდენიმე კონსტრუქციის გაღვანურა-გალვანურდამრტყმელი ღუზის ნაღმი, ნაღმის გაღვანური ბატარეები, ელექტროფითილი, ამფეთქება და ნაღმების სიკუმულ სიღრმეზე დასაყენებელი მოწყობილობა შეიქმნა.

გალვანური ნაღმები ნაპირიდან არ ხომადღვიდან ფითილზე მიწოდებული ელექტრობით ფეთქებოდა, მაგრამ გამოსაყენებლად საკმაოდ რთული იყო. მოწინააღმდეგის გემის ასაფეთქებლად საჭირო მომჭვრის შერევა უაღრესად დიდ დაძაბვას, განსაკუთრებით ღამით და ცუდი ხილვადობის დროს მოითხოვდა.

1844 წელს იაკობმა გაღვანურდამრტყმელი ნაღმის პროექტი წარმოადგინა, სადაც ნაღმს ხომადღვიდან დაჯახების შედეგად შერეული ელექტროვარკვი აფეთქებდა.

იაკობის მიერ შექმნილი ნაღმი

კონუსისმაგვარი ფორმის ხის კორპუსის მქონე ნაღმის ფეთქებად მუხტი 3 კილოგრამ ღინთის არ აღმუქებოდა, რაც საკმარისი სიძლიერის აფეთქებას არ იძლეოდა. ამიტომ მომდევნო კონსტრუქციამა ღინთის რაოდენობა ჯერ 14 კილოგრამამდე შემდეგ კი — 24 კილოგრამამდე გაიზარდა. ღუზის მოვალეობას თუჯის ღუჯავი ან ქვა, ხოლო მინერებისა კი — ქვერულის თოკი ასრულებდა.

მამის ნაღმებს „ჯოჯობითის მანქანას“ ეძახდნენ და თადაცვით საშუალებას წარმოადგენდა, რომელსაც პორტების, საზღვაო სიმაგრეებისა და სახაპრების დასაცავად იყენებდნენ.

1854-55 წლებში, ყირიმის ომის დროს, ბალტიის ზღვაში კონსტანტინის რეველის, სევასტოპოლისა თუ სხვა სიმაგრეების მისადგომთა ინგლის-საფრანგეთის ფლოტისაგან დასაცავად რუსმა მუხღაურებმა 1865 სხვადასხვა კონსტრუქციის ნაღმი გამოიყენეს.

1855 წლის ფინის ბრძოლაში რიცხვებში მოკუმრეთა ესკადრა ფრანგი ადმირალ ჰერის მეთაურობით ბალტიის ზღვაში უკუმრულ კოტლინის სახლობლად გამოიწნა.

სარდალი ბრიტანულ ორტულ საიდ-ფრეგატ Merlin-ზე (წყალქვეშა 889 ტონა და 4 ზარბაზანი) იმყოფებოდა. მას მთაცვლებდნენ ფრანგული ორტულ მავალი-კორეტი D'Assas-ის (წყალქვეშა 1945 ტონა) და ბრიტანული ორტულ-კორეტი

1877-78 წლების რუსეთ-თურქეთის ომში კიდევ უფრო მეტი ეფექტი ტორპედოების წინამორბედ ბუქსირებად ჭოკნაღმებს ჰქონდა, რაც სანადღო ომის დიდ შესაძლებლობებზე მაინც შენდდა, მაგრამ იყო ტექნიკური სახის სირთულეები: ნაღმების დაყენება მოითხოვდა სიღრმის გაზომვას, თითოეული ნაღმისათვის მინრების შესაბამის ზომაზე დაყენებასა და ნაღმზე გადაბმას, ნაღმის ღუსისა და ბოლოს, ნაღმის ჩაგდებას. ყველა ეს ოპერაცია ხელით სრულდებოდა და შრომატევადი იყო.

საჭირო იყო პროცესის ავტომატიზაცია და ეს პრობლემა 1882 წელს რუსეთის ფლოტის ლეიტენანტმა ფაროგმა წარმატებით გადაჭრა. ნაღმის ღუსეზე მოთავსებული სპეციალური მანქანებისათვის ნაღმს მოცემულ სიღრმეზე ავტომატურად აჩერებდა. გარდა ამისა, ნაღმებს საბრძოლო მდგომარეობაში ავტონომიურად გადაყვანის საშუალება დამატა, რითაც შესაბამისი სანაპირო სადგურების არსებობამ აზრი დაკარგა.

XX საუკუნის დასაწყისში რუსეთ-იაპონიის ომი საზღვაო ნაღმების გამოყენების მასშტაბურობით გამოირჩეოდა და ორივე მხარემ დიდი დანაკარგი განიცადა.

პორტ-არტურში ბლოკირებული რუსული ხომალდების ზღვაში გახლეჩის აღსაკეცთად სხვადასხვა დროს იაპონელებმა პორტის გასასველებთან 1300 ნაღმი დააყენეს.

იაპონიის ფლოტის სარდლის ვიცე-ადმირალ ტოგოს გეგმის თანახმად დანაშაულები ფარულად მიმდინარეობდა იმ იმედით, რომ იაპონური ხომალდების გამოჩენას რუსული ხომალდების გამოხედა და ახალდანილ რაიონში შეტყუება მოეცებოდა. ამ გეგმამ ერთხელ გამართლდა და თან ისე, რომ ამის შემდეგ რუსების ომის მოგების იმედი გადაიწურა.

1904 წლის 31 მარტს საესკადრო ჯაფშოსონი „აეტროპავლოვსკი“ (წყალწვევა 11354 ტონა) წყნარი ოკეანის ფლოტის სარდალთან, ვიცე-ადმირალ სტეპან მაკაროვთან ერთად პორტ-არტურიდან იაპონურ ხომალდებთან საბრძოლველად გავიდა და ახალდაყენებულ ნაღმზე აფეთქდა. ჯაფშოსონი ორ წუთში ჩაიძირა. 670-მდე დაღუპულ მესხვედურს შორის იყო იმდროინდელი რუსეთის ფლოტის ყველაზე გამოცდილი სარდალი, ადმირალი სტეპან მაკაროვი.

ვალში არც რუსები დარჩნენ და პორტ-არტურის მახლობლად იაპონური

საზღვაო ნაღმი ისევ რჩება ეფექტიან საშუალებად

ნური ხომალდების გადაადგილების შესაძლო მიმართულებები დანადგეს.

1904 წლის 1-ელ მაისს ნაღმგადამლობმა „ამურმა“ ნისლიან ამინდში ფარულად პორტ-არტურთან 12,5 კაბელტოვზე 50 ნაღმი ერთ ზაზად დააყენა. მეორე დღესევე ნაღმზე იაპონელთა საესკადრო ჯაფშოსონი Hatsuse (წყალწვევა 15255 ტონა) აფეთქდა, ხომალდთან ერთად 496 კაცი დაიღუპა. მეორე ნაღმმა საესკადრო ჯაფშოსონი Yashima (წყალწვევა 12320 ტონა) მძიმედ დააზიანა და კორეისა, ბუქსირების დროს ხომალდი ჩაიძირა. Yashima-ზე მსხვერპლი დაახლოებით 200 კაცი იყო.

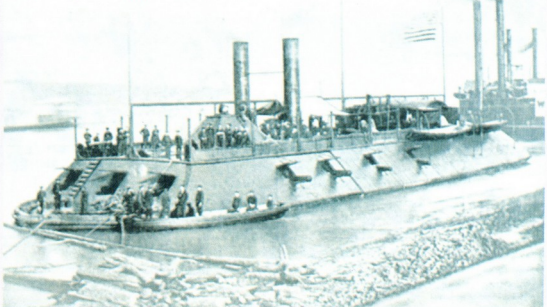
ამ დანაკარგმა იაპონელ სამხედროებზე ისე იმოქმედა, რომ ხომალდების დაღუპვის ამბავი მოსახლეობას დაუმაღეს და მხოლოდ მოკვიანებით გაუმქდუნეს.

საზღვაო ომში ნაღმებისაგან ორივე მხარემ დაახლოებით ერთნაირი დანაკარგი განიცადა. რუსეთის ფლოტს 14 საბრძოლო ხომალდი გამოაკლდა და ცხრამ მძიმე დაზიანებები მიიღო, ხოლო იაპონელებმა 12 საბრძოლო ხომალდი დაკარგეს, 8 კი მძიმედ დაზიანდა.

თეშურ ჩარხნიძე

(გაგრძელება მომდევნო ნომერში)

საზღვაო ნაღმების პირველი მსხვერპლი საკანონერო ნავი Cairo

ქართული ენციკლოპედია

თარაზულაძე: 5. „კოლტის“ მიღელი; 6. ნორვეგიული პისტოლეტი; 7. ქალაქის მიწისქვეშა ელექტროკაბინა; 11. მრგვალწერა ხნავალი; 12. იტალიური რევოლვერი; 13. მსუბუქი ტანკსაწინააღმდეგო ქვეშები; 14. მდინარე საქართველოში; 16. ესპანური რევოლვერი; 17. ისრაელის 81 მმ-იანი ნაღმტყორცნი; 18. ამერიკული სამხედრო ჟურნალი; 20. ინდიელი ტომი; 22. ჯარის რწეული ნაწილი; 24. ქალაქი აშშ-ში, სადაც უნელი მოკლეს; 26. ამერიკული ავტომობილი; 28. მტაცე-

ბული ფრინველი; 29. არგენტინული პისტოლეტი; 30. ჭიდაობის საერთაშორისო ფედერაცია.
მეხუთე: 1. ძველებური გრძელტარანი ბასწერა იარაღი; 2. ამერიკული პისტოლეტ-ტყვიამურევეი; 3. „ადა თუ თამზიას“ პერსონაჟი; 4. ამერიკული რევოლვერი; 7. თურქი და კავკასიელი ტყვიამონებისგან შემდგარი სულთნის პირადი გვარდის ჯარისკაცი ძველ ევროპეში; 8. ჩუხური ავტომობილი; 9. დღევნადრული ფრანგი ფეხბურთელი, უეფას პრეზიდენტი;

10. ცხენოსანი ჯარი; 11. სამხედრო ნაწილების საცხოვრებელი შენობა; 13. ყველაზე ძვირი და სწრაფი ავტომობილი მსოფლიოში; 15. ცივი იარაღი; 19. ნორვეგიული მოგზაურის თურქული შენობის ერთ-ერთი ტყე; 20. მონარქი; 21. ქვეყანა ევროპაში, რომელსაც არ გააჩნია არმა; 22. ამერიკული სტრატეგიული სამხედრო-სატრანსპორტო თვითმფრინავი; 23. ქვეყანა ევროპაში; 125. ამერიკელი განგსტერი ... კაპონი; 26. ძველებური სასროლი ან საჩხელეტი გრძელი იარაღი; 27. შინაური ცხოველი.

ურნაღის წინა ნომერში გამოქვეყნებული „არსენალორის“ პასუხები: **თარაზულაძე:** 5. მონდრაგონი; 6. კონგსბერგი; 7. ნაივარა; 8. ფონტერნატი; 12. უნა; 14. დაკოტა; 16. დანადა; 17. მატოკო; 18. რაპიდი; 19. ნერონი; 20. აბო; 22. ნეი; 23. კუკარანა; 25. გასტანავა; 27. მათირი; 28. ხიდი. **მეხუთე:** 1. კოლონია; 2. ადიგენი; 3. ზამბია; 4. უნავირა; 8. ვანეპატერი; 9. ფელდმარშალი; 10. ტიტო; 11. ესკადრილია; 12. ეულსმენი; 13. ტრატორია; 15. კლექტორატა; 21. გირანდი; 22. ნაალბი; 24. კატერი; 26. მძა.

მკაფრსიუჟიანი ფილმების გიური — სწრაფსროლელი Ingram

ჯიის ბონდი ან კოვიაჟური პისტოლმ- ტყვიამფრქვევით მუსრს ავლმბა „კალაშნიკოვიან“ „სულ ბიჭვს“

პისტოლმტტყვიამფრქვევი ხშირად ასოცირდება ებრაულ UZI-სთან, თუმცა თავის დროზე არანაკლებ პოპულარული იყო ამერიკული კომპაქტური პისტოლმტტყვიამფრქვევი Ingram-ი.

ისევე, როგორც „უზის“, Ingram-საც სახელი კონსტრუქტორის, გორდონ აინგრემის პატივსაცემად წოდა.

ამ კონსტრუქტორმა პისტოლმტტყვიამფრქვევების შუქმნა 40-იანი წლების ბოლოს დაიწყო და მათგან ერთ-ერთი — Ingram Model6 სერიულადაც კი იწარმოებოდა.

გასული საუკუნის 60-იან წლებში გორდონ აინგრემმა კომპაქტური პისტოლმტტყვიამფრქვევის კონსტრუირება დაიწყო, რომლის ტარება მალეულად ქურთუკის ქვეშაც შეიძლებოდა.

ახალ პისტოლმტტყვიამფრქვევს Ingram Model10 ეწოდა და იგი ორ ვარიანტად იწარმოებოდა. პირველი ვარიანტი გათვლილი იყო ამერიკელებისთვის ასე საყვარელ .45ACP (11,43 მმ) კალიბრზე, მეორე კი მასობრივად გავრცელებულ 9X19 მმ Luger-ზე.

მოგვიანებით სერიაში ჩაუშვეს კიდევ ერთი კალიბრზე — 9X17 მმ Browning Short-ის ვაზნებზე გათვლილი დამოკლებულულაინი პისტოლმტტყვიამფრქვევი.

საზოგადოდ, ეს კალიბრი გამოიყენება პისტოლმტტყვიებში, მაგრამ პისტოლმტტყვიამფრქვევებში თითქმის არა. პისტოლმტტყვიამფრქვევების (რომელსაც სახელად Model11 ეწოდა) ეს მოდელი, რომელიც სუსტ ვაზნებზე იყო გათ-

ვლილი, კონსტრუქტორმა თვითმფრინავების საღონებსა და ხალხით საცხე ოთახებში ანტიტერორისტული ოპერაციების ჩასატარებლად შექმნა მაშინ, როდესაც 9X19 მმ-ზე და, მით უმეტეს, .45ACP-ზე უფრო სუსტი ენერჯის მქონე ტყვიებს შეიძლება უფრო ნაკლებ დაზიანება მიეყენებინა თვითმფრინავის პერმეტული საღონისთვის.

ყველაზე პოპულარობით მაინც მძლავრ .45ACP ტიპის ვაზნებზე გათვლილი Ingram M10 სარგებლობდა, რის დასტურადაც იქცა ამ პისტოლმტტყვიამფრქვევის პოლიუდის „კინოშირად“ გადაქცევა.

70-90-იანი წლების პოლიუდის არც ერთი მძაფრსუფრქვითანი მხატვრული ფილმი ისე არ ჩაივლიდა, რომ In-

Ingram-ი მეტალის დასაკეცი კონდახით, ზის კონდახით და ნინა ხელის მოსაკეციო

გორდონ აინგრემის
პირველი სერიული
პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი
Ingram M6

gram-ის ცეცხლის აღი არ „გადმოე-
ფრქვია“, თანაც ძირითადად, რატომღაც
სულ „ცუდი ბიჭების“ ხელიდან.

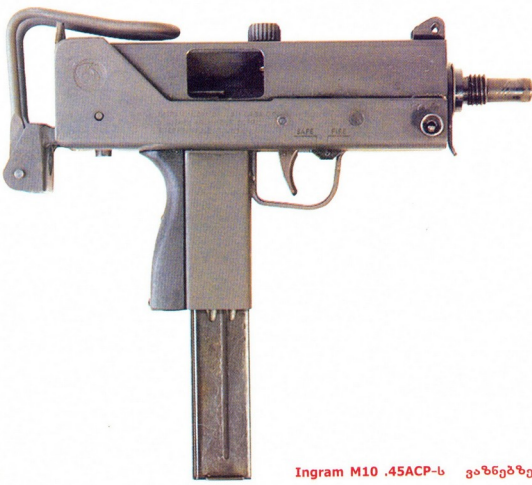
თუმცა ერთხელ შეუდარებელი აგენ-
ტი 007 — ჯეიმს ბონდიც (პირს ბროსნა-
ნის შესრულებით) იგერიებდა სწრაფ-
სროლულ Ingram-ით „კალაშნიკოვებით“
შეიარაღებულ „ცუდ ბიჭებს“.

სწორედ სწრაფი სროლა იქცა In-
gram-ის მთავარ განმასხვავებელ და
ამასთან უარყოფით მხარედ.

თავად წარმოიდგინეთ, Ingram-ი 11,43
მმ კალიბრის ტყვიებს ავტომატური
ჯერით წუთში 1145-ს ისერის (თორაუ-
ლაღ), 9X19 მმ Luger-ის ვანების შემთხ-

Ingram M11 9X17
Browning Short-ის ვაზნებზე

Ingram M10 .45ACP-ს ვაზნებზე

ვევში სწრაფსროლის ტემპი 1090 გას-
როლა/წუთშია, ხოლო ბრაუნინგის 9X17
მმ ვაზნების დროს კი სწრაფი სროლის
ტემპი საერთოდ ფანტასტიკურ — 1200
გასროლას/წუთში შეადგენს.

შედარებისთვის: 9 მმ-იანი UZI-ის
სროლის ტემპი მხოლოდ 600 გასრო-
ლას/წუთში შეადგენს, ხოლო გერმანუ-
ლი MP5-ისა კი 800 გასროლას/წუთში.

სამაგიეროდ, როგორც კი ჩვეუ-
ლებრივ პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევებს
უშოკლებენ ლულას და ისინი კომპაქ-
ტური პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევების
კლასში გადაჰყავთ, მაშინვე კატას-
ტროფულად იზრდება სროლის ტემპი.
მაგალითად, დამოკლებულლულიანი
MP5K-ს სროლის ტემპი 900-მდე
იმატებს, Mini-UZI-ისა 950-მდე, ხოლო
Micro-UZI-სა კი რეკორდზე გადის — 1250
გასროლა/წუთში.

სროლის ასეთი მაღალი ტემპი გამ-
ართლებულია იმ კომპაქტური პისტო-
ლეტ-ტყვიამფრქვევებისთვის, რომელთ-

**Ingram-ი და მაყურით
 სპეციალურ ჩანთაში**

ჩვენი დონი: Ingram M10
 იწარმოებოდა .45ACP (11,43 მმ) და 9X19 Luger ტიპის ვაზნებზე გათვლილი ლულებით.
 დაკეცილი კონდახით მათი სიგრძე 269 მმ-ია, გაშლილით კი 548 მმ-მდე აღწევს. ლულის სიგრძე 146 მმ-ს შეადგენს. სწრაფსროლა, შესაბამისად, 1145 და 1090 გასროლა/წუთში. მჭიდში ჩადის .45ACP ტიპის 30 ან 9X19 ტიპის 32 ვაზნა. მასა ვაზნების გარეშე 2,84 კგ-ია.
Ingram M11 მცირე სიმძლავრის 9X17 Browning Short-ის ტიპის ვაზნაზეა გათვლილი. მჭიდებში 16 ან 32 ასეთი ვაზნა ჩადის. ვაზნების გარეშე ის 1,59 კგ-ს იწონის.
 დაკეცილი კონდახით სიგრძე 222 მმ-ს (გაშლილით 460 მმ), ლულის სიგრძე კი 129 მმ-ს უტოლდება.

**ამას კომპაქტური
 პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი
 ნამდვილად აღარ ეთქმის**

აც მალულად ატარებენ და სწრაფი გამოყენება საჭირო ახლო მანძილზე. ამიტომაც მოკლეულისანი და მაღალი სროლის ტემპის პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევებს და მათ შორის In-

gram-ის სროლის ეფექტური მანძილი პისტოლეტისას არცთუ ძალიან აღემატება.
 ოფიციალური მონაცემებით, 11,43 და 9 მმ კალიბრზე გათვლილი Ingram

M10-ის სროლის ეფექტური მანძილი 50-70 მ-ია, ხოლო 9X17 „კრაუნინგის“ ვაზნისმჭვიდანი Ingram M11-ისთვის ეს მაჩვენებელი მხოლოდ 30-50 მ-ს შეადგენს.

**პლაჟზე გასიერნება
 სროლის თანხლებით**

რეალურად კი მზანში ზუსტად სროლის მანძილი ავტომატურ რეჟიმში კიდევ უფრო ნაკლებია.

Ingram-ის მსგავსი კომპაქტური სწრაფსროლელი პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევებით სარბიო დანაყოფების მასობრივად შეარაღება, გაუმართლებელი იქნებოდა. ეს იარაღი მხოლოდ სპეციალური ამოცანების შესრულების დროს შეიძლება გამოიყენოს სპეცრაზმ-მა და ისიც მხოლოდ პროფესიონალმა მსროლელმა, რადგან სროლის ასეთი მაღალი ტემპის დროს იარაღის მართვა საკმაოდ ძნელია.

ირაკლი ალადაშვილი

1-30

6148/13

Ingram M10

© INGRAM
MODEL 50
MADE IN U.S.A.

36163711